

Hyvä, paha pössyttelijä

- Kannabiksen viihdekäyttäjälle rakentuvat identiteetit

Jenni Tuominen, 0333573

Pro gradu -tutkielma

Syksy 2016

Sosiaalityö

Lapin yliopisto

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Hyvä, paha pössyttelijä

Tekijä: Jenni Tuominen

Koulutusohjelma/oppiaine: Sosiaalityö

Työn laji: Pro gradu -työ _x_ Sivulaudaturtyö__ Lisensiaatintyö__

Sivumäärä: 78

Vuosi: 2016

Tiivistelmä

Tämä tutkimus käsittelee kannabiksen viihdekäytölle puheessa luotavia merkityksiä, ja näiden kautta kannabiksen viihdekäyttäjälle rakentuvia identiteettejä. Aineistona on toiminut City-lehden Suuri Huumeraportti ja sen keskustelualue, jossa osallistujat keskustelevat lähinnä kannabiksen viihdekäytöstä. Teoreettis-metodologisena viitekehysenä toimii sosiaalinen konstruktionismi, ja aineisto on otettu haltuun tarkemmin sosiaaliselle konstruktionismille olennaisilla merkityksen ja identiteetin käsitteillä. Aineiston analysoinnissa on käytetty diskurssianalyysiä, jonka avulla aineisto on jaettu kahteen todellisuutta kuvaavaan puhetapaan: puolustajadiskurssiin ja vastustajadiskurssiin. Näiden sisältä on etsitty erilaisia merkityksiä ja myöhemmin identiteettejä. Tutkimus vastaa kysymyksiin: 1. Millaisia identiteettejä kannabiksen viihdekäyttäjille rakentuu puolustajien näkökulmasta? ja 2. Millaisia identiteettejä kannabiksen viihdekäyttäjille rakentuu vastustajien näkökulmasta?

Kannabiksen viihdekäyttö herättää kahdenlaisia mielipiteitä, vastaan ja puolesta olevia. Puolustajien puheenvuoroissa oli löydettävissä kelvollisen pössyttelijän, yhteiskuntakriittisen pössyttelijän, rauhaa ja rakkautta jakavan pössyttelijän sekä oikeuksiaan puolustavan pössyttelijän identiteetit. Nämä luovat kannabiksen viihdekäyttäjistä hyvin positiivisen ja monipuolisen kuvan. Vastustajien puheenvuorot vuorostaan luovat kannabiksen viihdekäyttäjistä yksinomaan negatiivisen kuvan, ja rakentuvat identiteetit ovat nistín sekä lakia rikkovan pössyttelijän identiteetit.

Kannabiksen viihdekäyttäjälle rakentuvat identiteetit ovat hyödyllistä tietoa muun muassa sosiaalityöntekijöille, sillä niiden kautta pääsee lähemmäs ilmiötä, joka tulee todennäköisesti vain kasvamaan. Huumetutkimus on Suomessa vielä yllättävän vähäistä, mutta sille on entistä enemmän tarvetta tulevaisuudessa, kun huumeiden käytöstä pitäisi pystyä muun muassa keskustelemaan ilman provosointia.

Avainsanat: cannabis, viihdekäyttö, identiteetti, sosiaalinen konstruktionismi, diskurssianalyysi, merkitys

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi _x_

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi__

(vain Lappia koskevat)

Sisällys

| | |
|---|----|
| 1 Johdanto..... | 1 |
| 2 Huumeiden viihdekäyttö..... | 5 |
| 2.1 Ilmiön taustoitus | 5 |
| 2.2 Huumeiden viihdekäytön yleistyminen | 9 |
| 2.3 Kannabiksen käyttö | 11 |
| 3 Teoreettis-metodologinen viitekehys..... | 16 |
| 3.1 Sosiaalinen konstruktionismi | 16 |
| 3.2 Identiteetti | 19 |
| 3.3 Merkitysten tutkiminen | 23 |
| 4 Tutkimuksen suorittaminen..... | 27 |
| 4.1 Tutkimuskysymykset ja aineistonkeruu | 27 |
| 4.2 Tutkimuksen eettisyys ja tutkijan paikka | 31 |
| 4.3 Diskurssianalyysi analyysimetodina | 35 |
| 5 Kannabiksen viihdekäyttäjä puolustajan näkökulmasta..... | 41 |
| 5.1 Kelvollinen pössyttelijä..... | 41 |
| 5.2 Yhteiskuntakriittinen pössyttelijä | 46 |
| 5.3 Rauhaa ja rakkautta jakava pössyttelijä | 50 |
| 5.4 Oikeuksiaan puolustava pössyttelijä | 54 |
| 6 Kannabiksen viihdekäyttäjä vastustajan näkökulmasta | 58 |
| 6.1 Pössyttelijä on nisti..... | 58 |
| 6.2 Lakia rikkova pössyttelijä | 62 |
| 7 Pohdinta | 65 |
| Lähteet | 71 |

1 Johdanto

Kannabis on se laiton huume, josta jokaisella tuntuu olevan oma mielipiteensä. Jos etsii internetistä tietoa kannabiksesta ja sen käytöstä, on mahdollista löytää useita erilaisia ja eritasoisia artikkeleja, tutkimuksia, uutisia ja keskustelupalstojen keskusteluja. Lisäksi huumeiden viihdekäyttö on muutenkin jatkuvasti yleistynyt ilmiö (Salasuo & Rantala 2002, 46). Huumausaineiden käytön yleisyyttä on tutkittu kyselytutkimuksilla, joita on tehty neljän vuoden välein suomalaisille aikuisille. Vuoden 2010 tutkimuksessa kävi ilmi, että huumeiden käyttö on Suomessa lisääntynyt, samaan aikaan kun se on muualla Euroopassa lähtenyt laskuun. Varsinkin mielipiteet ja asenteet kannabista kohtaan ovat rauhoittuneet. (Hakkarainen ym. 2015, 319.)

Suomen kielen käsite huumeiden viihdekäyttö tulee englannin kielen käsitteestä *recreational drug use*. Suomentaminen on ollut haastavaa, koska ilmeisesti *recreational* on sisällöltään paljon laajempi, kuin suomenkieliset käännökset. (Salasuo & Rantala 2002, 46.) *Recreational* viittaa nimenomaan virkistymiseen ja vapaa-aikaan, ja voidaan nähdä myös hyödyn vastakohtana (Seppälä & Mikkola 2004, 33). Huumeiden viihdekäytöstä onkin käytetty myös käsitteitä huvikäyttö ja virkistyskäyttö (Salasuo & Rantala 2002, 46). Huumeiden viihdekäyttö tuntuu kuitenkin olevan vakiintunein käsitteistä, sillä sitä käytetään lähes poikkeuksetta suomenkielisissä teksteissä. Siksi päädyin tähän käsitteeseen myös omassa pro gradu -tutkielmassani.

Huumeiden viihdekäytölle on ominaista se, että huumeita käytetään vapaa-ajalla ja käyttö on hallinnassa (Salasuo & Rantala 2002, 46), ainakin viihdekäyttäjän näkökulmasta. Viihdekäytöllä on useita eri motiiveja, joita ovat esimerkiksi rentoutuminen, oman itsen henkinen kehittäminen ja juhliminen (Salasuo & Rantala 2002, 36). Huumeiden viihdekäyttö voidaan myös erotella erilaisiin käyttökulttuureihin, joita ovat ainakin juhlimiskulttuuri, tajunnanlaajennuskulttuuri sekä kannabiksen tapakäyttö. Käyttökulttuureiden rajat saattavat tosin olla häilyvät ja sekoittua myös keskenään. (esim Salasuo 2004). Mikko Salasuo (2004, 27) on väitöskirjassaan kiteyttänyt viihdekäytön niin, miten ymmärrän sen omassa tutkielmassani: viihdekäyttö voi olla juhlimista viikonloppuisin, mutta se voi olla

myös elämäntapa, jolloin tarkoitus on löytää elämään filosofista sisältöä. Tärkeää on myös se, että käytön ajatellaan olevan hallinnassa ja seuraukset koetaan lähinnä myönteisiksi. Tämä on tutkielmassani olennaisin tapa ymmärtää viihdekäyttöä.

Olen rajannut huumeiden viihdekäytön kannabikseen ja sitä käyttäviin henkilöihin. Rajaus on perusteltu siksi, että kannabis on tällä hetkellä selkeästi käytetyin laiton huume Suomessa (Partanen 2002, 23). Kyselytutkimuksessa vuonna 2014 joka viides suomalainen mainitsi käyttäneensä kannabista ainakin kerran (Hakkarainen ym. 2015, 323). Lisäksi huumeiden viihdekäytön suurin osa-alue on nimenomaan kannabiksen tapakäyttö, joka rantautui ja tuli jäädäkseen Suomeen 1960-luvulla. Tapakäytölle on myös tyypillistä se, että käyttäjät ajattelevat hallitsevansa aineen käyttönsä. Kannabiksen tapakäytöllä on joitakin alakulttuureja, kuten reggae- ja rock-kulttuurit, mutta niiden ei voi sanoa muodostavan kovin yhtenäistä käyttökulttuuria. (Salasuo & Rantala 2002, 47.) Lähdekirjallisuutta ja tutkimuksia lukiessani tuntui myös siltä, että huumeiden viihdekäyttöä on useimmiten tutkittu nimenomaan juhlimiskulttuurin näkökulmasta, jossa pääosassa ovat usein sellaiset huumeet kuin ekstaasi ja amfetamiini. Myös tästä syystä aiheen rajaaminen kannabikseen tuntui perustellulta. Olen kirjoittanut empirialuvuissani myös jonkin verran 1960-luvun hipeistä, sekä myös myöhemmän vaiheen vasemmistosta sekä etenkin Vihreästä puolueesta, joista olen molemmista löytänyt yhtäläisyyksiä nykyisiin kannabiksen viihdekäyttäjiin.

Vaikka huumausaineita onkin käytetty koko ihmisen historian ajan, käyttötrendien tutkiminen on uudempi asia. Tutkiminen oikeastaan alkoi kehittyä vasta sitten, kun huumeiden käyttöä alettiin pitää yhteiskunnallisena ongelmana. (Hakkarainen 2015, 81.)

Minua kiinnostavat taustat ja syyt ilmiön takana. Pro gradu -tutkielmassani haluankin keskittyä kannabiksen viihdekäytön merkityksiin ja siihen, millaisia identiteettejä kannabiksen viihdekäyttäjille niiden kautta rakentuu. Identiteetti on käsitteenä se, jonka avulla otan haltuun aineistostani löytämät merkitykset. Huumetutkimusta identiteetin käsitteen avulla on tehty jonkin verran Suomessakin, esimerkiksi Sanna Väyrynen (2007, 19) tutkii väitöskirjassaan sitä, millaisia merkityksiä huumeiden käytöllä on nuorten naisten elämässä, ja millä tavalla huumeiden käyttö rakentaa näiden naisten identiteettiä. Väyrynen jakaa tarkastelunsa kolmeen: kokeiluun ja käytön aloitukseen, elämään huumeekulttuurissa

sekä huumeista irti pyrkimiseen. Esimerkiksi käytön aloituksen merkitykset liittyvät niin sanotusta sopivasta, oikeanlaisesta elämästä erottumiseen. (Väyrynen 2007, 197.) Identiteetin muokkaaminen, hedonistisuuden lisäksi, onkin sellaisia asia, joka korostuu nykyajan nuorten elämässä (Salasuo 2004, 15). Elina Virokannas (2004) taas tutkii väitöskirjatutkimuksessaan huumehoidossa olevia nuoria ja heidän puheessaan tuottamia identiteettejä ja merkityksiä. Identiteetin Virokannas (2004, ymmärtää Sue Widdicomben (1998) mukaan niinä minäkuvina ja määritelmänä, joita ihminen tuottaa itsestään. Identiteetti ei siis ole sitä, millainen ihminen on (Virokannas 2004, 1), vaikka tämä lieneekin perinteinen tapa ymmärtää identiteettiä. Tutkimuksessani ymmärrän identiteetin samalla tavalla kuin Virokannas ja Widdicombe.

Käytän aineistoni analysoinnissa apuna diskurssianalyysiä, jolle myös identiteetin ja merkityksen käsitteet ovat olennaisia. Stuart Hallin (1999, 99) mukaan diskurssit voivat olla ajattelutapoja, puhetapoja tai tapoja esittää tietty aihe tai kohde. Tutkimuksessani pidän kannabiksen viihdekäyttöä ja viihdekäyttäjää kohteenani, ja olen löytänyt kaksi päädiskurssia. Nämä diskurssit määrittävät kirjoittajien puhetta, tai tässä tapauksessa tekstiä. Puolustajadiskurssi ja vastustajadiskurssi ovat siis tietynlaisia todellisuutta kuvaavia puhetapoja, joista ensimmäiselle on ominaista kannabiksen viihdekäytön puolustaminen ja toiselle sen vastustaminen. Molemmat omalla tavallaan luovat sosiaalista todellisuutta, mutta hyvin erilaisia sellaisia. Tyylejä näiden kahden diskurssin sisällä on erilaisia, osa on provosoivia, osa neutraalisti asian esittäviä, osa omaan kokemukseen perustuvaa puhetta. Näiden diskurssien sisältä olen löytänyt erilaisia merkityksiä kannabiksen viihdekäytölle, ja niistä on rakentunut viihdekäyttäjille identiteettejä.

Pro gradu -tutkielmani etenee johdannon jälkeen siten, että toinen pääluku käsittelee ensin yleisellä tasolla huumeiden viihdekäyttöä ja viihdekäytön yleistymisen taustoja, jotta lukijalle tulee selväksi mistä ilmiössä on laajemmin kyse. Myös yleistymisen taustat ovat tärkeitä siinä mielessä, että elämme juurikin siinä yhteiskunnassa, missä viihdekäytöstä on tulossa entistäkin normaalimpaa. Lisäksi toisen luvun viimeinen alaluku käsittelee tarkemmin kannabista ja sen käyttöä, johon myös oma tutkielmani rajautuu.

Kolmannessa pääluvussa käyn läpi tutkielmani teoreettista viitekehystä. Sosiaalinen konstruktioismi toimii yläkäsitteenä viitekehykselleni, ja tämä valinta tuli melko luonnollisesti kun tutkielmani aihe oli selkeä ja tutkimuskysymykset alkaneet muotoutua. Tämä johtuu siitä, että olen kiinnostunut merkitysten tutkimisesta ja identiteeteistä, jotka ovat myös sosiaaliselle konstruktioismille hyvin keskeisiä käsitteitä. Kaksi muuta alalukua koostuvat siis tietenkin identiteetistä sekä merkityksistä.

Tutkimuksen suorittaminen on neljäntenä päälukuna, ja se koostuu tutkimuskysymyksistä ja aineistonkeruusta, tutkimuksen eettisyydestä ja paikastani tutkijana. Viimeinen alaluku käsittelee aineistoni analyysimetodia, eli diskurssianalyysiä, joka sopii hyvin yhteen sosiaalisen konstruktioismin kanssa ja oli tästä syystä myös luonnollinen valinta minulle. Käyn tässä luvussa läpi myös omaa analyysiprosessiani. Viides ja kuudes pääluku ovat varsinaisia empirialukuja, jossa analysoin aineistoani ja tuon esiin löytämiäni asioita, sekä keskustelutan lähdekirjallisuutta löytöjeni kanssa. Viimeinen pääluku on pohdintaluku, jossa kerään tutkimukseni tulokset yhteen ja esitän muuta pohdintaa, jota tutkimukseni tekeminen on minussa herättänyt.

2 Huumeiden viihdekäyttö

2.1 Ilmiön taustoitus

Ihmiskunnassa on aina esiintynyt jonkinlaista huumeiden käyttöä, ja sitä on esiintynyt useimmissa kulttuureissa koko historiamme aikana (Partanen 2002, 13). Huumeita on käytetty muun muassa rituaaleihin tai elämysten hakemista varten (Salasuo & Rantala 2002, 38). Arkeologisten tutkimusten mukaan ihmiskunta on käyttänyt psykoaktiivisia aineita ainakin kymmenentuhatta vuotta sitten. Todennäköisesti tämä on tapahtunut niin, että ihmiset havainnoivat ympäristöään ja omia syömiskokemuksiaan ja huomasivat, että jotkin aineet ja kasvit aiheuttivat omituisia vaikutuksia. Ihmiset ovatkin kautta historian halunneet tuoda jotakin lisää sosiaaliin kanssakäymisiinsä sekä löytää nautintoa. (Seppä ym. 2012, 16.) Ihmisillä on siis aina ollut jonkinlainen tarve tai ainakin halu käyttää huumaavia aineita. Lähihistoriaa katsoessa 1960-luvulla huumeiden käyttö oli osa nuorten ihmisten kulttuurista ja poliittista protestiliikettä, jolloin etenkin niin sanottu hippikulttuuri kukoisti. Marihuana ja LSD olivat muotihuumeita tänä aikana, ja myöhemmin huumeiden käyttö on levinnyt ympäri maailman. Nykyään huumekauppa ja huumeiden tuotanto ovat koko maailman ympäri ulottuvaa liiketoimintaa. (Partanen 2002, 13.)

1960-luvulla nuorison protestiliike ulottui myös Suomeen asti, ja maassamme tapahtuva nopea yhteiskunnan muutos edesauttoi leviämistä. 1970-80-luvuilla huumeiden käyttö kuitenkin väheni muun muassa näkemysten kiristyessä ja poliisin saadessa lisäresursseja toimintaansa. (Partanen 2002, 22.) Huumeiden käyttö lähti kuitenkin taas lisääntymään Suomessa ja muuallakin maailmassa 1990-luvulla. Samoin erilaisten huumeiden määrä on kasvanut. (Kaukonen & Hakkarainen 2002, 9.) Molemmille huumeaalloille on ollut ominaista se, että huumeiden kokeileminen ja käytön lisääntyminen ovat olleet nuorisoon ja sukupolveen liittyviä ilmiöitä (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2015, 29). Samoin kansainväliset muotivirtaukset ovat olleet kummassakin mukana. Vaikka huumeaalloilla onkin samantyyppisiä piirteitä, ei tämä toinen huumeaalto välttämättä tule rauhoittumaan ensimmäisen tavoin sen laajuuden, huumeiden määrän ja organisoituneen kaupan vuoksi (Partanen 2002, 25). Huumeiden käyttöä eri osa-alueineen tulee siis todennäköisesti olemaan jatkossakin.

Huumeiden käyttö voidaan rajata kolmeen eri käyttömuotoon: kokeiluun, viihdekäyttöön ja ongelmakäyttöön. Kokeilu voidaan nähdä sellaisen käyttönä, joka rajoittuu alle kymmeneen käyttökertaan. (Salasuo & Rantala 2002, 44.) Ongelmakäytön European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) määrittelee sellaisena käyttönä, jossa käyttäjä on suuressa riskissä saada vakavia sosiaalisia, psyykkisiä tai fyysisiä seurauksia huumeiden käytön vuoksi (EMCDDA 1999, 9). Viihdekäytössä idea on se, että ihminen käyttää huumeita saadakseen nautintoa. Käyttöön ei juurikaan liity fyysisiä, psyykkisiä tai sosiaalisia ongelmia. (Buchanan 2005, 66.) Oman tutkielmani olen paikantanut nimenomaan huumeiden viihdekäyttöön, ja rajannut viihdekäytön vielä kannabikseen ja sitä käyttäviin henkilöihin. Mikko Salasuo ja Kati Rantala (2002, 42), jaotellessaan huumeiden käytön näihin kolmeen kategoriaan, jättävät viihdekäytön ja ongelmakäytön välille niin sanotun siirtymäalueen, jossa huumeiden käyttö vaihtelee näiden kahden kategorian välillä ja saattaa olla erilaista eri aikoina. Eri kategoriat eivät muutenkaan ole välttämättä pysyviä, vaan siirtymistä voi tapahtua kategoriasta toiseen, tai käyttö voi vaikka loppua kokonaan.

Huumeiden viihdekäyttöä, etenkin kannabistuotteiden, on myös ollut ihmisten keskuudessa pitkään. Suomessa on ollut kaksi niin sanottua huumeaaltoa, joista ensimmäinen ajoittui 1960-luvulle ja jälkimmäinen alkoi 1990-luvun aikoihin. Huumeiden viihdekäytön yleistymiseen on aikanaan vaikuttanut erityisesti niin sanottu kansainvälinen klubi- tai ravekulttuuri (Allaste 2006, 31). Klubikulttuuri tuli Suomeen 1980-90-lukujen vaihteessa (Seppälä 2001, 12). Tämä uusi kansainvälinen nuorisokulttuuri aiheutti sen, että huumeiden kokeilu ja käyttö lähtivät kasvuun. Toisessa huumeaallossa erityisesti kannabiksen kokeilu on ollut trendikästä, mutta myös niin sanottuja vahvempia aineita, kuten ekstaasia, amfetamiinia ja kokaiinia, alettiin käyttää laajemmin. (Salasuo 2004, 19.) Samankaltainen tilanne on ollut Isossa-Britanniassa, jossa huumeiden kokeilu nuorten aikuisten keskuudessa on keskittynyt paljolti kannabiksen koittamiseen, vaikka myös niin sanotut ”tanssihuumeet” ovat samaan aikaan käytössä. Tanssihuumeilla viitataan esimerkiksi amfetamiiniin ja ekstaasiin. (Parker ym. 1998, 1.)

Viihdekäytössä tarkoitus on maksimoida huumeiden tuottama nautinto ja toisaalta samalla minimoida mahdolliset haitat, joita käytöstä voi tulla. Käyttöä pyritään kontrolloimaan muun muassa ennakoimalla tilanteita niin hyvin kuin mahdollista. (Salasuo & Rantala 2002,

52.) Tavallisesti viihdekäyttö merkitsee sitä, että huumeita käytetään vapaa-ajalla. Oletettavasti viihdekäyttö on myös sellaista huumeiden käyttöä, joka on käyttäjän hallinnassa ja jolla on positiivisia seurauksia. (Salasuo 2004, 27.) Viihdekäyttäjä ei ole riippuvainen aineesta (Riley 2001, 1036), minkä seurauksena huumeiden käyttö on siis hallinnassa. Tunne hallinnasta tulee nimenomaan viihdekäyttäjältä. Käytön motiivit liittyvät usein juhlimiseen, yhdessäoloon kavereiden kanssa, uteliaisuuteen, rentoutumiseen, erottautumiseen, statuksen hankkimiseen tai oman itsen henkiseen kehittämiseen (Salasuo & Rantala 2002, 46). Lisäksi motiiveina voidaan nähdä esimerkiksi sairaudenhoito, kapinointi, fyysisen suorituskyvyn parantaminen, luovuuden irti päästäminen ja mahdollisuus paeta tylsyyttä ja epätoivoa (Nicholson ym. 2002, 2). Syitä viihdekäytölle on varmasti yhtä paljon kuin huumeiden viihdekäyttäjiä.

On mahdollista erottaa huumeiden viihdekäytöstä erilaisia käyttökulttuureja. Näitä ovat huumeiden tapakäyttö sekä juhlimis- eli stimulanttikulttuuri. (Salasuo & Rantala 2002, 42.) Huumeiden tapakäytöllä tarkoitetaan lähinnä kannabikseen ja sen käyttöön liittyvää viihdekäyttöä (Salasuo 2004, 52). Kannabiksen tapakäyttö tuli Suomeen jäädäkseen 1960-luvulla, ja on pysynyt melko samanlaisena 1970-luvulta tähän päivään asti. Kannabista pidetään tässä käyttökulttuurissa merkittävimpana päihteenä, vaikka muitakin päihteitä saatetaan käyttää silloin tällöin kannabiksen lisäksi. Merkittävää on taas se, että kannabiksen käytön ajatellaan olevan hallinnassa. Kannabiksen käytöstä saattaa tulla osa elämäntapaa, sillä cannabis ei välttämättä aiheuta riippuvuutta samalla tavalla kuin jotkin muut päihteet ja mahdollistaa näin pitkäaikaisen käytön. (Salasuo & Rantala 2002, 47.)

Juhlimis- eli stimulanttikulttuuri taas liittyy lähinnä juhlimiseen viikonloppuna sekä muuhun vapaa-ajan viettoon. Juhlimiskulttuurissa käytetään myös kannabista, mutta amfetamiini ja ekstaasi ovat niitä huumeita, jotka lisäävät energiaa. Juhlimiskulttuurille ominaista on se, että juhliminen tapahtuu yökerhoissa, varastohalleissa tai ravintoloissa, missä musiikilla on tärkeä rooli. (Salasuo 2004, 165.) Tajunnanlaajennus- eli psykedeelikulttuurille ominaista ovat omat tilaisuudet, joita järjestetään usein ulkona kesäisin. Tarkoitus on laajentaa tajuntaa ja päästä kauas siitä kokemusmaailmasta, joka on länsimaille ominainen. Käytetyimpiä aineita ovat sienet, LSD sekä cannabis. (Salasuo 2004, 166-167.)

Huumeiden viihdekäytöstä on tullut osa tavallisen nuorison elämää. Eroja etnisessä taustassa, sukupuolella tai yhteiskuntaluokassa ei ole enää nähtävissä yhtä hyvin kuin ennen (Gourley 2004, 60). Esimerkiksi nuorten miesten osuus käyttäjistä on vähitellen laskenut, ja sukupuolten väliset erot näin kaventuneet (Riley 2001, 1037-1038). Vielä 1970-80-luvuilla miesten osuus oli kaksinkertainen naisiin verrattuna (Parker 1998, 86). Yhteiskuntaluokan perusteellakaan ei voi enää arvioida, kuka tulee koittamaan tai käyttämään laittomia huumeita, ja etenkin keskiluokan edustajien määrä on kasvanut (Parker 1998, 88). Viimeaikaista suomalaisnäkökulmaa aiheeseen tuo Tuuli Pitkäsen, Jussi Perälän ja Tuukka Tammin (2016) julkaistu tutkimus *Huumeiden käyttäjiä on monenlaisia*, johon haastateltiin 102 huumeiden viihdekäyttäjää sekä sataa ongelmakäyttäjää. Haastattelujen perusteella muodostui tietynlainen kuva huumeiden viihdekäyttäjistä: hän on useimmiten alle 30-vuotias mies, joista lähes kaikilla on parisuhde, koulutus ja työpaikka.

Suomessa huumeiden viihdekäyttö on 1960-70-lukujen aikana ollut pienen vähemmistön tapa käyttää huumeita, mutta se on 1980-luvun lopulta asti ollut jatkuvassa kasvussa (Salasuo & Rantala 2002, 46). 1990-luvulla nuorisokulttuuri alkoi olla murroksessa, ja tästä sukupolvesta käytetäänkin muun muassa nimityksiä ”X-sukupolvi”, ”ekstaasi-sukupolvi” tai ”moraaliton sukupolvi”. Jokaisella on omat ajatuksensa siitä, millainen työ tai vapaa-aika on itselle tavoiteltavaa (Salasuo 2004, 15.) Yksilöllä on siis vapaus valita mitä elämällään tekee. Nykyään erilaiset lausumattomat normit ja sosiaaliset sanktiot määrittävät huumeiden käyttökulttuurin säännöt. Näin on myös suomalaisessa viihdekäytössä. Sanktioiden avulla hallitaan käyttöä, eli huumeita on sallittua käyttää vain tietyissä tiloissa ja aikana. Myös riippuvuus on sanktioitava asia. Kaikki sanktiot ja normit liittyvät lähinnä elämän hallintaan, ja aikaisemmin mainittuihin negatiivisten vaikutusten vähentämiseen. (Salasuo & Rantala 2002, 53.) Kontrollilla tuntuu olevan tärkeä asema viihdekäytössä, joka on mielestäni hyvin yhteydessä siihen, että viihdekäyttäjät haluavat erottautua ongelmakäyttäjistä. Ei siis haluta ajautua sille toiselle puolelle.

Usein viihdekäytön riskit liittyvät terveydellisiin haittoihin. Joissakin tapauksissa kontrollin takia terveys- tai muita haittoja ei tule lainkaan, ja joissakin tapauksissa viihdekäyttö saattaa pahimmillaan muuttua ongelmakäytöksi ja aiheuttaa kokonaisvaltaisia haittoja, ei vain terveydellisiä. (Salasuo & Rantala 2002, 54.) Pidettiin viihdekäyttöä riskialttiina huumetta

käyttävien taholta tai ei, jostakin syystä sitä kuitenkin tapahtuu enenevässä määrin. Joitakin yleistymisen syitä kasvulle onkin esitetty.

2.2 Huumeiden viihdekäytön yleistyminen

Huumeiden käytön lisääntymisen taustalla yleisesti 1960-luvulta lähtien voidaan erottaa ainakin kaksi erilaista muutosta: kulttuurinen ja sosioekonominen. Kulttuurisen muutoksen myötä huumeista on tullut osa nuorison vapaa-aikaa ja hauskanpitoa. ja sosioekonomiset muutokset taas ovat luoneet köyhyyttä ja epätasa-arvoa, jotka ovat omiaan luomaan suotuisan ympäristön huumeiden käytölle. (Partanen 2002, 30.) 1990-luvulla huumeiden käytön lisääntymisen on ajateltu johtuvan muun muassa aiemmin mainituista kansainvälisistä muotivirtauksista, yhteiskunnan kahtiajaosta, suorituskeskeisyyden lisääntymisestä sekä aikuisten ja nuorten maailmojen välisen kuivun kasvamisesta (Salasuo & Rantala 2002, 39). Erityisesti huumeiden viihdekäyttöön ja ilmiön kasvuun liittyviin syihin on myös esitetty pohdintaa kirjallisuudessa ja tutkimuksissa.

Miksi huumeita sitten koitetaan? Useat tekijät saattavat vaikuttaa tähän, esimerkiksi tilanne missä ollaan, mistä huumeesta on kyse, millaisessa seurassa on ja jopa ihmisen oma persoonallisuus. Tällä viitataan siihen, että ehkä seikkailunhaluisempi ja uteliaampi ihminen kokeilee huumeita todennäköisemmin, kuin taas tämän vastakohtaiset ihmiset. (Parker ym. 1998, 128.) Muita todettuja tekijöitä ovat muun muassa vanhempien vaikutus, moraalikäsitteet ja tarinat, joita on kuultu huumeiden käytöstä (Parker 1998, 130). Muita tekijöitä ovat esimerkiksi se, että nykyään on hyväksyttävämpää rentoutua kunnolla arjen kiireiden aiheuttaman stressin vuoksi. Nautinnolla on suuri merkitys postmodernin ajan yhteiskunnissa, ja vapaa-aikaa vaalitaan (Calafat 2001, 11). Lisäksi nyky-yhteiskunnassa vallitsevat arvot korostavat sitä, että jokaisella on oikeus valita muun muassa omat kulutuksen kohteensa. (Partanen 2002, 33.) Perinteisillä instituutioilla ja arvoilla ei ole enää niin paljon merkitystä, vaan ihmisillä on suurempi mahdollisuus valita (Salasuo & Rantala 2002, 48). Individualisaation myötä nuoret kokevat, että tämä on heidän elämänsä ja perinteet, sukupuoli, kasvuympäristö tai yhteiskuntaluokka ei enää määritä sitä, mitä he voivat elämällään tehdä (Parker 1998, 25). Kun 1960-luvun ensimmäinen huumeaalto iski,

oli kyseessä paljolti protesti, nuorison kapina. Parhaillaan tapahtuvalla toisella huumeaallolla ei ole samanlaista protestihenkeä, vaan keskeistä ovat tavallisten nuorten aikuisten halu ja tarve rentoutua työelämän ja opiskelujen keskellä. (Partanen 2002, 22, 25.)

Huumeiden viihdekäyttö on yleistynyt myös siksi, että aineita on helpompi saada kuin ennen, ja huumeita toimittavat verkostot ovat laajentuneet. Howard Parkerin, Judith Aldridgen ja Fiona Meashamin (1998, 121) tutkimuksen mukaan monet tutkimukseen osallistujista olivat yksinkertaisesti usein olleet sellaisissa tilanteissa, joissa huumeista puhuttiin tai jossa niitä oli tarjolla. Isossa-Britanniassa erityisesti kannabis on ollut sellainen huume, jota on ollut eniten tarjolla (Parker ym. 1998, 82). Monet kertoivat myös saavansa aineita nimenomaan ystäviltä, tuttavilta tai ”luotetuilta diilereiltä” (Riley 2001, 1037). Joissakin tapauksissa huumeita annettiin toiselle ilmaiseksi, ikään kuin merkinä ystäväyydestä, samaan tapaan kun saatetaan antaa toiselle tupakkaa (Parker ym. 1998, 124). Oman kokemukseni mukaan samanlaista käyttäytymistä on havaittavissa myös Suomessa, etenkin muutamien viime vuosien aikana. Pauliina Seppälä ja Tomi Mikkola (2004, 76) toteavatkin suomalaista huumeiden käyttökenttää tarkastelevassa tutkimuksessaan, että kannabismarkkinat voidaan jaotella katukaupasta ja ulkomailta saatavan hasiksen sekä lehti- ja kukinto-osioita kauppaaviin kotikasvattajiin ja tuttavaverkostoihin. Joissakin tapauksissa tutkimuksen aineiston mukaan kotona kasvatetusta kannabiksesta ei kuulu pyytää rahaa, tai sitä tulisi tarjota ilmaiseksi kotona oleville vieraille (mt. 76).

Huumeiden viihdekäyttäjät ovat siis lähinnä nuoria tai nuoria aikuisia. Ovatko nuoret ja nuoruus sitten muuttuneet niin paljon entisestä, että se selittäisi huumeiden käytön kasvua jotenkin? Ovatko he psykologisesti ja fyysisesti jotenkin merkittävällä tavalla erilaisia verrattuna aikaisempien sukupolvien nuorisoon? Tai kenties syyt löytyvätkin siitä kontekstissa, missä nuoret nykyään ovat. (Parker ym. 1998, 21.) Yhteiskunnat ja ympäristöt, missä ihmiset kasvavat ja elävät ovat muuttuneet ja tulevat muuttumaan myös jatkossa. Saattaa myös olla, että nykyään nuoruus ja aikuiseksi kasvaminen ovat erilaisia prosesseja, kuin ne olivat edellisille sukupolville. Koska nykyihmisten matka lapsuudesta aikuisuuteen on niin erilainen verrattuna aikaisempaan, heille saattaa tästä syystä syntyä täysin erilaisia mielipiteitä, selviytymiskeinoja, asenteita ja vapaa-ajan viettotapoja kuin esimerkiksi heidän vanhemmillaan oli. (Parker ym. 1998, 21.) Onko nykyisten nuorten

sukupolvien elämänkulku siis jotenkin merkittävästi haasteellisempaa kuin aikaisempien sukupolvien, vai haetaanko stressiin, ahdistukseen ja ongelmiin jotakin helpompia pakokeinoja?

Elämä voi olla nykyisin epävarmaa, eivätkä ihmiset välttämättä pysty käsittelemään epävarmuutta muuten, kuin huumeita käyttämällä. Epävarmuus viittaa esimerkiksi epävarmuuteen omasta asemasta, minuudesta tai paikasta maailmassa. (Partanen 2002, 34.) Epävarmuuteen ja myös ahdistukseen saattaa liittyä se, että erityisesti nuoret hakevat elämältään elämyksiä (Salasuo & Rantala 2002, 49). Myös esimerkiksi vastuulliset äidin tai isän roolit ovat siirtyneet myöhemmäksi, sillä ihmiset hankkivat lapsia vanhempina kuin ennen, jos hankkivat ollenkaan. Samaan aikaan ei välttämättä hankita omistusasuntoa tai taloa muuta kuin vanhempina, joten nuorilla on aikaa esimerkiksi käydä ulkona tai käyttää rahaansa vapaammin. (Parker ym. 1998, 24.) Nuoret käyttävätkin huumeita lähinnä viikonloppuisin tai silloin kun juhlivat, koska niiden avulla pääsee tehokkaasti irti arjesta (Partanen 2002, 34). Nuoret haluavat myös löytää aineita, jotka eivät aiheuta vaikeuksia nousta sängystä aamulla ja hoitaa velvollisuuksia (Parker ym. 2002, 260). Arjesta irtipääseminen ja sängystä pääsyn helppous ikään kuin huumeiden käytön edellytyksinä (liian vahva ilmaisu?) viittaavat mielestäni nimenomaan viihdekäyttöön. Ne merkitykset, joita huumeiden käytölle annetaan, heijastavat usein sitä ajankuvaa, joka on valloillaan nykyisessä nuorisokulttuurissa (Salasuo 2004, 14), ja on mielenkiintoista nähdä, löytyykö omasta aineistostani esimerkiksi samanlaisia arvoja, kuin lähdekirjallisuudessa.

2.3 Kannabiksen käyttö

Kuten huumeiden käytön yleisestikin, myös kannabiksen historia on pitkä. Sitä on viljelty Kiinassa ja Intiassa 2000-luvulla ennen ajanlaskun alkua, ilmeisesti lääkekasvitarkoituksessa. Täältä kannabiksen käyttö lähti leviämään koko maailmaan Afrikan ja Lähi-idän kautta. Euroopassa kannabista on käytetty esimerkiksi keskiajalla lääkekäyttöön ja päihteenä, vaikka huume tunnettiin Euroopassa jo aikaisemminkin. Suomessa kannabista oli saatavilla apteekeissa 1800-luvulla, mutta ensimmäiset päihdekäyttöön liittyvät tiedot ovat vasta 1950-luvulta. (Seppä ym. 2012, 16.) Kannabiksen käyttö on usein joko rajoittunutta yhteen

kokeilukertaan tai sitten sitä käytetään tilannesidonnaisesti, eli viihdekäyttönä, ja noin kymmenen prosenttia kannabista säännöllisesti käyttävistä tulee riippuvaiseksi aineesta (Seppä ym. 2012, 97). Riippuvuuden syntymiseen vaikuttaa olennaisesti se, että kannabiksen käyttäminen aiheuttaa ihmiselle mielihyvää (mt., 25).

Nykyään kannabis on Euroopassa eniten käytetty laiton huume (EMCDDA 2012, 4). Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen mukaan viime vuonna kannabista on käyttänyt noin 14,6 miljoonaa eurooppalaista nuorta. Raportin mukaan Ranskassa, Bulgariassa, Tanskassa, Suomessa ja Ruotsissa kannabiksen käyttö on lisääntynyt. (EMCDDA 2015, 42.) Suomessa on yleistynyt myös kannabiksen kotikasvattaminen, joka näkyy niin rikostilastoissa kuin kyselytutkimusten tuloksissa. Jos 1990-luvulla takavarikoitiin joitakin satoja kannabiskasveja, niin 2010 vuonna oltiin jo viidessätoistatuhannessa kasvissa. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2015, 32.) Eli sen lisäksi, että kannabis on Suomessakin käytetty laiton huume, sen käyttö ja kotikasvattaminen maassamme ovat lisääntyneet. Kannabikseen, sen käyttöön ja käyttäjiin liittyvä tutkimus on siis todellakin ajankohtaista.

Kannabis alkoi levitä Suomeen 1960-luvulla. Mikko Salasuo (2004, 87) nimittää vuosia 1962-67 kannabiskulttuurin ensimmäiseksi vaiheeksi, jolloin kannabiksen käyttö alkoi levitä vähitellen marginaaliryhmien ulkopuolelle. Nämä ryhmät olivat alussa lähinnä taiteilijoiden ja boheemien ihmisten muodostamia. Näiden kautta kannabiksen käyttö levisi etenkin opiskelijoiden piiriin. Salasuo (2004, 89) on luonut myös listan tämän ensimmäisen kannabisaallon tyypillisistä käyttäjien piirteistä. Näitä piirteitä olivat esimerkiksi uteliaisuus kokeilun syynä, käyttäjät pääasiassa miehiä, kannabiksen käyttöön ei juuri kuulunut negatiivisia kokemuksia, ja kannabiksen käyttö sosiaalisena tapahtumana. Piirteet ovat yhteneväisiä muiden maiden keskuudessa, joissa ensimmäinen kannabisaalto myös levisi.

Vuosina 1967-70 kannabis levisi entisestään. Tätä Salasuo (2004, 91) nimittää toiseksi vaiheeksi. Kolmas vaihe oli 1970-71, jolloin kannabiksen käyttö oli huipussaan, ja kannabista käyttäviä arvellaan olleen Suomessa 30000 – 40000. Kannabiksen käyttö oli siirtynyt enemmän opiskelijoiden ja koululaisten pariin, eikä ollut enää rajoittunut taiteilijoihin ja boheemeihin. (Salasuo 2004, 97). Kannabiskulttuuri ja huumeiden käyttö alkoi kuitenkin vähetä huomattavasti (ensimmäinen huumeaalto), johon syinä olivat muun muassa käytön

kriminalisointi, käyttäjien siirtyminen työelämään, valistus ja viranomaisten kontrollin kasvu (Salasuo 2004, 97).

Suomalaisten huumeiden käyttöä on tutkittu väestötutkimusten avulla vuosien ajan, alkaen 1990-luvun alusta. Kahdeksantoista vuoden aikana huumeiden käyttö Suomessa on yleistynyt, ja käytettävien aineiden joukko kasvanut. Kannabiksen käyttö on lisääntynyt eniten. (Metso ym. 2012, 3.) Kun vuonna 1992 vain kuudella prosentilla suomalaisista oli kokemuksia kannabiksen käytöstä, vuonna 2010 luku oli jo 17 prosentissa. Kannabiksen käyttö on noussut erityisesti 25-34 -vuotiaiden miesten ja 15-24 -vuotiaiden naisten keskuudessa, vaikka muidenkin huumeiden kohdalla samanlaisia muutoksia on ollut nähtävissä. (Metso ym. 2012, 18.) Suomessa kannabiksen takia hakeutuu hoitoon lähinnä nuoria, jotka joku ulkopuolinen osapuoli on ohjannut hoitoon. Näin esimerkiksi silloin, jos koulussa huomataan, että oppilas käyttää kannabista, vaikka selkeitä terveydellisiä oireita ei olisikaan näkyvillä. Myös vanhemmat voivat osoittaa huolensa nuoren kannabiksen käyttöä kohtaan. (Seppälä & Mikkola 2004, 103-104.)

Käsitykset kannabiksesta lieventyvät, kun tuntee jonkun, joka on käyttänyt huumetta ilman ikäviä sivuvaikutuksia (EMCDDA 2012, 167). Samaan aikaan Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen uusimmassa raportissa Euroopan huumetilanteesta käy ilmi se, että huumehoitojärjestelmissä kysyntä kannabikseen liittyvien ongelmien hoitoon on lisääntynyt. Toki eri maissa on eri määritelmät ja käytännöt, ja joissakin Euroopan maissa esimerkiksi rikosoikeusjärjestelmän kautta hoitoon hakeutuvia on enemmän. (EMCDDA 2015, 12).

Kerroin aikaisemmin huumeiden tapakäytöstä, joka viittaa siis lähinnä kannabiksen viihdekäyttöön. Kannabiksen käyttö on Seppälän ja Mikkolan (2004, 77) tutkimuksessa jaoteltu arkiseen vapaa-ajan käyttöön, arkiseen suurkulutukseen, elämysten tavoitteluun, muuhun päihdekokemukseen liittyvään käyttöön sekä itselääkintään. Oman tutkielmani ja näkökulmani kannalta lähimpänä tuntuvat olevan kannabiksen arkinen vapaa-ajan käyttö ja elämysten tavoittelu. Arkisella vapaa-ajan käytöllä viitataan nimensä mukaisesti vapaa-aikana tapahtuvaan käyttöön, jonka perusteena on usein rentoutuneen olon saaminen. Suhtautumistapa itse kannabikseen ei ole kovinkaan innokas, vaikka joskus sen polttaminen

saattaakin liittyä valtakulttuurista erottuminen. Elämysten tavoittelu on tutkimuksen mukaan melko tavanomainen käyttötarkoitus kannabikselle, jonka avulla pyritään pääsemään irti arjesta. Yhtenä tavoitteena on mielenkiintoisesti erilaisen, ei-normaalin olotilan saavuttaminen, oli kyse sitten sekavuudesta tai jostakin muusta tilasta. Toisena tavoitteena ilmeni kannabiksen käytön yhdistäminen tavoitteelliseen toimintaan, eli esimerkiksi taiteen tekemiseen. Kolmantena on hengellinen päämäärä, jossa kannabista käytetään hengellisten asioiden pohtimiseen. (Seppälä & Mikkola 2004, 77-78.)

Taru Kekoni (2007) tutkii väitöskirjassaan kannabiksen käyttäjiä ja sitä, millaisina kannabiksen käyttöön liittyvä yhteiskunnallinen reagointi ja siihen vastaaminen näyttäytyvät kannabisaktivistien näkökulmasta. Kekoni (2007, 15) kiinnittää huomion myös niihin merkitysrakenteisiin, joiden kautta kannabiksen käytöstä tulee yhteiskunnan osalta poikkeavaa tai jopa marginaalisesti leimattua. Merkitykset tulevat tutkimuksessa esille kannabiksen käytön aloittamisessa sekä käytön jatkamisessa. Esimerkkinä yhdestä tärkeimmistä kannabiksen käytölle annetuista merkityksistä on kannabiksen käytön sosiaalinen ulottuvuus, joka tulee esiin viihdekäytön merkityksiä korostavissa kertomuksissa (Kekoni 2007, 121.) Muita tapoja kertoa kannabiksen käytön merkityksistä ovat lääkinnällinen, tajunnan avaamiseen liittyvä, elämäntapaan liittyvä, uskonnollinen/rituaalinen/maaginen, sekä riippuvuuteen perustuva käyttö (Kekoni 2007, 143).

Kannabiksen käytön aloittamisen Kekoni (2007, 106-111) taas jakaa neljään: sosiaalinen reitti tarkoittaa sellaista käytön aloittamista, joka on tapahtunut tuttavien esimerkin myötä otollisissa olosuhteissa. Otollisilla olosuhteilla viitataan sellaisiin tilanteisiin, joissa käyttökokemus on ollut positiivinen ja se on johtanut käytön jatkamiseen. Suunnitelmallinen käytön aloitus taas viittaa nimensä mukaan suunniteltuun kannabiksen käytön aloittamiseen, jota on voitu suunnitella jo pitkäänkin. Tutkimuksessa tyypillistä on se, että suunnitelmallista reittiä kulkevat henkilöt ovat ottaneet asiasta hyvin selvää. Päihdereitiksi Kekoni (2007, 112) nimittää sellaista reittiä, johon liittyy myös muiden päihteiden käyttöä. Usein muiden päihteiden käyttö on kuitenkin jossakin vaiheessa lopetettu, ja palattu takaisin kannabikseen sen mietouden ja paremman sopivuuden takia. Aatteellisen reitin kautta kannabiksen käyttäjiksi oli ajautunut vähiten ihmisiä. Tämä reitti viittaa lähinnä

tietynlaiseen aatteelliseen tai elämäntavalliseen ”herätykseen” tai muutokseen. (Kekoni 2007, 115.)

3 Teoreettis-metodologinen viitekehys

3.1 Sosiaalinen konstruktionismi

Olen päättänyt käyttämään tutkielmani teoreettis-metodologisena viitekehystenä sosiaalista konstruktionismia. Mitä enemmän luin identiteetteihin ja merkityksiin liittyvää tutkimusta, sitä useammin huomasin samalla lukevani sosiaalisesta konstruktionismista, ja tätä myötä oma valintani alkoi myös selkeytyä. Samoin käyttämäni diskurssianalyysi analyysimenetelmänä tuntuu sopivan yhteen sosiaalisen konstruktionismin kanssa, sillä molemmat jakavat kiinnostuksen tekstin tai puheen tutkimiseen sekä kielenkäyttöön (Jokinen ym. 1999, 38), joten tuntui luontevalta ottaa molemmat mukaan pro gradu -tutkielmaani. Sosiaalinen konstruktionismi voidaankin nähdä ikään kuin yläkäsitteenä usealle uudemmalle lähestymistavalle, kuten diskurssiiviselle psykologialle, diskurssianalyysille ja kriittiselle psykologialle (Burr 2015, 1). Toisin sanoen sosiaalinen konstruktionismi voidaan nähdä diskurssianalyysin teoreettisena kotina. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulma on siis olennainen myös diskurssianalyttisessä tutkimuksessa, mutta diskurssianalyysi on enemmänkin metodinen lähestymistapa tutkimukseen (Jokinen ym. 1999, 9, 38-39.)

Kielen ja symbolien analyysi on keskeistä sosiaalisessa konstruktionismissa, koska kielellä ajatellaan olevan ikään kuin rakentava voima (Burr 2015, 28). Maailma siis rakentuu, kun ihmiset puhuvat toisilleen (mt. 11). Lähtökohtana sosiaaliselle konstruktionismille on ollut kielenkäyttö ja sen ymmärtäminen toimintana, ei niinkään todellisuuden kuvana (Kuusela 2002, 60). Kun käytämme kieltä, merkityksellistämme eli konstruomme ne asiat, joista kirjoitamme tai puhumme (Jokinen ym. 1993, 18). Sosiaalisen konstruktionismin mukaan ihmiset rakentavat tietonsa ja käsityksensä maailmasta vuorovaikutuksen kautta. Juuri tästä syystä kieli ja kielenkäyttö ovat keskeisessä roolissa kun puhutaan sosiaalisesta konstruktionismista. (Mt., 4-5.) Esimerkkinä Burr (2015, 5) käyttää dysleksiaa: ”Se, minkä ymmärrämme dysleksiana, on ilmiö, joka on tullut meille tutuksi sellaisten ihmisten kautta, joilla on ongelmia kirjoittaa ja lukea.” Tämä ymmärrys on tuotosta niistä sosiaalisista prosesseista ja ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta, jota välillämme tapahtuu jatkuvasti.

Ymmärryksemme maailmasta tulee muiden ihmisten kautta (Burr 2015, 10). Näin minäkin yritän saada ymmärrystä kannabista viihdekäyttävien avulla. Ominaista sosiaaliselle konstruktionismille on se, että se ikään kuin vaatii tutkijaa katsomaan maailmaa ja omaa itseä kriittisesti. On oltava varovaisia sellaisten oletustemme kanssa, joita meillä maailmasta on. (Burr 2015, 2.) Tällä Vivien Burr (2015, 3) tarkoittaa sitä, että vaikka ihmisinä jaotteleamme maailmaa ja siinä olevia asioita tiettyihin lokeroihin (esim. sukupuoli, musiikkikategoriat), nämä lokerot eivät välttämättä oikeasti ole olemassa. Jos otamme esimerkkinä sukupuolen, sosiaalisen konstruktionismin mukaan voisimme yhtä hyvin jaotella ihmiset miehen ja naisen sijaan lyhyisiin ja pitkiin (Burr 2015, 4). Ne lokerot, joilla maailmaa jaotteleamme, ovat usein kulttuurisesti ja historiallisesti spesifejä: eli tavat, joilla ymmärrämme maailmaa riippuvat siitä, missä asumme ja minä ajankohtana. (Burr 2015, 4.) Yhdistän tämän omiin ennakkoluuloihini ja -käsityksiini, sillä varmasti ainakin tiedostamattomasti laitan ihmisiä lokeroihin mielipiteideni ja oletusteni takia. Sosiaalinen konstruktionismi toivottavasti on apuna näiden oletusteni kanssa, ja auttaa suhtautumaan omiin oletuksiini myös kriittisesti.

Olen omaksunut tutkielmassani sen sosiaalisen konstruktionismin ajatuksen, että tarkoitus ei ole löytää totuutta tai yrittää kuvata todellisuutta. Kielen avulla ihmiset vain tuottavat erilaisia tulkintoja todellisuudesta. Tämän lisäksi kielenkäyttö kuvaa tilanteita, määrittelee ihmisten asemaa sosiaalisessa maailmassa ja auttaa ihmisiä ilmaisemaan ajatuksiaan. (Kuusela 2002, 60.) Kurt Danzinger on jaotellut sosiaalisen konstruktionismin vahvaan ja heikkoon (Saastamoinen 2006, 176). Vahva suuntaus perustuu paljolti Michel Foucaultin ajatuksiin, kun taas heikko suuntaus sosiaalisesta konstruktionismista keskittyy minuuden ja identiteetin kysymyksiin tulkittavina ja tilanteisina. Sosiaalinen konstruktionismi sosiaalitieteellisenä tieteenperinteenä merkitsee useita eri ajattelutapoja eli se ei todellakaan ole yhtenäinen suuntaus, vaan yhteistä on lähinnä todellisuuden kielellinen rakentuminen sekä se, että sosiaalinen konstruktionismi korostaa historiallisuutta ja kulttuuria. (Kuusela 2002, 51.) Minulle Foucaultin sosiaalisen konstruktionismin heikko suuntaus tuntuu sopivimmalta ajatukselta juuri siksi, että identiteettiin liittyvät kysymykset ovat nimenomaan tilanteisia ja tulkittavia – mikä sopii yhteen sen ajatuksen kanssa, että identiteetti todella on muuttuvaa, ei mitään pysyvää. Eivätkä omassa tutkimuksessani löytämät identiteetit ole koko totuus ihmisestä, vaan heissä on paljon muutakin. Ne ovat

hajanaisia, ne voivat muuttua, minkä lisäksi ne rakentuvat ryhmien välisessä vuorovaikutuksessa (Wetherell 1996, 227).

Sosiaaliselle konstruktionismille on oleellista myös sosiaalisen todellisuuden ja merkitysten rakentumisen tarkastelu. Kieli nähdään ikään kuin aineena, jota käytetään ja muokataan, ja näin rakentuu erilaisia lopputuloksia. Kieli ja muut merkkijärjestelmät luovat merkityksiä, yhteisöllisyyttä ja rakentavat identiteettejä. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 12.) Huomioitava on myös se, että tietynlaisissa tilanteissa ja paikoissa ihmiset käyttävät tietynlaista kieltä: se kieli, mitä käytetään, kun kerrotaan ystävälle etelänlomasta, on hyvin erilaista kuin se kieli, mitä käytetään oikeudessa. Vaikka sanat olisivatkin samantyyppisiä, merkitykset ovat erilaisia. (Burr 2015, 55.) Eli se konteksti, jossa kieltä käytetään, on tärkeää, sillä kielellä ja sanoilla on erilaisia merkityksiä siitä riippuen. Kontekstin käsite on esillä myös diskurssianalyyseissä, josta kerron erillisessä luvussa. Oma kontekstini on lähinnä oma aineistoni, joka on internetistä otettu artikkelin kommenttiosio. Kontekstiin liittyy myös se, mistä aiheesta ihmiset keskusteleivat, eli huumeiden viihdekäytöstä. Siellä myös tietynlaiset ihmiset haluavat ilmaista oman mielipiteensä asiasta, sellaiset, joilla siitä jotain sanottavaa on.

Sosiaalinen konstruktionismi tarkoittaa minulle tässä tutkielmassa käytännössä sitä, että kannabiksen viihdekäytölle tuotetaan merkityksiä, jonka kautta viihdekäyttäjille rakentuu jonkinlaisia identiteettejä. Minulla on jonkinlaisia ennakko-oletuksia mahdollisista identiteeteistä ja merkityksistä, ja on mielenkiintoista nähdä, käyvätkö ne toteen. Tarkoitukseni ei ole sosiaalisen konstruktionismin oppien mukaan luoda kuvaa totuudesta tai siitä, miten asiat oikeasti ovat. Aineistostani etsin yksinkertaisesti ihmisten luomia tulkintoja tietynlaisesta todellisuudesta, ja tuon ne esille analyysin avulla. Merkityksen ja identiteetin käsitteet ovat ne apuvälineet, joiden avulla tuon esille tutkielmani kannalta tärkeitä asioita.

3.2 Identiteetti

Yksinkertaisimmillaan identiteetti voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että ihminen tietää kuka on ja keitä muut ovat, mutta todellisuudessa kaikilla on jotakin sanottavaa identiteetistä, olivat kyseessä sitten psykologit, sosiaalitieteilijät tai vaikka historioitsijat (Jenkins 2014, 6, 29). Nykyään onkin mahdollista löytää hyvin monenlaisia identiteetteihin liittyviä kirjoituksia ja tutkimuksia (Hall 2002, 6), ja monilta tieteenaloilta. Ehkä tästä syystä identiteetille ei ole mitään yksiselitteistä määritettä. Lisäksi olemassa olevat määritelmät ovat usein epäselviä ja ristiriitaisiakin keskenään (Ottomeyer 1984, 13). Tästä huolimatta identiteetti on suosittu tutkimuskohde minuuden ohella sosiaalitieteellisessä tutkimuksessa (Kuusela 2006, 36). Identiteetillä on pitkä historia, kuten myös minuudella ja persoonallisuudella: joitakin itseyyteen ja minuuteen liittyviä huomautuksia on löydetty jo Platonilta ja Aristoteleelta. (Rautio 2006, 11.) Historiallisesti identiteetin ja minuuden alkuperä käsitteinä voidaankin jäljittää filosofiaan (Kuusela 2006, 36). Ensimmäinen virallinen maininta identiteetin käsitteestä tosin löytyy vasta 1570-luvulta. Yksi kuuluisimmista vaikuttajista identiteetin käsitteeseen lienee muutama vuosisata tämän maininnan jälkeen ollut Sigmund Freud ja hänen ajatuksensa siitä, että yksilön mieli on tärkeä osa ihmisen identiteettiä. (Benwell & Stokoe 2006, 18, 20.)

Tänä päivänä identiteetin käsite on melkeinpä menestys, jopa paremmin menestynyt kuin minän käsite (Rautio 2006, 19). Se on akateeminen käsite, jonka määrittely on aina yhteydessä aikakauteensa sekä tutkijoiden ja teoreetikkojen käsityksiin identiteetistä (Benwell & Stokoe 2006, 17). Identiteetin etsinnästä on tullut tärkeä, jatkuva osa ihmisten elämää. Identiteettikäsitteen ja identiteetin etsimisen suosio voi johtua esimerkiksi siitä, että nykyihmisen elämä on jatkuvaa valintojen tekemistä ja sitä kautta ”Kuka minä olen?” - tyyppisten kysymysten pohtimista. Pertti Rautio (2006, 19) sanoo osuvasti, että identiteetin käsitteelle on ollut niin sanottu yhteiskunnallinen tilaus. Perinteisessä yhteiskunnassa tällaisia asioita ei tarvinnut juurikaan miettiä, sillä oma paikka oli usein jo valmiiksi päätetty, eikä valintamahdollisuuksia ollut läheskään yhtä paljon kuin nyt. (Rautio 2006, 19-20.) Toisaalta voidaan myös pohtia, onko oman itsen etsiminen ja kehittäminen jäänyt jo kulutusjuhlan jalkoihin, ja ihmisten identiteeteistäkin on tullut kaupallisia tai esineellistettyjä (Benwell & Stokoe 2006, 23).

Identiteetin voidaan nähdä olevan esimerkiksi jonkin tietyn ryhmän oleellinen ydin, tai vastaavasti identiteetti voi olla tiettyjen historioiden sekä kulttuuristen ja poliittisten diskurssien tuotos (Woodward 1997, 28). Essentialistien mukaan sosiaalisen ryhmän jäsenten identiteetti on suhteellisen muuttumaton ja vakaa, mikä selittyy sillä, että ryhmän identiteetti rakentuu yhteisten kokemusten kautta (Kuusela 2006, 38). Lisäksi identiteeteille on usein ominaista se, että ne jakavat meidät ikään kuin kahtia: meihin ja heihin (Woodward 1997, 29). Identiteetin avulla voimmekin ymmärtää sitä, keitä olemme ja toisaalta miten suhtaudumme ympäröivään maailmaan ja siinä eläviin ihmisiin. Identiteetti määrittää myös sitä, millä tavoilla olemme erilaisia tai samanlaisia verrattuna muihin samassa asemassa oleviin ihmisiin. (Woodward 1997, 1-2.) Niin sanotut kollektiiviset identiteetit viittaavat esimerkiksi johonkin tiettyyn yhteiskuntaluokkaan, etnisyyteen tai tietyn ikäkauden ihmisiin (Benwell & Stokoe 2006, 25).

Stuart Hall (1999, 21-23) jaottelee identiteetin kolmeksi eri kategoriaksi, joista kukin oli ominainen eri aikakausille: valistuksen subjektiksi, sosiologisen subjektiksi ja postmodernin subjektiksi. Valistuksen subjektin mukaan ihmisillä oli niin sanottu keskus, joka koostui sisäisestä ytimestä. Ihmisen identiteetti eli keskus pysyi melko muuttumattomana ihmisen koko eliniän ajan. Sosiologinen subjekti heijasteli modernisoituvaa, mutkikasta maailmaa, ja ihmisen identiteetin nähtiin muodostuvan yhteiskunnan ja minän välisessä vuorovaikutuksessa. Ihmisillä oli yhä sisäinen ydin, Hallin (1999, 22) mukaan ”tosi minä”, joka kuitenkin muovautuu kun ihminen on vuorovaikutuksessa eri kulttuuristen maailmojen ja näiden tarjoamien identiteettien kanssa. Postmodernilla subjektilla ei ole pysyvää identiteettiä, vaan se muokkautuu jatkuvasti - ihmisen sisällä on ristiriitaisiakin identiteettejä. Oma käsitykseni identiteetistä tässä pro gradu -tutkielmassa tuntuu olevan lähimpänä Hallin postmodernia subjektia, koska myös oma käsitykseni perustuu identiteetin liikkuvuuteen ja muokkautuvuuteen. Tutkielmassani identiteetin käsite paikantuu kuitenkin konstruktionistiseen näkemykseen identiteetistä, jossa tärkeämpää on huomioida se, että ”sama fyysinen toimija voi liikkua monenlaisissa asemissa” (Virokannas 2004, 128, keksi oma tapa ilmaista asia).

Identiteettitutkimus monimutkaistui siinä vaiheessa, kun alettiin tutkia sitä, miten identiteetti rakentuu diskurssien kautta. Perinteisempi tapa oli yksinkertaisesti tutkia sitä,

mitä identiteetti on. (Wetherell 2010, 13.) Nykyään tunnustetaan yhä enenevässä määrin, että identiteetti ei ole mikään ainutlaatuinen, yksittäinen asia, vaan identiteetit moninkertaistuvat ja niitä rakennetaan eri konteksteissa (tekijä jäänyt... 72, 77). Diskurssien kautta voidaan rakentaa identiteettejä, eli ”käsityksiä itsestämme, toisistamme ja ihmisten välisistä suhteista” (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 63). Kieli ja identiteetti ovat lähellä toisiaan, sillä kieli on ikään kuin identiteetin kannatteli ja tulkki, koska kielen kautta ihmiset kuvaavat, ilmaisevat ja neuvottelevat identiteettiään. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 64).

Sosiaalisessa konstruktionismin yhteydessä puhutaan usein identiteeteistä (Burr 2015, 123). Tämän näkökulman mukaan ihmisellä ei ole olemassa mitään absoluuttista minää (*absolute self*), vaan tarkoituksena on tutkia sitä, miten ihmiset tuottavat identiteettiä tekstin ja puheen kautta (Benwell & Stokoe 2006, 4, 10). Ihmiset rakentavat, tuottavat ja esittävät identiteettiä päivittäisissä vuorovaikutustilanteissa (mt. 49). Ainekset identiteettiin rakentuvat, kun ihminen antaa merkityksen jollekin asialle. Kuten aiemminkin mainittu, identiteetistä puhuttaessa ei välttämättä tarkoiteta mitään pysyvää ja syvää ihmisen olemusta (Burr 2015, 30), minkä olen todennut olevan sopiva ajattelutapa oman tutkielmani kohdalla. Identiteetti on moninainen ja se on osa minän rakentumista (Potter & Wetherell 1987, 101-104). Ihmisen identiteetti, kokemukset ja persoonallisuus ovat kaikki seurausta kielestä, eli vain kielen kautta ihminen voi kuvata omia kokemuksiaan itselleen ja muille. Kielenkäyttö tapahtuu ihmisten välillä, oli se sitten kasvokkain tai tekstillä, ja juuri näissä tilanteissa ihmisen rakentuminen tapahtuu. (Burr 2015, 61-62.)

Koska käytän pro gradu -tutkielmassani diskurssianalyysiä, on puhuttava myös diskursiivisen näkökulman identiteettikäsityksestä. Diskursseilla on nimittäin kyky rakentaa identiteettejä, olivat ne sitten käsityksiä muista, meistä itsestämme tai ihmisten välisistä suhteista (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 63). Diskursiivinen näkökulma keskittyykin siihen, millä tavalla identiteettiä konstruoidaan jossakin diskurssissa, eli esimerkiksi omalla kohdallani tekstissä (Wetherell 2010, 13). Yksi tavanomaisimmista tutkimusaiheista diskurssianalyttisessä tutkimuksessa onkin identiteetti, kuten on myös sosiaalisen konstruktionismin kanssa. Identiteetillä tarkoitetaan tässä kohdin sitä, miten ihmiset kielenkäytön kautta rakentavat erilaisia määrittelyitä itsestään ja muista ihmisistä.

Identiteetti on moniulotteinen ja vaihtelee tilanteesta toiseen. (Jokinen ym. 1999, 68.) Tämä sopii omaan identiteettikäsitykseeni pro gradu -tutkielmassani, sillä en oleta tutkimuksen ihmisten identiteettien olevan jotakin pysyvää. He konstruoivat itsestään ja muista tietynlaisia määritelmiä tietyssä sosiaalisessa kontekstissa, joka tutkielmassani painottuu kannabista viihdekäyttäviin ihmisiin ja tietyn internetsivun kontekstiin. Muissa konteksteissa määritelmät voisivat olla aivan erilaisia. Erilaisten diskurssien kautta rakentuu siis erilaisia identiteettejä (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 64), ja ihmiset ovat aktiivisia toimijoita identiteettien rakentajina: millaisia ja miten he käyttävät esimerkiksi ryhmänimekkeitä? (Verkuyten 2005, 35). Ihmisten pitäminen aktiivisina toimijoina oman identiteettinsä konstruoijina on myös itselleni sopiva ajattelutapa, sillä koen tämän asian hyväksymällä saavani apua omaksumaan puolueettoman, tarkkailijan ja havainnoitsijan roolin.

Identiteettien tutkiminen on huumeidenkäyttäjienkin keskuudessa melko yleistä. Virokannas (2004) on tutkinut sellaisten nuorten tuottamaa puhetta päihteistä ja elämästä, jotka ovat huumehoidossa. Identiteetin hän on myös ymmärtänyt konstruktionistiseen tapaan, ja analyysin apuna hän on käyttänyt diskurssianalyysiä. Kyseessä ovat siis samankaltaiset lähtökohdat kuin omassa tutkielmassani. Virokannas (2004, v) huomasi tutkimuksessaan, että nuorten identiteetti rakentui sen perusteella, kuuluiko heidän tuottamansa puhe niin sanottuun normaaliin elämään vai ulkopuoliseen, päihteitä käyttävään elämään.

Airi-Alina Allaste (2006, 36) käyttää käsitettä *new bohemians*, joille kannabiksen käyttö on luontainen osa elämää ja joille kannabiksen käytöllä on useita merkityksiä. Huumeen avulla rentoudutaan ja päästään jonkinlaiseen luovuuden tilaan, ja se on vain yksi osa ryhmän toimintaa. New bohemians viittaa sellaisiin nuoriin aikuisiin, jotka toimivat pääasiassa musiikin ja taiteiden parissa. Heille on tärkeää toisaalta olla menestynyt urallaan, mutta toisaalta he arvostavat myös uusia kokemuksia ja luovuutta. (Allaste 2006, 87.) Mielestäni new bohemians on yksi esimerkki tietynlaisista kannabiksen käyttäjistä, ja näin yhdistyy identiteetti- ja merkitysteemaan. Nämä uudet boheemit ovat kenties rakentaneet tietynlaisen identiteetin itselleen, ja heille kannabiksella on tietynlaisia merkityksiä. Arvoista keskeisimmät liittyvät luovuuteen, menestykseen, henkilökohtaiseen vapauteen valita sekä toisaalta jonkinlaiseen emotionaaliseen yhteyteen muiden kanssa, ja kannabis on

luonnollisesti tässä kaikessa mukana, sillä sen funktioita ovat muun muassa luovuuden saavuttaminen, inspiraation edesauttaminen sekä rentoutumisen helpottaminen (Allaste 2006, 90-91). Kannabiksen käytöstä ei koeta olevan haittaa muille ihmisille, vaikka se laitonta onkin (mt., 94). Salasuo ja Rantala (2002, 49-50) puhuvat myös näistä niin kutsutuista porvarillisista boheemeista, jotka yhdistävät elämässään työssä pärjäämisen ja kunnianhimon nousta sosiaalisella tasolla, sekä elämysten etsinnän ja luovan kokeiluhenkisyyden. Kaiken tarkoitus on kehittää ja toteuttaa itseään. Jää kuitenkin epäselväksi, millaisia huumeita nämä porvarilliset boheemit lähinnä käyttävät, mutta hyvin samankaltaisia asioita pidetään tärkeinä kuin uusien boheemienkin kohdalla.

Oltiin identiteetin määrittelystä mitä mieltä tahansa, olen Richard Jenkinsin (2014, 27) kanssa samaa mieltä siitä, että ihmisille on tärkeää tietää ainakin jollakin tasolla keitä olemme, ja keitä muut ovat. Siksi identiteettiä pitää tutkia myös jatkossa, sen moninaisuudesta tai monimutkaisuudesta huolimatta. Pro graduni tapauksessa on ainakin sosiaalityöntekijöille hyödyllistä saada tietoa niin kannabiksen viihdekäytön vastustajilta kuin puolustajilta: näin on mahdollista päästä sisälle molempiin maailmoihin ja heidän ajatteluunsa.

3.3 Merkitysten tutkiminen

’Merkitys’ tulee suomen kielen sanasta ’merkki’, jolla taas on juurensa ruotsin kielessä ja muissa germaanisissa kielissä (Niiniluoto 2000, 13-14). Merkki ja merkitys sanoina ovat käytössä jokapäiväisessä elämässämme: elämän merkityksen pohtiminen tai liikennemerkkien mukaan ajaminen ovat varmasti monelle tuttuja asioita. Merkitykset liittyvätkin usealla tavalla ympäröivään yhteiskuntaan, kulttuuriin sekä elinympäristöön. (Veivo & Huttunen 1999, 9.) Merkitystä käytetään monessa kontekstissa, niin arkikielessä kuin tutkimuksessa. Merkitykset ovatkin olennainen osa maailmaamme, sillä ne järjestävät ja ylläpitävät arkeamme. Toimintaamme liittyy koko ajan jonkinlainen merkityksien tuottaminen ja antaminen. (Vilka 2015, 160). Koko inhimillinen todellisuutemme on merkityksiä täynnä (Moilanen & Räihä 2010, 46). Merkitys on myös identiteetin tapaan sellainen tutkimuskohde, joka on yhteinen usealle eri tieteenalalle (Niiniluoto 2000, 13).

Tutkimuksissa tyypillinen kiinnostuksen kohde on se, mitä tutkittava asia merkitsee ihmisille (Vilkkä 2015, 160). Kun ollaan kiinnostuneita siitä, miksi ihminen tekee jotakin, voidaan hakea tämän tekemisen merkityksiä ihmiselle. Pentti Moilanen ja Pekka Räihä (2011, 50) antavat esimerkkinä tietokonepelejä pelaavan lapsen. Kun halutaan tietää, miksi lapsi pelaa näitä pelejä, etsitään pelien merkityksiä lapselle.

Merkitysrakenteiden tulkinta on kuin arvoituksen ratkaisemista. Tarkoitus ei ole yksinkertaisesti kuvailla sitä, mitä tutkittavat sanovat, vaan tarkoitus on päästä ilmiön ja havaintojen taakse. (Moilanen & Räihä 2010, 57.) Diskurssianalyysille tyypillinen käsite 'diskurssi' pyrkii kertomaan sen, millaisiksi tutkimamme ilmiöt muotoutuvat. Kun lähtökohtana on diskurssianalyttinen ajattelutapa, merkitykset muodostavat näitä diskursseja, eli merkityssuhteiden kokonaisuuksia. Erilaiset totuudet muodostuvat ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa merkityssuhteiden kokonaisuuksien kautta. (Vilkkä 2015, 175-176.)

Pekka Sulkusen (1997, 17) mukaan yhteiskunnallisille ilmiöille ja ihmisten kokemuksille rakentuvia merkityksiä ei voida pitää aina samanlaisina, eikä niitä voida tietää etukäteen. Merkitykset tuotetaan tilanteittain, ja niitä tulkitaan eri tavalla tilanteesta riippuen. Merkitysten tilanteisuus johtuu siitä, että kieli itse on niin joustava resurssi, jota voidaan myös käyttää eri tavoilla eri tilanteissa (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 13). Tutkielmassani etsin kannabiksen viihdekäyttämistä puolustavien ja vastustavien muodostamia merkityksiä, ja sitä kautta kannabiksen viihdekäyttäjille rakentuvia identiteettityyppejä. Aineisto on rajattu, mikä saattaa tarkoittaa sitä, että muodostuvat merkitykset olisivat erilaisia jossakin muussa tilanteessa tai paikassa. Jokainen kielellinen valinta kuitenkin antaa jonkinlaisen kuvan siitä ilmiöstä tai asiasta mitä tutkitaan (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 17), ja tämän ajattelun olevan tutkimuksessa oleellista. Kun käyn läpi aineistoani ja analysoin sitä, löydän siitä joitakin kielellisiä valintoja, joita puhujat ovat tehneet kommentteja kirjoittaessaan ja ollessaan vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Tätä kautta saan tämän aineiston antaman kuvan kannabiksen viihdekäyttäjistä, eikä tietenkään ole sanottu, että jokin muu aineisto olisi antanut samanlaisia tuloksia.

Merkitykset ja tulkinnat ovat vuorovaikutuksessa keskenään, ja näin saadaan aikaan ymmärrettävyyttä todellisuudesta. Ymmärrettävyyden käsitteeseen kuuluu läheisesti arvojen tuottaminen, mikä käytännön esimerkin kautta selitettynä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi alkoholin kulutuksen vaihteluita ei voida selittää ilman, että ottaisi huomioon sen, miten ihmiset ymmärtävät alkoholin käytön tai millaisia arvoja alkoholiin liitetään. (Sulkunen 1997, 18). Olen huumeiden viihdekäytön yleistymisen taustoissa käynyt läpi nyky-yhteiskuntaan liittyviä arvoja, kuten yksilönvapaus ja hedonismi, ja lähdenkin liikkeelle siitä oletuksesta, että huumeiden viihdekäytön kasvu liittyy todella arvomuutokseen. Onkin mahdollista, että merkit kertovat jotakin muitakin asioita, kuin vain niitä, joiden vuoksi ne on ensin luotu. Esimerkiksi teksti, joka on laadittu jonkin tapahtuman dokumentointia varten, voi todellisuudessa kertoa jotakin kirjoittajastaan tai taustalla vaikuttavista tieteellisistä suuntauksista tai ideologiasta. (Rantala 1994, 166.)

Käytän tutkimukseni analyysimetodina diskurssianalyysinä, jossa merkitykset ja merkityssysteemit saavat merkittävän roolin. Merkityssysteemejä voidaan kutsua myös diskursseiksi tai repertuaareiksi (esim. Jokinen ym. 1993, 26 ja Suoninen 1993, 48). Jokinen, Juhila ja Suoninen (1993, 27) eivät tee suurta eroa diskurssin ja repertuaarin käsitteiden kanssa, vaan määrittelevät ne ”verrattain eheiksi säännönmukaisten merkityssuhteiden systeemeiksi, jotka rakentuvat sosiaalisissa käytännöissä ja samalla rakentavat sosiaalista todellisuutta.” Hienovaraisia eroja kuitenkin on, he esimerkiksi pitävät diskurssin käsitettä paremmin sopivana silloin, kun tutkimus painottaa ilmiöiden historiallista tarkastelua. Repertuaarin, tai tulkintarepertuaarin, käsite taas on vähemmän käytetty, ja soveltuu paremmin tutkimuksiin, joissa tarkastellaan arkisessa kielen käytössä esiintyvää vaihtelevuutta. Puhuttiin sitten diskursseista tai repertuaareista, ne ovat molemmat tulosta tutkijan tulkinnasta. (Jokinen ym. 1993, 27-28.)

Merkityssysteemejä on olemassa useita samaan aikaan, ne kilpailevat keskenään tai ovat rinnakkain ja merkityksellistävät maailmaamme eri tavoin. Esimerkiksi yksi ihminen voidaan merkityksellistää hyvinkin eri tavoin naiseksi, hiljaiseksi tai akateemikoksi. (Jokinen ym. 1993, 24-25.) Sama ilmaisu saattaa liittyä eri merkityssysteemeihin tilanteesta riippuen, minkä takia millään ilmaisulla tai sanalla ei ajatella olevan mitään pysyvää, kiinteää merkitystä (Suoninen 1993, 49). Kun merkityssysteemeitä tunnistetaan aineistosta,

pohditaan myös samalla sitä, mitä funktioita tiettyihin merkityssysteemeihin liittyvillä lausumilla ja sanoilla on. (Suoninen 1993, 55). Diskurssianalyysissä tutkija etsii siis aineistostaan merkkejä, jotka sitten kootaan jonkin diskurssin merkityksiksi (Remes 2006, 350). Omasta aineistoni analyysistä kirjoitan lisää omassa luvussaan, mutta lyhyesti sanottuna etsin siitä erilaisia diskursseja merkitysten avulla. Tätä kautta pääsen tarkastelemaan myös sitä, millaisia identiteettejä kannabiksen viihdekäyttäjille rakentuu sen vuorovaikutuksen kautta, mitä kannabiksen viihdekäyttöä vastustavat ja puolustavat keskenään käyvät.

4 Tutkimuksen suorittaminen

4.1 Tutkimuskysymykset ja aineistonkeruu

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus. Se on kuin prosessi, sillä tutkimusprosessin edetessä tutkijan aineistoon liittyvät tulkinnat ja näkökulmat kehittyvät prosessin edetessä. Tutkimusprosessi voi viitata myös siihen, että tutkimus ei välttämättä etene missään etukäteen määritellyissä vaiheissa, vaan kun tutkimus etenee, myös esimerkiksi tutkimustehtävää ja aineistonkeruuta koskevat ratkaisut vähitellen muotoutuvat. (Kiviniemi 2010, 70.) Eri vaiheet vuorottelevat ja tutkija saattaa palata takaisin johonkin vaiheeseen tai tehdä jonkin asian kokonaan uusiksi (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 142). Tämä pitää paikkansa myös omassa pro gradu -tutkielmassani, joka todellakin on prosessi. Hitaasti etenevä prosessi, jossa eri vaiheet hiljalleen muotoutuvat ja selkenevät, ja jonka aikana liikun vaiheesta toiseen epämääräisesti. Todennäköisesti muutoksia tulee tapahtumaan koko prosessin aikana, myös lopussa ja etenkin tutkimuskysymysten muotoutuminen on tuntunut olevan jatkuvassa muutoksessa.

Tutkimuksella on yhteiskunnallinen tehtävä, ja se on tuottaa tietoa (Pohjola 2007, 24). Konstruktionismi on tutkielmassani mukana teoreettis-metodologisena viitekehyksenä, ja Anneli Pohjola (2007, 24) käyttääkin tähän sopivaa ilmaisua sanoessaan, että oman toimintansa kautta tutkimus rakentaa ja tuottaa tutkittavaa todellisuutta. Tutkimus ei siis jää pelkästään kuvailuun tai selittämiseen, vaan sillä on myös seurauksia ja mahdollisuuksia vaikuttaa (Pohjola 2007, 24). Aikaisemmin mainitsinkin, että luulen, että omasta tutkimuksestani ja sen tuottamasta tiedosta on hyötyä myös muille sosiaalityöntekijöille. Ei voi olla kuin hyvä asia saada tietoa johonkin ilmiöön osallisten ihmisten maailmasta, ja joista joku saattaa joskus olla jopa sosiaalityön asiakas. Uusi tieto auttaakin ihmisiä ymmärtämään niitä ongelmia, joita meidän pitäisi ratkaista ja tieto myös avustaa meitä ratkaisujen löytämisten kanssa. Tämä on oleellista erityisesti soveltavassa tutkimuksessa, kun taas perustutkimuksen tarkoitus on ”etsiä uutta tieteellistä tietoa tiedon itsensä vuoksi” (Hirsjärvi ym. 1997, 21). Viimeisin viittaa ihmisen kiinnostukseen löytää taustoja ja selityksiä ilmiöille (Hirsjärvi ym. 1997, 21), mikä tuntuu ainakin minun kohdallani sopivalta ajatukselta. Toisaalta toivon, että saan ainakin itse tutkimuksestani myös ymmärrystä siinä mielessä, että jos joskus kohtaan kannabista viihdekäyttäviä ihmisiä (jotka ovat jostain syystä

ajautuneet sosiaalityön asiakkaiksi), niin saan tästä tutkimuksesta jotakin eväitä myös ongelmien ratkaisemiseen ja ymmärtämiseen.

Ymmärrän viihdekäytön tutkimuksessani sellaisena käyttönä, jonka seurauksia huumeita käyttävät ihmiset pitävät lähinnä positiivisina. Lisäksi käytön ajatellaan olevan hallinnassa. Kannabiksen viihdekäytössä, kuten viihdekäytössä yleensäkin, kiinnostukseni keskittyy käyttöön liittyviin merkityksiin sekä identiteetteihin. Mielestäni sosiaalityön näkökulmasta on erityisen kiinnostavaa miettiä näitä tekijöitä, ja yrittää päästä ilmiön taakse. Etsin aineistostani kannabiksen viihdekäyttäjille rakentuvia identiteettityyppejä, jotka muodostuvat kannabiksen käytölle annettujen merkitysten kautta. Olen ottanut mukaan kannabiksen viihdekäyttöä vastustavat ja puolustavat ryhmät ja tutkin, miten näiden välisen vuorovaikutuksen kautta kannabiksen viihdekäyttäjille rakentuu erilaisia identiteettejä. Tutkimuskysymykseni on:

1. Millaisia identiteettejä kannabiksen viihdekäyttäjille rakentuu ilmiötä puolustavien puheenvuoroissa?
2. Millaisia identiteettejä kannabiksen viihdekäyttäjille rakentuu ilmiötä vastustavien puheenvuoroissa?

Pitkän pohdinnan jälkeen päädyin ensin vain yhteen tutkimuskysymykseen, koska en pystynyt erottamaan merkityksiä ja identiteettiä toisistaan. Lopulta jaoin kysymyksen kuitenkin kahteen, koska kannabiksen viihdekäytön vastustajat ja puolustajat olivat niin selkeästi erillä toisistaan, ja mielestäni se selkeyttää työtä niin lukemisen kuin ulkonäönkin kannalta.

Aineistoani lähdin keräämään internetin keskustelupalstoilta. Perinteisesti laadullisella eli kvalitatiivisella aineistolla tarkoitetaan kerättyä haastattelu-, kerättyä havainnointi-, tai valmista dokumenttiaineistoa (Rantala 2010, 111). Kaikenlaiset ihmisten tuottamat kuvat ja tekstit ovat hyviä havainnoinnin kohteita, sillä niistä on mahdollista löytää muun muassa erilaisia arvoja, merkityksiä ja kokemuksia (Vilkkä 2007 , Vilkan 2015, 146 mukaan). Pro gradu -tutkielmassani on analyysimetodina diskurssianalyysi, jossa erityisesti luonnollisten

aineistojen vahvuuksia on viime aikoina alleviivattu. Luonnolliset aineistot viittaavat sellaisiin aineistoihin, jotka ovat syntyneet ilman tutkijan vaikutusta asiaan: erilaiset ääni- tai videotallenteet sekä tekstit ovat esimerkkinä näistä. (Jokinen ym 1999, 236.) Oma aineistoni kuuluu näihin luonnollisiin aineistoihin, koska keskustelupalstojen keskustelut ovat syntyneet minusta riippumatta. Diskurssianalyysille luonnolliset aineistot ovat ongelmattomia etenkin siinä tapauksessa, että aineistoa ”tarkastellaan osana sosiaalisia käytäntöjä, joita varten ne on alun perin tuotettu” (Jokinen ym. 1999, 236). En siis ole tutkijana vaikuttanut aineistoon ja sen syntyyn, joten keräämäni aineisto on niin sanotusti luonnollisessa tilassaan. Mielestäni tämä voi olla hyvä asia omalla kohdallani siinä mielessä, että huumeiden käyttö aiheena on yhä arkaluontoinen, ja mukana voi olla ennakkoluuloja suuntaan että toiseen. Ihmisten kirjoittamat asiat saattavat siis olla totuudenmukaisempia, kuin mitä ne olisivat jos paljastaisin olevani tutkija, ja aloittaisin itse keskusteluja tai osallistuisin niihin.

Sosiaalisesta mediasta ja internetistä on muodostunut tärkeä viestinnän ja jakamisen väline (Valli & Perkkilä 2015, 116). Internet on täynnä erilaisia foorumeita, mistä tietoa voi hakea. Näitä ovat esimerkiksi erilaiset yhteisöpalvelut, kuten Facebook, blogit ja verkkokeskustelut, kuten Suomi24 (Valli & Perkkilä 2015, 116). Internetissä ja sosiaalisessa mediassa on tavanomaista se, että tietoa tuotetaan niin tavallisten ihmisten kuin vakiintuneiden käyttäjien taholta. Tutkimuksellisesti tämä tarkoittaa sitä, että aineistoa tuottavat nimenomaan tietystä aiheesta kiinnostuneet ihmiset, eikä minun tutkijana tarvitse erityisemmin etsiä asiasta kiinnostuneita. Se, mitä minun tulee tutkijana löytää on sopivat kohderyhmät ja tutkittavasta aiheesta keskustelevat ihmiset. (Valli & Perkkilä 2015, 116.) Tutkimuksessani tämä on tarkoittanut sitä, että minun on tullut löytää oikeat foorumit, missä kannabiksen viihdekäytöstä keskustellaan, foorumit, mistä löydän tutkimukseni kannalta relevanttia tietoa.

Keskustelupalstoja on käytetty ennenkin aineiston keräämiseen, ja tässä tuntuu olevan ainakin kaksi tapaa: joko tutkimuksen kannalta merkittävää aineistoa etsitään esimerkiksi hakusanoilla keskustelualueilta, tai vastaavasti tutkija aloittaa keskusteluja ja kertoo aikeistaan, jolloin tarkoitus on tuottaa tietoa ja aineistoa. Esimerkiksi Suomi24 -

keskustelualueetta on usein käytetty tutkimusten aineistonkeruussa, ja keskustelualueella käytyjä keskusteluja on joko analysoitu, tai tarkoituksellisesti tehty keskusteluja tutkimuksen liittyvistä aiheista (Valli & Perkkilä 2015, 119). Kuten aiemmin mainittu, analysoimalla jo valmiita keskusteluja on mahdollista saada todenmukaisempaa tietoa, kun jos aloittaa keskusteluja tutkijana.

Aloitin internetin keskustelupalstojen haravoimisen 15.2.2016, ja lähdin yksinkertaisesti liikkeelle kirjoittamalla hakukoneeseen ensin vielä aihetta rajaamatta 'huumeiden viihdekäyttö', nähdäkseni millaista keskustelua aiheesta yleisesti on. Keskustelua oli ja on paljon, eikä se varmasti ole vähenemässä. Aineiston etsimiseen ja muutenkin havainnointiin meni noin kaksi kuukautta. Ensin olin varma, että hankkisin aineistoni lähinnä vain Hamppu-forumin keskusteluista. Tämä osoittautui kuitenkin lopulta todella haastavaksi tavaksi hankkia tietoa, sillä keskusteluja on niin paljon, ja yhdessä ketjussa ei välttämättä keskusteltu pelkästään kannabiksen viihdekäytöstä, vaan joukossa saattoi vain olla jokin kommentti asiasta. Tämä olisi tehnyt aineiston määrästä melkoisen ison ja hajanaisen, minkä vuoksi minusta alkoi tuntua, että Hamppu-forum olisi jätettävä pois. Jäin kaipaamaan jotakin muuta, jotakin jossa keskusteltaisiin vain kannabiksen viihdekäytöstä.

Lopulta löysin City-lehden Suuren huumeraportin ja sen kommenttiosion. Suuri huumeraportti käsittelee huumeiden viihdekäyttöä ilmiönä melko laajastikin, ja käy läpi myös esimerkiksi huumeiden käytön historiaa ihmiskunnassa, mutta keskustelu itsessään keskittyy lähinnä kannabikseen. Kommentteja on paljon, ja vaikka ensin ajattelinkin ottavani muitakin keskusteluja mukaan aineistooni, lopulta kävi toisin. Aineistoon tutustuessani myös tutkimuskysymykset alkoivat taas muovautua lopulliseen muotoonsa, sillä keskustelussa oli mukana niin kannabiksen viihdekäytön puolustajia kuin vastustajia. Minulle syntyi myös eräänlainen viha-rakkaussuhde juurikin tähän keskusteluun, sillä samaan aikaan kun mietin, onko tämä nyt tarpeeksi, kiinnostukseni vain sitä kohtaan oli suuri. Niin suuri, että päädyin lopulta valitsemaan tarkasteluun vain tämän huumeraportin kommenttiosion. Se on sellaisenaan mielestäni myös oikein sopivan kokoinen etenkin pro gradu -tutkielmaa ajatellen, ja jos aineistoa olisi ollut enemmän, olisi työn määrästä voinut tulla tutkijalle

melko suuri. Lisäksi pitäytyminen juuri tässä nimenomaisessa aineistossa on mielekäs siksi, että siinä on mielestäni kunnon keskustelua eri puolten kesken.

4.2 Tutkimuksen eettisyys ja tutkijan paikka

Eettiset kysymykset ovat koko tutkimusprosessin ajan läsnä, kaikissa sen vaiheissa. Eettinen ajattelu tarkoittaa ihmisen kykyä pohtia sitä, mikä on oikein tai väärin, käyttäen omia ja yhteisönsä arvoja apuna. (Kuula 2006, 11). Tutkimuksen eettisyys on toki asia erikseen, mutta mielestäni eettisyys kulkee, tai sen ainakin pitäisi kulkea, jokaisella ihmisellä elämässä mukana, oli kyseessä tutkija tai ei. Tämä siksi, että omat eettiset valinnat todennäköisesti vaikuttavat johonkin toiseenkin elävään olioon.

Tutkimusetiikalla viitataan hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen. Käytännössä hyvä tieteellinen käytäntö tarkoittaa sitä, että tutkijat noudattavat eettisiä tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmiä. (Vilka 2015, 41.) Muutamia hyvään tieteelliseen käytäntöön liittyviä tekijöitä ovat muun muassa eettisesti kestävät tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmät, muiden tutkijoiden työn huomioonottaminen sekä tiedeyhteisön tunnustamien toimintatapojen noudattaminen (Kuula 2006, 34-35). Tutkimusetiikka koskee ainakin kolmea asiaa: tutkittavia, yhteiskuntaa ja tiedeyhteisöä. Tutkittavilla viitataan aineiston hankintaan sekä suojaan liittyviin asioihin, yhteiskunnalla taas tarkoitetaan tieteellisen tiedon soveltamista, sen käyttöä ja vaikutuksia. Tiedeyhteisö taas liittyy tieteen sisäisiin asioihin. (Kuula 2006, 24-25.)

Kuten sanottu, jos jokin asia on tullut selväksi viiden yliopistovuoden aikana, niin se on juuri se, että eettisyys on erittäin tärkeä osa tutkimuksen tekoa. Tutkimuseettiset kysymykset ovat muutenkin olleet enenevässä määrin esillä (Pohjola 2007, 13). Eettisyys on läsnä kaikessa tutkimuksessa, mutta laadullisessa sillä on erityisen suuri merkitys siksi, että laadullisessa tutkimuksessa pyritään saamaan tietoa ihmisistä: heidän kokemuksistaan, uskomuksistaan, tunteistaan ja niin edelleen (Hennink 2011, 64-65). Eettisyys ja sen pohtiminen eivät poistu missään kohtaa tutkimusprosessia, vaan ovat jatkuvasti mukana (Vilka 2015, 41).

Laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan joissakin tapauksissa erittäin herkkiä aihealueita ja ilmiöitä, jolloin tutkijan on ehkä syytä olla erityisen tarkka eettisyyden ja tekemiensä ratkaisuiden kanssa. Laadullisessa tutkimuksessa ollaankin viime vuosikymmeninä oltu enenevissä määrin kiinnostuneita tutkimuksen eettisyydestä (Flick 2007, 68). Eettisyyden pohdinta on noussut pinnalle esimerkiksi siksi, että ihmisille on tehty tutkimuksia ilman, että he ovat itse olleet tietoisia asiasta. Esimerkkinä muutamien vuosikymmenten takaa ovat natsien tekemät lääketieteelliset kokeet. (Flick 2007, 68.) Nämä ovat toki äärimmäinen esimerkki hyvin eettisesti epäilyttävästä ja vääränlaisesta tutkimuksesta, mutta mielestäni aina kun ollaan tekemisissä toisten ihmisten kanssa, eettisyyden ja eettisten ohjeiden on hyvä olla läsnä. Etenkin jos tutkitaan toisia ihmisiä.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta on jaotellut tutkimuksen teon eettiset ohjeet kolmeen (Pohjola 2007, 13):

1. Hyvän tieteellisen käytännön periaatteiden kuvaus
2. Hyvän tieteellisen käytännön periaatteiden loukkaus
3. Menettelyohjeet loukkausepäilyiden käsittelemiseksi

Näihin ohjeisiin sisältyy yksityiskohtaisempia neuvoja ja kuvauksia, esimerkiksi hyvän tieteellisen käytännön periaatteiden loukkaus on jaettu piittaamattomuuteen hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja vilppiin tieteellisessä toiminnassa. (Pohjola 2007, 14.) Tutkimuseettisen neuvottelukunnan eettiset ohjeet toimivat varmasti hyvin kaikkea tutkimusta ohjaavina yleisinä ohjeina, mutta jokaisessa tutkimuksessa on myös omat eettiset piirteensä, joita tutkijan tulee pohtia oman tutkimuksensa kohdalla. Sosiaalitieteellinen tutkimus on myös oma lajinsa, koska siinä tarkastellaan lähinnä ihmisiä ja inhimillistä elämää, joten jokaisella tutkijan tekemällä valinnalla on myös eettinen puolensa (Pohjola 2007, 17).

Sosiaalitieteiden ja yhteiskuntatieteiden tutkimusetiikkaa voidaan jaotella osiin esimerkiksi tutkimuksen vaiheiden tai tutkittavan kohderyhmän mukaan (Rauhala & Virokannas 2011, 237). Tämä on vain yksi tapa jaotella tutkimusetiikkaa, mutta mielestäni melko miellyttävä sellainen. Vaikka olenkin rajannut oman tutkimukseni huumeiden käytön laajalla kentällä

kannabiksen viihdekäyttöön, on huumeiden käyttäminen jo itsessään laitonta toimintaa Suomessa. Tämä tuo omat eettiset pohdinnat heti kättelyssä esiin, kun alkaa miettiä miten huumeita käyttäviä ihmisiä lähtee tutkimaan. Itse päädyin hankkimaan aineistoa internetin keskusteluketjuista ja erilaisista kommenttikentistä, missä ei esiinnytä omalla nimellä. Esimerkiksi Facebook ei siis tässä kohtaa tule kyseeseen, sillä ihmiset esiintyvät siellä useimmiten täysin omana itsenään ja lainaukset olisi näin helppo jäljittää. Tämä liittyy mielestäni jo tutkimuksen vaiheiden eettiseen pohdintaan ja tutkijan tekemiin valintoihin.

Yksi pohdinnan aihe sosiaalityön tutkimuksessa on myös se, että millaista hyötyä tutkimuksesta on myös tutkittaville ihmisille. Yhden näkökulman mukaan hyöty pelkästään tiedeyhteisölle ei ole eettisesti kestävää tutkimusta, vaan tutkimuksen pitäisi olla hyödyllistä kaikille osapuolille. (Rauhala & Virokannas 2011, 238.) Myös kysymys tutkimuksen tarkoituksesta on muiden tutkimukseen liittyvien kysymysten tavoin arvovalinta. Ihmisyyys on tärkeä osa etenkin sosiaalitieteellistä tutkimusta, ja on esitetty että sen tarkoitus on olla heikompiensaisten ihmisten puolella. (Pohjola 2007, 28.) Oman tutkielmani tarkoitus ei ole mielestäni olla kenenkään puolella, vaan tarkoitus on tuoda esille kannabiksen viihdekäyttöön ja -käyttäjiin liittyviä tekijöitä. Hetken mietittyäni totesin myös, että omasta opinnäytetyöstäni ei välttämättä ole tutkimilleni ihmisille mitään hyötyä, koska he eivät tiedä että analysoin heidän kirjoittamiaan tekstejä ja tutkin miten merkitykset ja identiteetit näissä rakentuvat. Tämäkin on ollut yksi valinta. Olen kuitenkin varma, että tutkimuksesta on hyötyä niin minulle kuin esimerkiksi kenttätöitä tekeville sosiaalityöntekijöille, sillä heidänkin on hyvä olla tietoisia erilaisista ilmiöistä, niiden taustatekijöistä ja ihmisistä.

Huumeiden käyttöä tutkivassa tutkimuksessa tutkijan rooli saattaa olla haastava, jopa ristiriitainen. Tutkijan paikka saattaa vaikuttaa tutkimustuloksiin enemmän, mitä voisi ensin ajatella, sillä siinä on iso ero onko tutkija esimerkiksi tulkitsija vai tuomitsija. Paras vaihtoehto lienee tulkitsijan rooli, jossa tarkoitus on vain kerätä tietoa ja tuottaa uutta (Allaste 2006, 22.) Tiedostan sen, että omat mielipiteeni huumeidenkäytöstä, oli se sitten kokeilua, ongelmakäyttöä tai viihdekäyttöä, ovat vahvat. Tämä johtuu siitä, että olen nähnyt työelämässä mitä huumeet pahimmillaan voivat tehdä. Tarkoitus on kuitenkin tutkijana pysyä siinä tulkitsijan ja tarkkailijan roolissa, ja näin tuottaa uutta tietoa aiheesta. Tutkijan oma persoona, tapa lähestyä kenttää ja sosiaalinen asema ovat pienemmässä asemassa

internetin keskustelupalstoja havainnoidessa, kuin esimerkiksi perinteisemmässä havainnointi- tai haastattelututkimuksessa (Seppälä & Mikkola 2004, 27), ja tämä voi olla eduksi siinä, että pysyn tutkijana tietynlaisessa roolissa. Myös aito kiinnostus ilmiötä ja aineistoani kohtaan auttavat tuomaan esille aineistosta löytyviä asioita mahdollisimman puolueettomasti. Jari Metsämuurosen (2006, 17) mukaan toisaalta tieteellisen tiedon hankinta ei ikinä ole arvovapaata, vaan tutkijan käsitykset todellisuudesta ja luotettavasta tiedosta vaikuttavat taustalla.

Internetissä tehtävässä tutkimuksessa on myös omat eettiset haasteensa. Olen pohtinut, onko esimerkiksi nimimerkkien tai suorien lainausten käyttäminen eettisesti arveluttavaa. Nimimerkkejä nyt ei välttämättä tarvitse edes käyttää, joten ne muuttamalla saa anonymiteetin tasoa korkeammaksi. Suorien lainausten avulla sivustot ja keskusteluketjut on kuitenkin mahdollista paikantaa, kun vain laittaa lainauksen internetin hakukoneeseen, joten tässä mielessä nimimerkkien poistamisella ei ole merkitystä omassa tutkielmassani. Aineistonani käyttämä City-lehden Suuren huumeraportin kommenttiosio on kaikkien luettavissa internetissä, joten siksi en koe tarvetta anonymisoida kommenttoijien nimimerkkejä. Suoria lainauksia päädyin myös käyttämään, sillä tutkielmani lukija ei välttämättä ymmärtäisi tulkintaani, jos muokkaisin niitä. Se, mitä olen kyllä tehnyt lainausten kanssa, on selkeiden kirjoitusvirheiden korjaaminen, esimerkkinä yhdyssanavirheet. Tähän päätöksen päädyin siksi, että halusin lainauksista kuitenkin mahdollisimman selkeitä, kuitenkin muuttamatta niiden sisältöä.

Valinta olla osallistumatta aineiston tuottamiseen on myös yksi eettinen valinta. En myöskään erikseen aloita keskustelua, jossa kerron aikeistani tutkia aiheitani, ja käynnistä sillä tavalla aineiston tuottamista. (Turtiainen & Östman 2013, 61.) Oma aineistoni on jo olemassa internetissä, ja mielestäni se on hyvä asia siksi, että se on syntynyt minusta riippumatta, ilman vaikutustani ja tiedostamatonta johdattelua. Ihmisten kertomat asiat voivat olla ehkä ”aidompia” tällä tavalla, sillä huumeiden käyttö on hyvin mielialoitusta herättävä aihe. En ole siis tietoisesti tai tiedostamattomasti vaikuttanut sen syntyyn tai siihen, mitä ihmiset kertovat ja miten he sen kertovat. Tällainen johdattelu saattaa pahimmillaan johtaa vain aineiston vääristymiseen, ja johdattelua tulisi tästä syystä välttää. Johdattelua voi tapahtua myös kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa. Aineiston vääristyminen

johtuu usein juurikin tutkijan ennakkokäsityksistä aihetta kohtaan, jotka voivat aiheuttaa johdattelua. (Turtiainen & Östman 2013, 61.) Koska omat ennakkokäsitykseni ja mielipiteeni ovat tietynlaiset, kun puhutaan minkäläisestä vain huumeiden käytöstä, on tästäkin syystä ratkaisuni olla osallistumatta aineiston tuottamiseen tutkielman kannalta mielekäs vaihtoehto.

4.3 Diskurssianalyysi analyysimetodina

Pertti Alasuutari (2011, 39) jaottelee laadullisen analyysin vaiheet kahteen: havaintojen pelkistämiseen ja arvoituksen ratkaisemiseen. Todellisuudessa nämä vaiheet ovat limittäin yhdessä (Alasuutari 2011, 39), mutta ehkä tällainen jaottelu auttaa pitämään asiat selkeinä. Havaintojen pelkistäminen liittyy aineiston tarkasteluun jostakin teoreettis-metodologisesta näkökulmasta. Tällöin aineistossa kiinnitetään huomiota kyseisen näkökulman kannalta merkittäviin asioihin. Tämän jälkeen havainnot yhdistetään ja näin vähennetään havaintojen määrää. (Alasuutari 2011, 40.) Arvoituksen ratkaiseminen on laadullisen analyysin toinen vaihe. Tätä vaihetta voidaan kutsua myös tulkinnaiksi. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että niistä aineistosta löydettyistä johtolangoista tehdään tutkittavaan ilmiöön liittyvää merkitystulkintaa. (Alasuutari 2011, 44.)

Teoreettinen viitekehys on se näkökulma, josta aineistosta saatuja havaintoja ja johtolankoja tarkastellaan (Alasuutari 2011, 79). Teoreettisen viitekehysten rakentavat tutkielmassani sosiaalinen konstruktionismi sekä siihen läheisesti liittyvät identiteetin ja merkityksen käsitteet. Tutkimusmetodia taas tarvitaan havaintojen erotteluun tutkimuksen tuloksista. Metodilla tarkoitetaan siis muun muassa niitä tapoja, joita tutkija käyttää havaintojen tuottamiseen. Metodin olisi myös hyvä olla yhteensopiva teoreettisen viitekehysten kanssa. (Alasuutari 2011, 82.) Analyysissä tulen käyttämään apunani diskurssianalyysiä. Sosiaalinen konstruktionismi voidaan Arja Jokisen, Kirsi Juhilan ja Eero Suonisen (1999, 39) mukaan nähdä diskurssianalyysin teoreettisena kotina. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulma on siis olennainen myös diskurssianalyysisessä tutkimuksessa, mutta diskurssianalyysi on enemmänkin metodinen lähestymistapa tutkimukseen (Jokinen ym. 1999, 9, 38). Niin sosiaalinen konstruktionismi kuin

diskurssianalyysikin ovat molemmat kiinnostuneita tekstin tai puheen tutkimisesta (Jokinen ym. 1999, 38), joten tuntui luontealta ottaa molemmat mukaan pro gradu -tutkielmaani, koska nämä kaksi täydentävät hyvin toisiaan.

Diskurssianalyysin alku ajoittuu aikaan, jolloin alettiin siirtyä modernista ajasta postmoderniin. Modernille ajalle oli ominaista se, että tietoa pidettiin melko pysyvänä ilmiönä – ja uuden ajan ja muutoksen koittaessa tarvittiin tutkimusmenetelmiä, jotka eivät olisi niin jäykkiä. Tarvittiin sellaisia tutkimusmenetelmiä, jotka auttaisivat ihmisiä selittämään uuden ajan tuomia monimutkaisia ilmiöitä. (Remes 2006, 311.) Diskurssi-sana itsessään on saanut vaikutteita eri kielistä, mutta yhteistä kaikille diskurssi-käsitteille on se, että diskurssin tehtävä on kommunikoida kulttuurista. Analyysivaiheessa yritetään siis selvittää sitä, mitä diskurssi meille kommunikoi ja miten kommunikointi tapahtuu. (Remes 2006, 298, 304.) Diskurssi voi olla esimerkiksi merkityksiä, tarinoita ja metaforia, jotka yhdessä muodostavat tietynlaisen version tapahtuneesta. Diskurssin avulla siis luodaan tietynlainen kuva jostakin asiasta tai ihmisestä. (Burr 2015, 75.) Tutkimuskysymykseni osuvat hyvin yhteen tämän kanssa, sillä tarkoitukseni on tutkia sitä, millainen kuva kannabiksen viihdekäyttäjistä muodostuu, tai oikeammin rakentuu, keskustelua analysoimalla.

Diskurssianalyysille ominaista on pohtia sitä, miten tutkimuksen ihmiset käyttävät kieltä tehdessään asioita ymmärrettäväksi. Tarkoitus ei siis ole välttämättä etsiä syitä ilmiöille, vaan tutkimuksen ihmisten kuvaamat ilmiöt itsessään ovat tutkimuskohteita. Tätä kautta tutkija pyrkii sitten selittämään sosiaalisen todellisuuden rakentumista. (Jokinen ym. 1999, 18.) Diskurssianalyysi on siinäkin mielessä itselleni mieluisa asia, että ajattelen sen edesauttavan omaa neutraalia suhtautumistani tutkimukseeni ihmisiin ja tutkimusaiheeseen. Tämä johtuu siitä, että tarkoitus ei ole etsiä mitään oikeaa todellisuutta, vaan näen ihmisten käyttämän kielen sekä vuorovaikutuksen sosiaalisen konstruktionismin ja diskurssianalyysin perinteen mukaisesti merkittävinä osina todellisuutta (Jokinen ym. 1999, 38).

Diskursseilla on myös kyky rakentaa identiteettejä, olivat ne sitten käsityksiä muista, meistä itsestämme tai ihmisten välisistä suhteista (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 63). Yksi tavanomaisimmista tutkimusaiheista diskurssianalyttisessä tutkimuksessa onkin

identiteettiä. Identiteetillä tarkoitetaan tässä kohdin sitä, miten ihmiset kielenkäytön kautta rakentavat erilaisia määrittelyitä itsestään ja muista ihmisistä. Identiteetti on moniulotteinen ja vaihtelee tilanteesta toiseen. (Jokinen ym. 1999, 68.) Tämä sopii omaan identiteettikäsitykseeni pro gradu -tutkielmassani, sillä en oleta tutkimuksen ihmisten identiteettien olevan jotakin pysyvää. He konstruoivat itsestään ja muista tietynlaisia määritelmiä tietyssä sosiaalisessa kontekstissa, joka tutkielmassani painottuu kannabista viihdekäyttävien ihmisiin ja tiettyjen internetsivustojen kontekstiin. Muissa konteksteissa määritelmät voisivat olla aivan erilaisia. Erilaisten diskurssien kautta rakentuu erilaisia identiteettejä (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 64).

Diskurssianalyysille tärkeä käsite on myös kontekstin käsite, johon viittasin edellisessä kappaleessa lyhyesti. Kontekstilla viitataan esimerkiksi vuorovaikutustilanteeseen, asiayhteyteen tai toimintaympäristöön. Tästä voi päätellä, että konteksti on hyvin moninainen ja laaja käsite, joka oikeastaan tarkoittaa kaikkia niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat merkityksen muodostumiseen, tai vastaavasti rajaavat merkityksen tulkitsemista ja käyttöä. Kielellä ja kontekstilla on suhde siinä mielessä, että minua tutkijana kiinnostaa jonkin sanan esiintyminen jossakin tietyssä kontekstissa. Konteksti -käsitteen laajuus näkyy siinä, että vaikka sillä voidaan viitata vain johonkin pieneen osaan todellisuudesta, taustalla voi olla paljon suurempiakin konteksteja, jotka ovat limittäin. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 30.) Oman tutkielmani kontekstia miettiessä, ajattelen kannabiksen viihdekäyttöä ja sen käyttäjiä, ja toisaalta mielestäni internetkin toimii eräänlaisena kontekstina, koska haen tietoa nimenomaan sieltä. Samaan aikaan tiedostan kuitenkin sen, että kyse on jostakin paljon laajemmasta asiasta: yleisesti huumeiden käyttämiseen ja käyttäjiin suhtautumisesta, tai huumeita käyttävien suhtautumisesta esimerkiksi yhteiskuntaan. Kontekstin käsite liittyy siis myös tähän aikakauteen laajemmin.

Kari Ilmonen (2010, 127) lähtee artikkelissaan liikkeelle siitä, että tutkittavien puhe on ensin ymmärrettävä merkitysten välittämisenä. Tämä aineisto jäsennellään myöhemmässä vaiheessa valittujen teoreettisten käsitteiden kautta merkitysrakenteiksi ja diskursseiksi, eli puhetavoiksi (Ilmonen 2010, 127). Analyysin myötä puheet ja niiden sisältämät merkitykset tuodaan osaksi yleisempiä diskursseja. Näillä diskursseilla luodaan sosiaalista todellisuutta jollakin määrättyllä sosiaalisella kentällä. Tietyillä sosiaalisilla kentillä *”joillakin puhetavoilla*

on suurempi arvo kuin joillakin toisilla.” (Ilmonen 2010, 127-128.) Ajattelen, että tutkielmassani ja aineistonkeruussani liikun todellakin tietynlaisella sosiaalisella kentällä – sellaisella kentällä, johon useammat ihmisistä eivät todennäköisesti hakeudu tai päädy, koska tämän kentän osallistujia yhdistää jokin tietty asia. Mielestäni tämän sosiaalisen kentän puheilla ja merkityksillä voi kuitenkin olla arvoa myös sosiaalityöntekijöille, koska sosiaalityöntekijät tarvitsevat ymmärrystä monenlaisista ihmisistä ja maailmoista.

Diskurssianalyysissä on mahdollista, että aineisto on pelkästään tekstinä tuotettua tietoa, joita voivat olla esimerkiksi nettipäiväkirjat, puheet ja niin edelleen (Remes 2006, 351). Myös keskustelupalstat ovat pelkästään kirjoitettua tietoa, vaikka joukossa voi tekstin lisäksi olla esimerkiksi hymiöitä ja kuvia. Diskurssianalyysissä tutkijalla on kriittinen suhtautuminen tekstiin. Hyvässä tekstianalyysissä on tärkeä hyödyntää diskurssianalyysin peruskysymyksiä: kuka sanoi ja mitä, miksi sanoi, mitä tarkoitti, mihin pyrki ja kehen pyrki vaikuttamaan. (Metsämuuronen 2006, 107.) Analyysin keskiössä ovat aineistosta ilmiölle löydettävät merkitykset, miten ne muuttuvat tutkimuksen aineistossa, ajassa ja tilanteissa - ja jopa joidenkin merkitysten puuttuminen. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 167.) Hyvälle tekstianalyysille on hyödyllistä myös diskurssianalyysin peruskysymysten hyödyntäminen. Näitä kysymyksiä ovat. Kuka sanoi? Mitä sanoi? Mitä tarkoitti? Miksi sanoi? Mihin pyrki? Kehen pyrki vaikuttamaan? (Metsämuuronen 2006, 107.) Enonsiaatiolla tarkoitetaan kertojan suhdetta tekstiin, ja se on käsitteenä tärkeä diskurssianalyysille. Tällöin huomioon otettavia kysymyksiä ovat: Kuka on äänessä? Mihin kertoja vetoaa ja mitä vastaan hän hyökkää? Kenen näkökannalta kertomus on kuvattu? Millainen on puhujan suhde kerrottuihin henkilöihin, tekoihin ja tapahtumiin? Miten kertoja pyrkii vakuuttamaan lukijan siitä, mikä on totta ja mikä erhettä? Miten hän tulkitsee esitettyjen asioiden varmuusastetta? (Metsämuuronen 2006, 107.) Olen pyrkinyt käyttämään näitä kysymyksiä apunani aineistoni analyysissä etenkin alkuvaiheessa, kun oli epävarmaa, mistä lähtisin liikkeelle.

Sari Pietikäinen ja Anne Mäntynen (2009, 172-173) tuovat myös esiin muitakin vinkkejä diskurssianalyysin tekijälle, kuin aineistolta kysyttäviä kysymyksiä. Diskurssianalyysin tekijälle yksi tärkeä työkalu on kirjoittaminen, eli omatkin ajatukset ja huomiot on tuotettava tekstiksi. Näin analyysikin pystyy etenemään. (Pietikäinen & Mäntynen 2009,

165.) Kirjoittamisen olen mielestäni sisäistänyt melkoisen hyvin jo ennen kuin tiesin sen olevan tärkeää diskurssianalyysissä. Omat muistiinpanot ovat ja tulevat olemaan tärkeässä roolissa koko tutkimuksen teon ajan, myös analyysivaiheessa ja kun kysyn kysymyksiä aineistolta.

Omaa aineistoani pidin heti alusta alkaen kiinnostavana, mutta prosessin aloittaminen tuntui vaikealta. Luin aineistoa useaan otteeseen läpi ja mietin, mistä lähden liikkeelle. Jonkin ajan päästä, melko luonnollisesti, lähdin erittelemään sitä, mitkä kommentit ovat puolustajien ja mitkä vastustajien kirjoittamia. Ajattelin tämän tuovan alkuun selkeyttä, sillä kommentteja oli melko paljon vuosilta 2005-2012. Jonkinlaista järjestystä siis tarvittiin ja jaottelua sen suhteen, kuka mitkäkin asiat sanoo. Uteliaisuus ja halu ymmärtää auttoivat suhtautumaan aineistoon neutraalisti ja tuomaan sieltä erilaiset sävyt esille, koska niitä löytyy kun otetaan mukaan niin kannabiksen viihdekäyttöä puolustavat kuin vastustavat ihmiset. Seuraava askel analyysiprosessissani lähti liikkeelle siitä, että huomasin aineistosta samankaltaisia käytettyjä sanoja tai sanontoja. Tämä tapahtui melko luontevasti siksikin, että sosiaalinen konstruktionismi ja diskurssianalyysi ovat kiinnostuneita kielenkäytöstä, mutta myös siksi, että analysoin ensimmäistä kertaa minkäänlaista aineistoa. Samankaltaisten sanojen löytyminen tuli jotenkin luonnollisesti ja helposti. Mielestäni tällainen vertailu tuntui myös melko vaarattomalta ja varmalta vaihtoehdolta lähteä liikkeelle, ja saada eroja ja samankaltaisuuksia esille, kun olin jo eritellyt kommentitkin puolustajiin ja vastustajiin. Päädyin diskurssianalyysin avulla jakamaan tutkimukseni myös kahteen diskurssiin: puolustaja- ja vastustajadiskurssiin. Jaottelu tuli melko selkeästi aineistosta esiin, ja se näkyy myös kahtena empirialukuna. Nämä diskurssit ovat puhe- ja ajattelutapoja tietystä ilmiöstä, eli kannabiksen viihdekäytöstä ja viihdekäyttäjistä.

Koko analyysiprosessin aikana luin jatkuvasti aineistoani uudestaan ja uudestaan. Huomasin, että vähitellen sieltä alkoi paljastua erilaisia asioita, ja samaan aikaan samanlaisia. Aineistosta alkoi muodostua tiettyjä teemoja, eli sellaisia toistuvia asioita, joita useampi kommentoija toi esiin puheenvuorossaan ja joita minä tutkijana onnistuin niistä löytämään. Visuaalisena ihmisenä seuraava luonnollinen askel oli ryhtyä värikoodaamaan eri teemoja eri värien mukaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että samaan teemaan liittyvät asiat saivat saman värisen yliviivauskynän, joka taas helpotti minua aineiston pilkkomisen ja

jatkossa myös analyysin aukikirjoittamisen kanssa. Aineiston ollessa näinkin laaja kuin omani on, tuli värikoodaus siinäkin mielessä tarpeeseen. Aineisto oli otettava jotenkin ymmärrettävästi haltuun. Vähitellen aloin kirjoittamaan varsinaista empiricalukuani ja analyysiani auki.

Aion alalukujen alussa ottaa esille sen, mitä merkityksiä kannabiksen viihdekäyttö kussakin tapauksessa yleisesti saa. Kerron myös, mikä identiteetti kannabiksen viihdekäyttäjille näiden merkitysten kautta rakentuu. Tutkielmaani poimimissani sitaateissa näkyy konkreettisesti se, mitkä lauseet ja käytetyt sanat ovat aiheuttaneet minua tutkijana saamaan nämä merkitykset ja identiteetit esille. Aion avata sitaatteja lukijalle, jotta käy ilmi mitä olen niistä löytänyt tulkintani perusteella. Koska tarkoitus on tutkia myös kieltä ja kielen käyttöä, ovat mielestäni myös erilaiset tekstin muotoilut tärkeitä: isoilla kirjaimilla kirjoitetut sanat, lainausmerkit, hymiöt, painotukset... Voi tietenkin olla aina mahdollista, että olen tulkinut näitä muotoiluja väärin, koska tekstistä ei voi kuulla esimerkiksi ihmisen äänenpainoa tai lukea sanatonta viestintää, mutta se riski on kasvottomassa viestinnässä. Luulen joka tapauksessa tehneeni melko oikeita tulkintoja tekstistä.

Käytän suoria sitaatteja työssäni, sillä keskustelu on muutenkin julkisesti kaikkien luettavissa, ja jos muuttaisin sitaatteja jotenkin, voisi lukijalta jäädä ymmärtämättä tulkintani taustat. Olen muuttanut ainoastaan kommentojien selkeät kirjoitusvirheet selkeyttääkseni tutkielmani tekstiä, koska se ei mielestäni muuta puheenvuorojen sisältöä. Päädyin myös käyttämään nimityksiä V ja P, riippuen siitä onko henkilö kannabiksen viihdekäyttöä puolustava vai vastustava. Numero kirjaimen perässä viittaa eri kommentoihin, jotta käy ilmi, kuinka monta henkilöä on mukana. Huomioitavaa on, että kannabiksen viihdekäytön puolustajia on keskustelussa huomattavasti enemmän, kun vertaa viihdekäytön puolustajiin. Pistin merkille aineistoa useaan otteeseen lukiessani myös sen, että jotkut keskustelijat ovat huomattavasti toisia enemmän keskustelussa mukana: näin kävi esimerkiksi P1:n ja V1:n kanssa, jotka ajoittain kantoivat keskustelua eteenpäin keskenään.

5 Kannabiksen viihdekäyttäjä puolustajan näkökulmasta

5.1 Kelvollinen pössyttelijä

”Tässä tulevat viihdekäyttäjät. Ahkerat opiskelijat ja tunnolliset työntekijät, joista monille hyvä kotikasvatus merkitsee muutakin kuin hamppukasvin runsasta kukintoa.” City-lehden Suuri huumeraportti

City-lehden Suuri huumeraportti on nimensä mukaisesti raportti suomalaisesta huumeiden käytöstä, ja se on suuri myös aineistona. Tulostettuna aineistoa oli 74 sivun verran, ja kommentteja oli vuosilta 2005-2012. Suuressa huumeraportissa käydään läpi huumeiden käytön historiaa, yleisimpiä huumeita ja niiden vaikutuksia, sekä huumeiden käytön nykyaikaa. Nykyaikaa värittää erityisesti huumeiden viihdekäyttö, mikä saa melko suuren roolin artikkeliosiossa. Vaikka huumeiden viihdekäytöstä puhutaan artikkelissa laajemmin kuin vain kannabiksen käytön kannalta, kommenttiosio keskittyy lähes vain ja ainoastaan kannabikseen. Varsinainen raportti toimii silti hyvänä johdatuksena aiheeseen, vaikka kommenttiosio onkin tutkimukseni aineisto.

Tarkastelen siis sosiaalisen konstruktionismin ja diskurssianalyysin oppien mukaisesti kielenkäyttöä, ja sitä kautta olen havainnut tekstistä merkityksiä. Kielenkäytön olen aiemman mainintani mukaan jakanut puolustaja- ja vastustajadiskurssiin, joista ensimmäisenä on puolustajadiskurssi. Tästä, samoin kuin toisesta empirialuvusta, olen etsinyt kannabiksen viihdekäytölle puheessa luotuja merkityksiä. Merkitysten kautta kannabiksen viihdekäyttäjille on rakentunut tietynlaisia identiteettejä, jotka eivät missään nimessä ole perinteisen identiteettimääritelmän mukaan pysyviä tai ainutlaatuisia. Nämä identiteetit rakentuivat tietyssä hetkessä ja kontekstissa, eivätkä kerro ihmisistä läheskään kaikkea. Diskurssianalyysin avulla puran sosiaalista todellisuutta (Phillips & Hardy 2002, 82), joka liittyy tähän tiettyyn ilmiöön ja tiettyihin, siitä keskusteleviin ihmisiin.

Kaikki viidennen luvun identiteetit ovat kannabiksen viihdekäyttöä puolustavien itse itselleen rakentamia. Kommentit ovat nimenomaan heidän sanomiaan, ja niistä kaikista jää ainakin minulle positiivinen kuva. Ensimmäisiä huomioitani aineistosta oli se, että kannabiksen viihdekäyttäjät tuntuvat korostavan sitä, että ovat kelpoisia yhteiskunnan jäseniä, ja näin oikeastaan kuin kuka tahansa muukin normaalisti työssä käyvä kansalainen,

joka ei viihdekäytä kannabista. Kannabiksen viihdekäytön merkitykset liittyvät tässä *vapaa-aikaan ja omaan aikaan*, eli aikaan joka ei häiritse työntekoa tai muuta yhteiskunnallisesti hyväksyttävää toimintaa. Se on vapaa-ajan täyttämistä. Yksi kannabiksen viihdekäytön muodoista onkin arkinen vapaa-ajan käyttö (Seppälä & Mikkola 2004, 77-78). Olen nimennyt näistä merkityksistä rakentuvan identiteetin *kelvollisen pössyttelijän identiteetiksi*. Vaikka kannabiksen viihdekäyttö liittyy kelvollisen kansalaisen identiteetissä vapaa-aikaan, huomaisin samalla, että viihdekäyttäjät eivät nosta kannabista niin sanotusti jalustalle, vaan suhtautuminen huumeeseen on neutraali. Oman kelvollisuuden korostaminen melkein häivyttää kannabiksen roolia viihdekäyttäjien elämässä entisestään.

Kelvollisen pössyttelijän identiteetti pyrkii tuomaan esille sen, että kannabiksen viihdekäyttäjät ovat samanlaisia kuin muutkin ihmiset. Kelvollisuudella viitataan hyvään koulutukseen, työpaikkaan ja muuhun toimintaan, joka koetaan valtaväestön mielestä usein niin sanotusti hyväksi yhteiskunnalliseksi käyttäytymiseksi, ehkä jopa normaaliksi toiminnaksi. Kannabista ei myöskään pidetä mitenkään ihmeellisenä asiana, kuten aikaisemmin mainitsin.

”... vajaan kahden vuoden ajan olen käyttänyt kannabista satunnaisesti noin 1g/viikko ja en huomaa mitään ajatustyötä taikka muuten suorituskykyä haittaavia ominaisuuksia. Työskentelen mikrotukihenkilönä. – fyysisestä riippuvuudesta ei ole tietoaakaan, psyykkinen riippuvuus on sitä tasoa, että jos on aikaa ja vaikka tekemisen puutetta niin kyllähän sitä savut mielellään sihauttelee.” P1

Huumeiden viihdekäyttöä yleisesti harrastetaankin omalla vapaa-ajalla (Salasuo & Rantala 2002, 46). Vaikka kannabiksen viihdekäytölle ei ole asetettu mitään käyttömäärärajoituksia, mielestäni kyseisessä puheenvuorossa mainittu kerran viikossa asettuu hyvin viihdekäytön raameihin. Jostakin syystä puolustaja kokee tarpeelliseksi tuoda esille sen, että tekee töitä ja vielä ammattinimikkeensäkin. Samanlainen kuvio toistuu muissakin kommenteissa, eli kannabiksen viihdekäyttöä puolustavat ihmiset pyrkivät todistamaan sen, että kannabis ei vaikuta siihen, etteivätkö he tekisi töitä ja näin tekisi omaa osaansa yhteiskunnassa. Kannabiksen viihdekäytön merkitykset jäävät hyvin neutraalille tasolle siinä mielessä, että kannabista käytetään ajankulun nopeuttamiseksi ja tekemisen puutteen kohdatessa, ihan kuin joku muu saattaisi katsoa televisiota tai mennä kävelylle.

Tylsyyden pakeneminen on myös yksi motiivi kannabiksen viihdekäytölle (Nicholson ym. 2002, 2). Tylsyyden pakeneminen ja arkipäivän rutiinien rikkominen olivat jo 1960-luvulla hippikulttuurin kannattajille tärkeitä teemoja (1993, 13, 27), vaikka suoranaista viittausta siihen, että kannabista olisi tähän tarkoitukseen käytetty, en onnistunut löytämään. Kannabiksen ja LSD:n (*dope*) käyttö oli kuitenkin ominaista juuri hipeille (Miller 1991, 25). Aion tulevaisakin luvuissa tehdä viittauksia 1960-luvun hippikulttuuriin, koska olen tutkimusta tehdessäni löytänyt lähdekirjallisuudesta selkeitä yhteneväisyyksiä nykyajan kannabiksen viihdekäyttäjiiin. Eroavaisuuksia löytyy myös, mutta nekin tulevat myöhemmin esille.

”Kyllä itsekin virastani huolimatta tötsyttelen joskus v-loppuisin. Ei siinä ole mitään pahaa.”
P4

Kyseinen kannabiksen viihdekäyttöä puolustava henkilö polttaa kannabistuotetta nimenomaan huumeiden viihdekäytölle ominaisesti viikonloppuisin (esim. Salasuo 2004) – ilmeisesti mainitsemansa viran ulkopuolisella ajalla. Asenne tuntuu kirjoitustyylistä johtuen melko neutraalilta, mistä tulee sellainen olo, että kannabiksen viihdekäyttö ei oikeastaan ole mitään ihmeellistä, tai *”mitään pahaa”*. Se on yksinkertaisesti vapaa-ajanviettotapa. Arkiseen vapaa-ajankäyttöön liittyykin usein se, että kannabikseen ei suhtauduta mitenkään kovin innokkaasti (Seppälä & Mikkola 2004, 77-78).

Kelvollisuus tulee kuitenkin ilmi nimenomaan virasta mainitsemisen kautta, sillä kannabiksen viihdekäyttö on erillinen asia, joka ei haittaa esimerkiksi työntekoa. Edelliset puheenvuorot ovat sävyiltään hyvin neutraaleja, mikä oli huomioni mukaan harvinaisempaa kuin provosoivat puheenvuorot. Provosointi ei ollut tavatonta niin kannabiksen viihdekäyttöä puolustavien kuin vastustavienkaan puolelta. Tuntuu, että ilmiö herättää kahdenlaisia hyvin vahvoja mielipiteitä, eli toisissa vastustusta ja toisissa puolustusta. Näiden välimuotoa ei ollut juurikaan havaittavissa.

”Itse olen akateemisesti koulutettu hyväpalkkainen pössyttelijä. Taitaa olla niin, että se olen minä joka maksaa sen kahvisi, josta et taida sittenkään päästä irti.” P2

Tässäkin puolustajan kommentissa ensimmäiseksi mainitaan akateeminen koulutus sekä hyväpalkkainen työ, jonka lisäksi käytetään itsestä ilmausta pössyttelijä. Nämä kaksi maailmaa eivät siis sulje toisiaan pois. Tässä puolustaja identifioituu kannabiksen käyttäjäksi pössyttelijä-termin kautta, kunhan on ensin tuonut esille oman kelvollisuutensa. Eli kannabiksen viihdekäyttö tuskin häiritsee niin sanottua normaalia yhteiskunnallisesti hyvää toimintaa, vaan käytön merkitykset liittyvät nimenomaan vapaa-aikaan. Pössyttelijä-termi oli näkyvissä niin vastustajien kuin puolustajienkin puheenvuoroissa. Tässä puolustajan sanomana pössyttelijä antaa mielestäni positiivisen kuvan ihmisestä: kannabiksen viihdekäyttäjä toisaalta identifioituu kunnolliseksi kansalaiseksi, mutta kuitenkin samalla erottaa itsensä heistä.

Taru Kekoni (2007, 6) esittää väitöskirjatutkimuksessaan, että niin sanotut kannabisaktivistit pyrkivät tuottamaan yhteiskunnan muille jäsenille perinteisestä marginaalisesta, ongelmakäyttäjän kuvasta poikkeavia määrittelyjä. Omalta osaltaan tällainen oman kelvollisuuden esiintuonti on juurikin tätä: pyritään tässä tapauksessa korostamaan omaa normaaliutta ja kelvollisuutta, kun mielikuvat kannabiksen viihdekäyttäjistä ovat vastustajilla tietynlaiset. Näillä mielikuvilla tarkoitan omassa tutkimuksessanikin näkyviä mielikuvia, eli viihdekäyttäjät ovat samanlaisia kuin huumeiden ongelmakäyttäjät, ja he rikkovat lakia polttamalla kannabista. Provosointi edellä olevassa puheenvuorossa liittyy etenkin toiseen virkkeeseen, joka on kohdistettu kannabiksen viihdekäyttöä vastustavaan ihmiseen: kahvikin on eräänlainen päihde, tai ainakin addiktiota aiheuttava asia, jonka lisäksi puolustaja on todennäköisesti parempipalkkaisessa työssä kannabiksen käytöstään huolimatta.

”... tunnen myös muutamia tyyppejä, jotka ovat poltelleet joka päivä viimesen 15 vuoden ajan. Heiltä sujuu kaikki aivan ”normaalisti”. Kaksi heistä opiskelivat yliopistossa, ja olivat luokkansa parhaita. Ja ovat tällä hetkellä erittäin hyvissä työpaikoissa.” P3

Vaikka tämä puolustaja on kannabiksen puolella, tuo hän puheenvuorossaan esille myös omat huonot kokemuksensa kaikenlaisten huumeiden kanssa, kannabis mukaan lukien. Samaisessa puheenvuorossa tuodaan kuitenkin myös se esille, että näin ei ole läheskään kaikkien tapauksessa, vaan ihmisillä voi olla hyvät työpaikat ja menestyksekkäät koulutiet takana. Nämä asiat ihmisen elämässä viittaavat niin sanottuun normaaliuteen, vaikka heittomerkit samaan aikaan kyseenalaistavat normaaliuden määrittelyn.

”Mekin olemme vastuuntuntoisia ja pidämme kiinni rajoistamme, käymme töissä ja hoidamme perheemme. – Onko se oikein, että muuten tunnollisesti lapsensa kasvattavalta perheeltä riistetään lapsi jos pariskunta valitseekin sosiaalisesti hyväksytyn ”huumeen” (alkoholi) sijasta kannabiksen?” P1

Puolustaja tuo kelpoisuuden heti alussa esiin. Rajoista kiinnipitäminen voi viitata viihdekäytölle tyypilliseen kontrolliin eli siihen, että käytön ei anneta mennä ongelmakäytön puolelle (esim. Salasuo & Rantala 2002, 52). Lapsen riisto kannabiksen käytön vuoksi viittaa muun muassa suhtautumisesta yhteiskuntaan ja siinä läheisesti toimiviin työntekijöihin, eli tässä tapauksessa sosiaalityöntekijöihin, joiden identiteettiin moni ihminen tuntuu liittävän niin sanotun lapsenriistäjyyden. Tämän sanon omien kokemuksieni pohjalta, ja myös useita internetin keskusteluja seuranneena. Lisäksi alkoholin vertaaminen kannabikseen on siinä mielessä kiinnostava (samoin kuin aiemmin mainitun kahvin), että 1960-luvulla hipit eivät pitäneet *”dopea”*, eli siihen aikaan kannabista ja LSD:tä, yhtään sen harmittomampana kuin nikotiinia tai alkoholiakaan, joihin yhteiskunta oli jo tottunut (Miller 1991, 25, 43).

”En olisi halunnut puuttua tähän keskusteluun, mutta kun haukut kaltaisiani ihmisiä, etkä tiedä asioiden oikeaa laitaa, saat minut ja monen muun kunnon kansalaisen kunniaa kyllä loukattua.” P7

Kelvollisen pössyttelijän identiteetti rakentuu kertomalla itsestään sellaisia asioita, jotka ovat yhteiskunnallisesti hyviä ja hyväksyttyjä – sillä kannabis ei tätä perinteisesti ole, koska se on laiton huume. Hyvä koulutus ja työpaikka ovatkin viimeisimmän suomalaistutkimuksen mukaan varsin tavallisia asioita viihdekäyttäjille (Pitkänen, Perälä & Tammi 2016). Kannabiksen viihdekäytön merkitykset ovat mielestäni hyvin neutraaleja kelpoisuuden kansalaisen identiteetissä, koska siitä lähinnä mainitaan lyhyesti, kunhan on ensin kerrottu omasta yhteiskuntakelpoisuudesta ja siitä, että on oikeastaan ihan kuin muutkin yhteiskunnan jäsenet. Kannabiksen viihdekäytön merkitykset liittyvät lähinnä vapaa-aikaan, sillä sitä harjoitetaan nimenomaan yhteiskuntakelpoisten toimien ulkopuolella. Ja näitä toimia ovat esimerkiksi erittäin monet kunnioitetut ammatit.

”Eivät he ole suinkaan kadun kulmassa seisovia, lakki silmillä, tukijalkaa vaihtelevia diilereitä, vaikkakin myös heitä. He ovat naapureitasi, ääniä televisiossa – radiossa, artikkelin kirjoittajia, ambulanssikuskeja, poliiseja, opettajia, kaupan myyjiä,

sosiaalityöntekijöitä, huippu-urheilijoita, upseereita, lastentarhatätejä, isiä ja äitejä. Listalle mahtuu kaikki muutkin ammatit ja nimikkeet.” P7

Kannabiksen viihdekäyttäjä voi siis olla periaatteessa kuka vain. Parker ym. (2002, 959-960) esittävät tutkimuksessaan, että nuorten aikuisten huumeiden viihdekäyttö on todennäköistä nykyaikana, jolloin epävarmuus raastaa ihmisiä ja paikoilleen asettuminen vie enemmän aikaa ja on hankalampaa. Aineistostani oli haasteellista löytää tällaisia epävarmuuteen ja aloilleen asettumiseen liittyviä ongelmia, sillä asia tuntui olevan melkein päinvastoin: ainakin kelvollisen pössyttelijän kohdalla vaikuttaa siltä, että oma elämä on jo löydetty, ja ammatit ja mielipiteet hankittu. Marihuanaa käyttäviä jazz-muusikoita tutkinut Howard Becker (1963, 42) on oleellinen tutkija poikkeavuuden-käsitteen kannalta, ja hän esittikin kannabiksen käytön olevan usein niin sanottua piilevää poikkeavuutta. Kannabiksen viihdekäyttö ei ole kovinkaan merkittävää poikkeavuutta, ja sitä käyttävät ihmiset saattavat usein elää varsinkin, tutkimukseni omin sanoin, kelvollisesti (Becker, 1963, 42; Kekoni 2007, 51). Mutta vaikka elämä olisikin yhteiskunnallisesti kevoollista, saattaa olla että mukana on kuitenkin jonkinlaista poikkeavuutta (Seppälä & Mikkola 2004, 77-78).

5.2 Yhteiskuntakriittinen pössyttelijä

”Vaikka huumeiden viihdekäyttäjät ovat usein suhteellisen hyvin toimeentulevia opiskelijoita tai töissä käyviä nuoria tai nuoria aikuisia, yhtä kaikki he saattavat kokea olevansa irrallaan ympäröivästä valtakulttuurista.” Mikko Salasuo City-lehden Suuressa huumeraportissa

Kelvollisen pössyttelijän identiteetti oli melko helposti löydettävissä aineistossa, ja siihen viitataan jo varsinaisessa City-lehden artikkelissa. Samaan aikaan kannabiksen viihdekäyttäjät saattavat kuitenkin kokea olevansa jollakin tavalla poikkeavia niin sanotusta tavallisesta kansasta, eli ihmisistä jotka eivät kannabista viihdekäytä (tai mitään muutakaan laitonta huumetta). Kannabiksen käyttö on se erottava tekijä, ja se luo käyttäjille *yhteiskuntakriittisen pössyttelijän identiteetin*. Kannabiksen merkitykset liittyvät löytämieni tulosten mukaan *yhteiskuntakriittisyyteen*. Vaikka yhteiskuntakriittisyyttä voisi pitää huonona asiana, mielestäni tämä kannabiksen viihdekäytön puolustajien itselleen rakentama identiteetti antaa heistä myös positiivisen kuvan, ja se on positiivista todennäköisesti myös heidän itsensä mielestä.

Vaikka huumeiden viihdekäyttäjät tuovatkin aineistossa esiin omaa yhteiskuntakelpoisuuttaan, on samalla nähtävissä, että he kokevat jonkinlaista erilaisuuden tunnetta. Erilaisuus voi toisaalta olla väistämättä tapahtuva asia, mutta myös itse valittua (Kekoni 2007, 44). Väistämättä se tapahtuu todennäköisesti siksi, että kannabiksen käyttö on Suomessa laitonta, joten suhtautuminen maamme lakiin ja sitä kautta yhteiskuntaan tapahtuu ikään kuin automaattisesti. Suhtautuminen yhteiskuntaan ja sen normeihin ilmentävät tätä tahatonta ja tahallista irrallisuutta. Esimerkiksi lakiin tai erilaisiin yhteiskunnallisiin toimijoihin liittyvät puheenvuorot olivat yleisiä. Kannabiksen viihdekäyttö saa yhteiskuntakriittisen merkityksen, koska se tuntuu erottavan heidät valtaväestöstä, joka ei ole viihdekäyttäjiä.

”Mielestäni näiden lakeja säättävien asiantuntijoiden pitäisi perehtyä hieman enemmän huumeekulttuuriin ennen tällaisten todella kaukaa haettujen ’totuuksien’ sanomista ääneen.”
P8

Asiantuntija -ilmauksen käyttäminen kumoutuu tässä puheenvuorossa, ja saa melkein päällisen sävyn. Miten asiantuntijat voivat säätää lakeja, kun eivät oikeasti tiedä huumeekulttuurista mitään, eli heillä ei ole kokemusta asiasta? Suhtautuminen lakiin voidaan nähdä myös suhtautumisena lain tekijöihin. Huumausaineiden, kannabiksen mukaan lukien, määrittely ongelmaksi tapahtuukin paljolti erilaisten valtion laitosten ja laintekijöiden puolesta, kuten myös erilaisten päihteisiin liittyvien järjestöjen (Hakkarainen 1992). Tätä näkökulmaa vastustavat, eli kannabiksen käyttäjät, taas nähdään vihollisina (Kekoni 2007, 72).

”Ja jos muuten yhteiskunnan kanssa hyvin toimeentulevan ihmisen ainoa rikos on se että hän suosii kannabiksen polttoa enemmän kuin vaikka saunaolutta niin mielestäni laki on typerä.” P5

Huumeiden käyttäjien kriittinen suhtautuminen lakiin ja yhteiskunnan sääntöihin ei ole uusi asia. Jo 1960-luvun niin sanotut radikaalit vastustivat parhaimmillaan kaikkea hallinnollista ja poliittista, koska tällöin ajateltiin, että kaikenlaiset kiellot sortivat ihmisiä (Tarvainen 1993, 60). Radikaalit olivat tuohon aikaan jakautuneet uusvasemmistoon ja hippeihin, sekä uusvanhaan vasemmistoon, joka oli kahta edellistä puritaanisempi (Tarvainen 1993, 41). Uusvasemmisto ja hipit uskoivat rakkauden voimaan, uusvanha vasemmisto

luokkataisteluun (Tarvainen 1993, 11-12). Lukiessani enemmän näistä radikaaleista huomasin useita yhteneväisyyksiä omassa aineistossani näkyviin asioihin, nimenomaan kun puhuttiin radikaalien hippi- ja uusvasemmistoryhmästä. Hipit, joista on ensimmäinen maininta tutkielmassani jo luvussa 5.1, kuuluivat 1960-luvun radikaaleihin. Kannabiksen viihdekäyttämistä puolustavien kriittinen suhtautuminen lakiin ja sitä kautta kannabiksen kieltämiseen on tavallaan samanlaista suhtautumista, kun radikaaleilla aikanaan, mutta vain nykyaikaan sopeutuneena.

”Pössyttelijä tajuu ettei oikeasti tee rikosta mutta luokitellaan rikolliseksi, siitä yleensä seuraa, että aletaan tarkastella yhteiskuntaa eri näkökulmasta... Hän ei tee välttämättä pahaa itselleen polttelulla saatikka muille, mutta leimataan rikolliseksi. Ei voi verrata pedofiiliin tai muihinkaan väkivaltarikollisiin. Se kansalaispoliisi joka tuon kirjoitti, on yhtä kuin hevonen vaunuissa – ei katso sivuilleen – voi säikähtää moista...” P10

Kansalaispoliisi on mielenkiintoinen sanavalinta taas, kun katsotaan taaksepäin historiassa 1960-luvulle. Aiemmin mainitsemani radikaalit ja radikalismien henki olivat tyypillisiä 60-luvulle. Yksi olennainen elementti radikalismille oli antiautoritaarisuus, millä tarkoitettiin niin yksilöllisten kuin yhteiskunnallistenkin valtasuhteiden vastustamista. (Tarvainen 1993, 10.) Veikko Tarvaisen (mt., 10) mukaan tämä ajatus kiteytyi seuraavassa iskulauseessa: ”Jokaisessa meissä on poliisi. Se on tapettava.” Kannabiksen viihdekäytön puolustajissa tämä sisäinen poliisi, tai kansalaispoliisi, on todennäköisesti jo kuollut.

Lakiin ja yhteiskuntaan kriittisesti suhtautuvissa puheenvuoroissa voi ajoittain nähdä myös yksilön oikeuden ja vapauden valita, mitä omalla elämällään tekee. Kannabiksen käyttö on hyväksyttävää, koska se ei vahingoita muita ihmisiä. Lisäksi kannabiksen viihdekäyttäjää leimataan usein yhteiskunnan puolelta rikolliseksi, koska toiminta on laitonta. Tämä saattaa aiheuttaa sen, että yhteiskuntaa katsotaan eri näkökulmasta kuin ennen, tai eri näkökulmasta kuin ne, jotka eivät käytä kannabista. Näin kuulutaan kuitenkin eri ryhmiin, vaikka molemmat olisivat muuten kelvollisia kansalaisia. Yhteiskuntakriittisen pössyttelijän identiteetti rakentuu myös tällaisen eronteon kautta.

”Poliisikin voisi kohdistaa ajan ja resurssien käytön oikeisiin ongelmiin.” P1

Yhteiskunta tuhlaa resurssejaan kannabiksen käyttäjiin, vaikka todelliset pahantekijät ovat joitakin aivan muita ihmisiä. Puheenvuorossa ei sanota, mitkä ovat oikeita ongelmia, mutta taustalla voisi olla ajattelu niin sanotuista kovista huumeista ja niiden käyttäjistä todellisena ongelmana, mikä taas erottelee kannabiksen viihdekäyttäjät ja ongelmakäyttäjät toisistaan. Viihdekäyttäjille ominaista on se, että he haluavat tehdä eron itsensä ja ongelmakäyttäjien välillä (mm. Salasuo & Rantala 2002). Jo aikanaan hipit tekivät selväksi sen, että kannabis ja LSD (*dope*) olivat hyviä huumeita, ja vahvemmat amfetamiini, kokaiini ja opiaatit (*drugs*) olivat pahoja (Miller 1991, 25).

”Kysymys onkin siitä, kumpi on halvempaa ja parempi vaihtoehto yhteiskunnalle: Moralistinen (enimmäkseen harmittomien) pilvenpössyttelijöiden jahtaaminen vai resurssien keskittäminen kovien ja oikeasti ihmisiä vahingoittavien huumeiden vastaiseen taisteluun. – ainakaan minusta yhteiskunnalla ei ole oikeutta kieltää ihmisiä tekemästä asioita, joista ei ole haittaa muille. Yhteiskunta on olemassa ihmisiä varten, ihmiset eivät yhteiskuntaa.” P9

Puolustaja pitää nimenomaan niitä kovia huumeita ongelmana, ja niiden vastaiseen taisteluun pitäisi keskittää resursseja, koska nämä huumeet oikeasti vahingoittavat ihmisiä. Yksilöllä tulisi olla vapaus valita omat tapansa nauttia ja tehdä asioita, kunhan niistä ei koidu kanssaihmisille mitään negatiivista. Viimeistä virkettä mietin pitkään, miten se pitäisi tai miten sen voisi tulkita. Viihdekäytön kontekstissa se voi liittyä nimenomaan yksilön valinnanvapauteen eli siihen, että ihmisten ei ole tarkoitus palvella yhteiskuntaa sen haluamilla tavoilla. Voisiko sen toinen puoli myös tarkoittaa sitä, että yhteiskunnan olisi kuitenkin pidettävä huolta ihmisestä, jos tämä sitä tarvitse, eli vaikka ajautuisi syvemmälle päihdemaailmaan. Tämä on ilmiö, jonka olen itse huomannut työssäni nimenomaan päihteiden ongelmakäyttäjien kanssa: yhteiskunnalta odotetaan paljon, jopa jonkinlaista pelastusta tilanteeseen.

Samaan aikaan se, että ihmiset eivät ole yhteiskuntaa varten on omalla tavallaan ristiriidassa sen kanssa, että kannabiksen viihdekäyttäjät ovat usein niin sanotusti yhteiskunnallisesti kelvollisia, eli he antavat oman panoksensa yhteiskunnan pyörimisen mahdollistamiseksi tekemällä töitä ja opiskelemalla. Mielenkiintoista olisikin tietää, mitä kannabista viihdekäyttävät ihmiset todellisuudessa ajattelevat sellaisen asian eteen työskentelemisestä, joka ei samaan aikaan hyväksy heidän omia tekojaan muun muassa lainsäädännön vuoksi.

”Laittomuus ei ole minusta kestävä argumentti vastustaa laittomien päihteiden käyttöä. Kaikki lait ei ole luotu yksilöä ajatellen: Raha on esimerkiksi yksi vallanpitäjien intressi, sekä valta itsessään. Ei tekisi pahaksi kenellekään tutkia vähän kulttuurimme ja maailman päihdehistoriaa.” P17

Kannabiksen viihdekäyttöä vastustavat vetoavat usein lakiin, joka siis tuomitsee myös kannabiksen käytön. Puolustajan puheenvuorossa näkyy jälleen kriittisyys lakia ja yhteiskuntaa kohtaan, mikä ilmenee vallanpitäjien intresseistä puhuttaessa. Ihminen on kuitenkin lähes koko olemassaolonsa ajan käyttänyt päihdyttäviä tuotteita, ja kannabiksen käytölläkin on pitkä historia (esim. Seppä ym. 2012, 16) eli sinänsä kyseessä ei ole uusi ilmiö.

”Ite oon käyttänyt kannabista harvakseltaan noin seitsemän vuotta ja siihen vielä päälle 2 vuotta useamman kerran viikossa, kun nykyisin asun Amsterdamissa ja täällä ei pössyttelijöitä nirhata heti jos kotiovesta poistuu. – No, onneks se on täällä laillista, eikä oo mitään tarvetta muuttaa takas sinne pimeätä keskiaikaa elävään takapajulaan.” P16

Suomi maana on pimeää keskiaikaa elävä takapajula, koska kannabiksen käyttö ei ole täällä dekriminalisoitua, toisin kuin esimerkiksi Alankomaissa. Siellä ihminen voi tehdä kuin haluaa (ainakin kannabiksen kanssa), joten maa on siis edistyksellinen ja laki on parempi kuin kotona. Myös ihmiset yleisesti ovat todennäköisesti avoimempia ja suvaitsevaisempia mitä kannabikseen ja kannabiksen käyttäjiin tulee, tai huumeisiin yleensäkin. Suvaitsevaisuus, ja eräänlainen rauhan ja rakkauden sanoma tulivat myös aineistossani esille.

5.3 Rauhaa ja rakkautta jakava pössyttelijä

1960-luvulla kukoistaneelle hippi-ideologialle oleellisia käsitteitä olivat rakkaus ja rauha. Jokaista ihmistä, eläintä ja kasvia tuli rakastaa. Rauhalli taas viitattiin, toisin kuin ensin voisi luulla, ihmisen sisäiseen mielentilaan. Sillä tarkoitettiin suvaitsevaisuutta ja sopusointua, sekä elämän puolustamista. (Tarvainen 1993, 59.) Olen ottanut nämä rauhan ja rakkauden käsitteet myös omassa tutkimuksessani esiin juuri samoilla merkityksillä, sillä aineistosta oli selkeästi löydettävissä *rakkaus, rauha, suvaitsevaisuus jokaista ihmistä kohtaan sekä luonnon tärkeys*. Kannabiksen viihdekäyttäjälle rakentuu näiden merkitysten kautta *rauhaa ja rakkautta jakavan pössyttelijän identiteetti*.

"Olisihan orjakauppakin laillista ilman humanistisia toisinajattelijoita." P1

Siitä, polttivatko orjakaupan vastustajat kannabista, ei liene mitään tietoa, mutta puolustajan tarkoitus on puheenvuorossaan rinnastaa kannabista viihdekäyttävät ihmiset humanistisiin toisinajattelijoihin: eli tässä tapauksessa sellaisiin ihmisiin, jotka ovat saaneet yhteiskunnallisia muutoksia ja parannuksia aikaan. Jonkinlaisia toisinajattelijoita olivat myös aikansa hippiliikkeen jäsenet, jotka halusivat muun muassa irrottautua kulutusyhteiskunnasta, protestoivat kolmannen maailman riistoa vastaan ja halusivat Yhdysvallat pois Vietnamista (Tarvainen 1993, 70). Nykyään maailman suuremmat epäoikeudenmukaisuudet, kuten kolmannen maailman riisto ja köyhyys, eivät ole enää samalla tavalla merkittäviä, taistelemisen arvoisia asioita. Kyse on enemmänkin yksilöstä ja hänen vapaudestaan tehdä elämällään sitä, mitä haluaa. (Tarvainen 1993, 57.) Kuten sanottu, 1960-luvun hipeille oli tärkeää vastustaa maailman epäoikeudenmukaisuutta, ja tällöin nuoret ympäri maailman kokoontuivat kapinoimaan (Tarvainen 1993, 10), mutta seuraavaksi vuorossa oli yhteiskunnan yksilöllistyminen niin kotimaisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Yksilöllistymisellä tarkoitetaan sitä, että ihminen pyrkii rakentamaan omaa henkilökohtaista subjektiuttaan (Mickelson 2015, 341). Mielestäni yksilöllistyminen ja yksilön korostaminen vain jatkavat vahvistumistaan, mutta siitä kirjoitan enemmän seuraavassa luvussa. Kaikenlaiset ihmiset olisi kuitenkin puolustajien mielestä hyväksyttävä:

"Pyyntönäni vain on, että hyväksyäkää erilaiset ihmiset, erilaiset ajatukset. Olkaa avarakatseisia, siltikään teidän ei tarvitse tehdä mitään laitonta." P17

"Ihmiset ovat aivan liian ahdasmielisiä ja uskovat oman 'tekemisensä' olevan ainoa oikea tapa." P13

Kannabiksen viihdekäyttöä puolustavat vetoavat siihen, että vastustajat hyväksyisivät erilaiset elintavat, tässä tapauksessa kannabiksen viihdekäytön ja sitä kautta viihdekäyttäjät. Mietinnän aihe on siinä, hyväksyvätkö viihdekäyttäjät sellaisen elämäntavan, mihin ei kuulu samanlaista nautinnon hakemista (tai muista syistä johtuvaa kannabiksen viihdekäyttöä) ja sellaiset ihmiset, jotka eivät halua laittomia huumeita käyttää. Kekonin (2007, 120) haastatteleminen kannabiksen käyttäjistä suurin osa arvosti toisten ihmisten päihteetöntä

elämää, vaikka eivät itse kokeneet sellaiseen pystyvänsä. Omasta aineistostani taas oli hyvin vaikea löytää minkäänlaista toisen puolen ajattelutavan hyväksymistä, oli kyse sitten puolustajista tai vastustajista.

1960-luvun hippideologiaan liittyivät siis niin rauha kuin rakkaus. Salasuo ja Rantala (2002, 62) pitävät niin sanottua psykedeelikulttuuria yhtenä kannabiksen viihdekäytön osalueena, ja se muistuttaa osittain sitä kuuluisaa 1960-luvun hippiliikettä, tosin ilman samanlaista radikalismia. Huomasin saman aineistossanikin, eli radikalismia ei ole juurikaan huomattavissa, vaan kyse on enemmänkin yksilöstä, niin kuin on nyky-yhteiskunnalle tyypillistä. Hippideologiaan liittyviä teemoja oli kuitenkin löydettävissä aineistossani, unohtamatta kuitenkaan sitä, että emme ole enää 1960-luvulla. Puolustajat itse kuitenkin kutsuivat itseään hipeiksi, siksi koen voivani yhdistää nykyaikaa ja 1960-lukua yhteen:

”Olen nähnyt maailman tavalla, jolla muuten en olisi sitä nähnyt, opin näkemään sen kauneuden mitä jotkut ihmiset eivät koskaan näe. – Minä itse koin sellaisia asioita, mitkä olen ottanut mukaan arki-elämäni. Luonnon kauneuden ja tärkeyden, ihmisrakkauden ym. Asenteeni ovat muuttuneet sekä ajatustapani. Elikkä, voisi sanoa että minusta on tullut jonkin sortin hippie. – Paljon negatiivistakin olen huumeiden takia kokenut – mutta se hyvä mitä siitä olen saanut irti, voisin sanoa että se oli sen arvoista.” P3

”On muuten kumma miten aika monesta kannabista nauttineesta tulee heti kaikkea syvällistä pohtiva ja luonnosta välittäviä. Kaikki ei siihen pysty ilman jotain buustaamassa ajatuksia siihen suuntaan. Miksi ei siis antaa edes mahdollisuutta? Kyllä, olen puunhalaaja-hippie. Onko siinä jotain pahaa?” P1

Hippiys voidaan stereotyyppisesti yhdistää luonnon rakastamiseen ja huomioimiseen, sekä syvälliseen asioiden pohdintaan (Tarvainen 1993, 13). Jotkut ihmiset tarvitsevat apua tällaisten ihanteiden toteutumiseen. Jotkut kaipaavat kannabista avaamaan jotakin, joka sisällä jo on (Kekoni 2007, 123). Jos jokaisella yksilöllä on oltava mahdollisuus kehittää itseään ja sivistyä, ja meillä kaikilla on oltava mahdollisuus henkisesti rikkaaseen ja virikkeelliseen elämään (Vasemmistoliiton periaateohjelma) ja kaikilla tulisi olla oikeus elää haluamallaan tavalla muita kuitenkaan vahingoittamatta (Vihreiden periaateohjelma), miten pitkälle yksilö voi näitä etsiessään mennä?

Luonnon rakastamista pidän mielenkiintoisena myös historian näkökulmasta. Se oli hipeille tärkeää, samoin kuin 1980-luvulla muodostuneelle Vihreälle liitolle, josta myöhemmin vuonna 1988 rekisteröitiin nykyisinkin toimiva poliittinen puolue Vihreät (Mickelson 2015, 240). Vihreän liiton ”äiti” oli Vaihtoehtoliike, joka oli yksi uusista 1980-luvun yhteiskunnallisista liikkeistä. Näiden yhteiskunnallisten liikkeiden juuret voidaan jäljittää samoihin lähteisiin kuin 1960-luvun nuorisoliikkeen juuret, eli yleiseen nuorisokulttuurin nousuun sekä hippiliikkeeseen (Mickelson 2015, 243). 1980-luvun uudet yhteiskunnalliset liikkeet halusivat rakentaa toisen vaihtoehdon vallalla olevalle järjestelmälle. Nykyään näistä vaihtoehtoista ovat jäljellä muun muassa luomutuotanto, Reilun kaupan yhdistykset ja kaupat sekä kasvisravintolat. Ympäristönsuojelu oli, ja on edelleen etenkin Vihreälle puolueelle sekä Vasemmistoliitolle yksi tärkeimpiä asioita, ainakin kun lukee molempien puolueiden internetsivuilta heidän periaateohjelmaansa. Tämän näkee esimerkiksi vain hakemalla hakukoneesta Vihreät, jolloin päätyy puolueen internetsivuille: Vihreät – De Gröna: Neljän vuodenajan puolesta.

”Itselleni kannabis ja psykedeelit ovat suoneet todella positiivisia kokemuksia. – Olen löytänyt uudelleen lapsenomaisen kiinnostuksen maailman asioihin, tietoon, kaikkeen. – Lisäksi olen rakastunut luontoon ja elämään muutenkin ensimmäistä kertaa olemassaoloni aikana. – Olen myös tullut huomattavan paljon entistä suvaitsevaisemmaksi ihmiseksi. Olen ymmärtänyt, että hyvin olennaista elämisessä on se, että elää rehellisesti omaa polkuaan seuraten mutta vahingoittamatta muita. – Kaiken voi tiivistää lyhyesti: Olen löytänyt rakkauden.” P20

Vaikka huumeiden käyttöä ei voi tietenkään yleistää kaikkiin hippeihin, 1960-luvulla *dope* eli kannabis ja LSD toivat hipeille jotain syvällisempää sisältöä elämään, esimerkiksi uusia näkökulmia. Sen kautta myös pyrittiin ymmärrykseen luonnosta ja kommunikoitiin sen kanssa (Miller 1991, 39). Suvaitsevaisuus on selkeästi esillä puheenvuorossa, samoin siitä huokuu lukijalle jonkinlainen rakkaus ja jopa seesteisyys. Kannabis on tuonut puolustajan elämään jotakin sellaista, mitä hän ei olisi ilman ainetta löytänyt, ja se koetaan erittäin positiiviseksi sivuvaikutukseksi, joka on todennäköisesti myöhemmin muuttunut käytön päätarkoitukseksi.

”Mä oon tajunnut asioita paremmin kuin eräät. Ja aina löytyy uutta aineistoa kirjoittamiseen. Haastan porukkaa puhun keskenään, ja vastaan itsekin mielelläni

haasteisiin. Mä olen aina ollut syvä pohtija asioille, ja paukut auttaa erinomaisesti. Jörn Donner ei tiedä mitä menettää kämpässään, kun ei piittaa marihuanan poltosta.” P15

New bohemians -tyyppisille kannabiksen viihdekäyttäjille taiteet ja jopa taiteiden parissa työskentely ovat olennaisia asioita (Allaste 2006). Samoin hipeille luovuus ja sen yhteys huumeisiin oli yksi huumeiden käytön avainväitteistä. Kirjailijat, muusikot ja taiteilijat saivat sen avulla inspiraatiota. (Miller 1991, 44). Varsinaisesta kannabiksen tuomasta tai lisäämästä luovuudesta ei aineistosta löydy muuta mainintaa kuin ”uuden aineiston kirjoittaminen”, eikä muutenkaan taiteista tai sen arvostamisesta kirjoiteta puheenvuoroissa laisinkaan. Edellä olevaa puheenvuoroa oli vaikea sijoittaa mihinkään lukuun, mutta sen oli mielestäni kuitenkin oltava esillä juuri sen harvinaisuuden vuoksi. Luovuustekijän ilmeinen puute aineistossa on mielenkiintoinen siksikin, että mielikuvat kannabiksen käyttäjistä saattavat olla tietynlaisia, juurikin boheemeja tai taiteellisia, mutta tätä ei tullut ilmi omassa tutkielmassani. Allasteen lisäksi Kekonin (2007, 124) tutkimuksessa haastateltavat toivat esille kannabiksen polttamisen positiiviset vaikutukset taiteellisen työn edistämiseen. Tutkimuksessani kelvollisen kansalaisen identiteetissä työhön liittyvät maininnat olivat esimerkiksi mikrotukihenkilö tai virassa oleminen, jotka eivät ainakaan minussa herätä taiteisiin liittyvää mielikuvaa. Jörn Donner -viittaus jäi minulle pitkään epäselväksi, mutta ehkä puolustajan mielestä kirjailija Donneriakin kannabiksen polttaminen voisi auttaa tekstin tuottamisessa, niin kuin on varmaan käynyt monille muille kirjailijoille aikanaan.

5.4 Oikeuksiaan puolustava pössyttelijä

1980-luvulta alkanut yhteiskunnan yksilöityminen on siis jatkunut tähän päivään saakka. Yksilön valinnanvapaus ja oikeus päättää tekemisistään ovat puheenvuorojen mukaan selkeästi yksi tapa oikeuttaa kannabiksen viihdekäyttö. Viihdekäyttö saa tällöin *valinnanvapauden* ja myös *individualismin* eli *yksilöllisyyden* merkityksiä. Näistä rakentuu *oikeuksiaan puolustavan pössyttelijän identiteetti*, jonka mielestä ihmisellä on oikeus valita tapansa nauttia ja tehdä itse omat valintansa, kunhan ne eivät vahingoita muita ihmisiä. Individualismi on etenkin länsimaissa tyypillinen ajattelutapa, ja se korostaa juurikin valinnanvapauteen liittyviä tekijöitä. Ihmisellä on myös vastuu omasta itsestään. (Esim Jyväskylän yliopisto; Levomäki 1998). Hippikulttuuri oli myös aikanaan erittäin hedonistinen,

eli oli hyvin sallittua tehdä sellaisia asioita, jotka itsestä tuntuivat hyviltä, kunhan ne eivät aiheuttaneet vahinkoa muille (Miller 1991, 29). Nautinnon ajateltiin muutenkin olevan hyvä asia (mt., 118).

”Kyllä, ihmisellä tulisi olla vara valita, vara valita tämän nykyisen elämäntavan tai jonkun muun vaihtoehtoisen välillä, kunhan ei aiheuta siitä harmia muille.” P15

Valinnanvapaus rajoittuu puheenvuorossa samoin siihen, että yksilön valinnasta ei saa olla muille mitään harmia. ”Nykyinen elämäntapa” voi viitata perinteiseen, yhteiskunnallisesti kelvolliseen elämäntapaan, mutta mielestäni siitä ei voi olla täysin varma tässä puheenvuorossa. Kannabiksen viihdekäytön tulisi siis olla hyväksyttyä, koska siitä ei ole haittaa kanssaihmisille.

Puolustajan puheenvuoro on mielestäni hyvin paljon samankaltainen hippiliikkeen ideologian kanssa. Aikaisemmin mainitsemani nykyajan suomalaiset puolueet käyttävät myös samantyyppistä retoriikkaa periaateohjelmissaan. Esimerkkinä Vihreät sekä Vasemmistoliitto, jotka puhuvat jossakin vaiheessa periaateohjelmissaan nimenomaan yksilöstä. Yksilö mainitaan myös Keskustan ja Kokoomuksen internetsivustoilla, mutta etenkin Vihreät ja Vasemmistoliitto ovat mielestäni periaateohjelmiltaan eniten samanlaiset. Vihreiden periaateohjelman mukaan ”ihmisillä tulee olla oikeus elää haluamallaan tavalla, kunhan ei rajoita toisen oikeutta samaan tai vahingoita eläimiä tai ympäristöä”. Vasemmistoliitto taas ”tavoittelee yhteiskuntaa, jossa jokainen yksilö elää vapaana ja voi kehittää itseään rajoittamatta muiden vapautta”. Oikeuksiensa puolustajien puheenvuoroista onkin selkeästi nähtävissä samanlaista puhetta:

”Kannabis ei sovi kaikille, eikä kaikki tykkää pojista, mutta luulisi jokaisen saada itse päättää mitä elämällään tekee kunhan ei muiden elämistä haittaa.” P13

”Eikö olisi aika, että ihmisille annettaisiin vapaus päättää mitä itse haluavat tehdä? Pitääkö lain päättää meidän puolesta mikä on hyväksi meille? Eikö olisi aika että ihmisille annettaisiin velvollisuus päättää omista asioista, ja meidän pitäisi itse miettiä mikä on hyväksi meille? Se että kaikki on valmiiksi päätetty meidän puolesta vähentää sitä, että me itse pohdimme ja mietimme asiaa, ja teemme omat johtopäätökset asiasta.” P3

”Nykyinen päihdepolitiikka luottaa ihmisten omaan harkintakykyyn alkoholin käytössä. Silti jotkut poloiset menettävät mopon hallinnan. Minusta ongelma ei ole päihteessä vaan sitä käyttävässä henkilössä, motiivit päihteen käytölle ovat väärät.” P12

Perinteisiä arvoja ja instituutioita ei pidetä enää samalla tavalla arvossa kuin ennen, vaan yksilö voi vapaammin tehdä omat valintansa elämässä (Salasuo & Rantala 2002, 48). Yksilölle annetaan erittäin paljon vastuuta omasta itsestään ja päätöksestään. Vaikka keskustelu sinänsä liittyy kannabiksen viihdekäyttöön, ja puolustajat todennäköisesti viittaavat siihen, voisi puheenvuoroista ymmärtää asian paljon laajemminkin. Yksilöllä tulisi olla oikeus tehdä kaikki omat valintansa ja elää elämäänsä siten, kuten haluaa, näin sen itse tulkitsen. Myös viittausta alkoholin käytön laillisuuteen löytyy puheenvuoroista, ja tällä yritetään oikeuttaa myös kannabiksen käyttö:

”Miksi pitää siis olla laki, joka kieltää kannabiksen, vain siksi koska löytyy niitä ihmisiä, jotka eivät itse halua polttaa? Pitääkö se oikeus silloin riittää muiltakin, vain koska kaikki eivät halua polttaa. Eikö jokainen saisi itse tehdä sen päätöksen. Vaikka alkoholi onkin laillista, ei se sitä tarkoita, että sitä pitää ostaa ja käyttää.” P11

Alkoholin käyttö tuntuu olevan yhteiskunnassamme melko sallittu tapa. Tämän todetakseen ei ole tarvinnut kuin kasvaa yhteiskunnassamme, ja käydä esimerkiksi kaupungin keskustassa perjantai-iltana. Kannabiksen käyttö, tai muiden laittomien huumeiden, ei taas ole sallittua. Kannabiksen käyttäjien mielestä tässä on selkeää kaksinaismoralismia (Kekoni 2007, 152), ja samaa on huomattavissa omassa aineistossanikin. Alkoholiin vertaaminen ei ole tavatonta. Aiemmin pohdin myös sitä, odottavatko kannabiksen viihdekäyttäjät yhteiskunnalta paljon, jos jokin menee huonosti aineen vuoksi, vai eivät. Edellisessä luvussa esiintynyt ’Yhteiskunta on ihmistä varten, ei ihminen yhteiskuntaa’ -kommentti aiheutti tämän pohdinnan. Jos jokainen saa tehdä oman päätöksensä, mikä on yhteiskunnan rooli?

”Sä jaat ihmiset eri arvoihin sen perusteella mitä ne itselleen tekee. Itselleen. Sä annat kyllä nyt absolutisteista huonon kuvan.” P19

Postmoderniin yhteiskuntaan ja sen vaalimiin arvoihin kuuluu olennaisesti se, että jokaisella yksilöllä on vapaus ja oikeus valita kulutuksen kohteet (Partanen 2002, 33). Ihmisellä pitäisi olla oikeus tehdä itselleen, omalle keholleen ja mielelleen, mitä haluaa. Tämän oikeuden

pois ottaminen tekee kannabiksen viihdekäyttöä vastustavista ihmisistä suppeakatseisia ja itsekkäitä.

”Ajattelutapa ’se mitä minä en tarvitse, eivät tarvitse muutkaan’. Se on yksinkertaisesti täysin typerä, väärä ja itsekäs, ja sen voit varmasti itekin myöntää. Asennoitumisessasi on yksinkertaisesti täydellinen logiikkavirhe, varsinkin kun itse käytät hyvin vahvaa riippuvuutta aiheuttavaa kahvia.” P20

Mielenkiintoisesti kahvi ja kannabis ikään kuin rinnastetaan toistensa kanssa samalle linjalle, tai ehkä kahvi jopa pahemmaksi, koska se aiheuttaa ihmiselle hyvin vahvaa riippuvuutta. Aiemmin olen puhunut siitä, miten hipit aikanaan pitivät kannabista ja LSD:tä samantasoisina kuin nikotiinia ja alkoholia, koukuttavia aineita, joihin yhteiskunta oli jo ehtinyt tottua, eikä siksi pitänyt niitä enää vaarallisina tai erikoisina. Tällainen puheenvuoro on mielestäni samalla tasolla 1960-luvun hippien ajattelutavan kanssa. Toisaalta laillisten päihteiden ja laittomien päihteiden (kuten kannabiksen) rajasta on muutenkin tullut entistä häilyvämpi viikonlopun rentoutumisessa tai juhlimisessa. Tämä näkyy myös esimerkiksi televisio-sarjoissa, stand up -komiassa ja elokuvissa sekä musiikissa. (Parker ym. 2002, 949.) Vaikka kannabiksen viihdekäyttäjä pitäisikin erilaisia riippuvuutta aiheuttavia aineita samanlaisina, yhtä pahoina, näin tekevät myös viihdekäyttöä vastustavat ihmiset.

6 Kannabiksen viihdekäyttäjä vastustajan näkökulmasta

6.1 Pössyttelijä on nisti

Vastustajadiskurssille ominaista on tietenkin kannabiksen viihdekäytön vastustaminen, ja samalla viihdekäyttäjien vastustaminen. Löydetyt merkitykset ja rakentuvat identiteetit eivät ole positiivisia, kuten eivät puhetyylitkään. Usealla meistä lienee jonkinlainen kuva kuihtuneesta huumeiden ongelmakäyttäjistä, narkkarista. He leimaantuvat ongelmakäyttäjiksi, nisteiksi, juuri käytöksensä ja ulkomuotonsa vuoksi. Tällaista tiettyä leimaavaa käytöstä tai ulkonäköä ei kuitenkaan yleisesti ole huumeiden viihdekäyttäjien kohdalla havaittavissa (Parker ym. 2002, 943). Olikin tutkijana jännittävää huomata, että aineistosta nousi selkeästi esiin yksi huomio, kun katsotaan kannabiksen viihdekäytön vastustajien puheenvuoroja: huumeiden käyttöä vastustavat pitävät kaikenlaisten laittomien huumeiden käyttöä yhtä vakavana asiana. Kun kannabista viihdekäyttävät saattavat rinnastaa kannabiksen kahviin, alkoholiin ja yhtä pahaksi, huumeiden vastustajille kaikki huumeita käyttävät ovat narkkareita ja kaikki laittomat huumeet pahoja. Kannabiksen viihdekäytölle muodostuu *samanlaisia merkityksiä, kuin mille tahansa muulle huumeiden käytölle*: ei siis ole olemassa erillistä huumeiden viihdekäyttöä, ongelmakäyttöä tai kokeilua, niin kuin huumetutkimuksessa taas on (kts. esim. Salasuo & Rantala 2002, 44; Buchanan 2005, 66; EMCDDA). Kannabiksen viihdekäyttäjälle rakentuu tämän kautta *nistin identiteetti*, eli hän on samanlainen kuin mielikuviamme huumeiden ongelmakäyttäjä.

”Huumeita ei ole kuin yhdenasteisia, oli kyseessä sitten kannabis tai piri.” V1

Kannabiksen rinnastaminen amfetamiiniin eli piriin aiheuttaa sen, että kannabiksen viihdekäyttäjä on sama kuin amfetamiinin käyttäjä, eikä oikeastaan ole edes mitään erillistä viihdekäyttöä olemassa. Huumeiden käyttöä on yhdenlaista ja -tasoista. Se on aina yhtä vaarallista.

”... olen lähes valmis syyllistymään henkirikokseen jos joku tyrkyttää jälkikasvulleni huumeita, olkoon se sitten piriä, hepoa tai ’vain’ ruohoa.” V3

Niinkin pieni asia, kuin vain-sanan laittaminen heittomerkkien sisään, paljastaa vastustajan mielipiteet eri huumeiden välisistä suhteista. Asian voi tulkita niin, että taas kaikkien huumeiden käyttö, tässä tapauksessa amfetamiinin, heroiinin sekä kannabiksen, on samalla tasolla. Vastustajan kommentti ei sinänsä suoraan luo pelkästään kannabiksen viihdekäytölle merkityksiä, vaan yhdistää kaikenlaisen huumeiden käytön yhteen ja sitoo sitä kautta kaikki käyttäjät yhteen. Kannabiksen viihdekäyttäjille ei taaskaan rakennu erillistä identiteettiä merkitysten kautta, vaan he kuuluvat yhteen muiden huumeiden käyttäjien kanssa. Tämä on ainakin kannabisaktivistien mielestä hyvin perinteinen tapa suhtautua kannabiksen käyttäjiin, eli heidät liitetään osaksi ongelmakäyttäjiä (Kekoni 2007, 5), vaikka kannabiksen viihdekäyttäjät yleisesti haluavat tehdä selkeän eron itsensä ja muiden huumeiden käyttäjien kesken.

”Tiedän, että väittely jatkuu ikuisuuksiin tärisevien narkkareitten puolustaessa ainoaa ystäväänsä. Mutta älkää tulko minulle selittämään että ruoho (HUUME) on täysin vaaratonta.” V3

Ankaraa, esimerkiksi mediasta ja yhteiskunnan toimista johtuvaa, huumeiden käytön vastustamista voidaan nimittää narkofobiaksi. Tämä koostuu vastahakoisesta suhtautumisesta huumeiden kokeiluun sekä käyttöön, ja huumeiden käytön seurausten pelosta. (Partanen 2002, 18.) Kannabiksesta keskusteleminen ei oman kokemukseni ja lukemieni keskustelujen perusteella useinkaan etene kovin hyvin: vastustajien taholta siksi, että suhtautuminen on niin sanotusti narkofobista. Saman on huomannut tämä vastustaja, joka samalla kuitenkin käyttää kannabista käyttävistä termiä narkkari. Ruoho, eli kannabis, on kuitenkin huume, mitä hän myös korostaa isoilla kirjaimilla. Vain kannabiksen viihdekäyttöön liittyvät merkitykset jäävät taas vähäisiksi narkkari-sanan myötä ja sen, että kannabis on huume kuten kaikki muutkin laittomat huumeet.

”Helveti tää keskustelu on turha. Kaikki ganjakoukussa kärvistelevät hipit puolustaa ’harrastustaan’ keksimällä mitä typerämpiä vastaväitteitä ja postaamalla linkkejä joista löytyy toisten pilvipäitten kirjoittelemia ’totuuksia’. Totuus on kuitenkin se, että huumeet tappavat ja täysin turvallista ainetta ei ole keksittykään.” V3

Jos keskustelu ei edennyt rakentavasti viihdekäytön puolustajien puolelta, ei se tuntunut niin tekevän vastustajienkaan taholta. Hippi-sana ei saa vastustajan puheenvuorossa aikaan

sellaista positiivista kuvaa, mitä se sai puolustajien puheenvuoroissa. Hippi on ihminen, joka on koukussa kannabikseen. Kannabiksen käyttäjien nimittäminen pilvipäiksi ei ole uusi ilmiö, vaan näin oli jo 1960-luvulla, jolloin *dopehead* oli yleinen nimitys kun muu kansa puhui hipeistä (Miller 1991, 45). Mielestäni silloin, kun kannabiksen viihdekäytön puolustajat puhuvat itsestään pössyttelijöinä, hippeinä tai pilvipäinä, positiivisuus muodostuu siitä mielikuvasta, että se erottaa heidät valtakulttuurista hyvällä tavalla. He eivät ole vain tavallista massaa, vaikka saattavatkin käydä hyvissä töissä. Kannabiksen viihdekäytön vastustajien käyttäessä samoja termejä kannabiksen viihdekäyttäjistä negatiivisuus taas muodostuu siitä, että kannabiksen käyttö on yksinkertaisesti huono ja laiton asia, koska kyseessä on laiton huume.

”Kannabistuotteiden yhteydessä EI PIDÄ LAIMENTAA ilmiötä puhumalla polttelusta tms. KYSEESSÄ ON HUUMEIDEN KÄYTTÄMINEN.” V9

Puheenvuorossa viitataan ilmiön laimentamiseen, millä voidaan tarkoittaa kannabiksen käyttämistä yleisesti tai vain kannabiksen viihdekäyttöä. Suhtautuminen kannabiksen viihdekäyttäjiin tulee kuitenkin taas esille sanavalintojen kautta, vaikka suoranaisesti nisteistä tai narkomaaneista ei puhutakaan. Puheenvuorossa yhdistetään kannabiksen käyttö samantasoiseksi kuin muidenkin huumeiden käyttö. Myös kannabiksen viihdekäyttö on siis huumeiden käyttöä, ei mitään vähempää. Tämä vahvistaa löytämäni nistin identiteettiä. Myös esimerkiksi Eestissä kannabiksen viihdekäyttäjiä pidetään yleisesti samaan kastiin kuuluvina, kuin päihteiden ongelmakäyttäjiä (Allaste ym. 2010, 159).

”Henkilökohtaisesti en voisi vähempää välittää joistakin huumenarkomaaneista, mutta halusin kuitenkin tuoda mielipiteeni ilmi, koska kuitenkin välitän väkivallan kierteestä, joka (muistakaa, cannabis on huume) HUUMEIDEN laillistamisesta seuraa. Mielestäni myös nykyinen sosiaalihuolto on epäonnistunut, koska joudun korvaamaan jonkun ääliömäisen huumeidenkäyttäjän hoidon –” V6

Vastustaja käyttää huumenarkomaani-sanaa, joka myöhemmin selkiintyy tarkoittamaan kaikkia huumeiden käyttäjiä. Tämä tapahtuu sen kautta, että vastustaja puheenvuorossaan muistuttaa lukijaa siitä, että kannabiskin on huume muiden laittomien huumeiden tavoin. Mielenkiintoinen asia on myös kritiikki sosiaalihuoltoon ja sitä kautta laajemmin suomalaista yhteiskuntaa kohtaan: huumeita käyttämätön joutuu osallistumaan ”ääliömäisen

huumeidenkäyttäjän” hoitoon verorahoillaan. En huomannut muita yhteiskuntaan kohdistuvia kritiikkejä vastustajien puolelta, vaan niin puolustajien kuin vastustajien sanoissa näkyi paljon yksilönvastuuseen ja nautintoon liittyviä puheenvuoroja.

”Mielellään kuulisin perusteluja miksi mun mielipiteet ovat ’vääristyneitä’? Itse tunnut kuitenkin lähinnä raivoavan ilman perusteluja. Puhut ainoastaan sekavia THC-reseptoreista ja niiden merkityksestä. Oletko ajatellut ettei niille ehkä vielä ole löytynyt muuta käyttöä kuin nistien miellyttäminen?” V1

THC on kannabiksen keskushermostoon vaikuttava aine, joka kannabista poltettaessa kulkeutuu keuhkojen avulla verenkiertoon ((Emmett & Nice 2005, 36). Puheenvuorossa viitataan puolustajan kommenttiin, jossa tämä vetoaa siihen, että ihmisen aivoissa on THC-reseptoreita ja näin ollen kannabiksen käyttö on ihmiselle niin sanotusti normaalia ja suvaittavaakin toimintaa. Kuten sanottu, provosointi oli tavallista keskustelussa molemmilta osapuolilta, ja vastustajan viimeinen virke on selkeästi tätä. Suomen kielitoimiston sanakirjan mukaan nisti tarkoittaa samaa kuin narkomaani ja huumeiden käyttäjä. Narkomaanilla taas viitataan samaisen sanakirjan mukaan huumeiden väärinkäyttäjään tai huumeista riippuvaiseen henkilöön. Samoin voidaan puhua esimerkiksi pelinarkomaanista, eli pelaamisesta riippuvaisesta henkilöstä. Kannabiksen viihdekäytön vastustajat pitivät siis viihdekäyttäjää huumeiden väärinkäyttäjänä, huumeriippuvaisina.

”Mielestäni on naurettavaa puhua ’laillisesta’ huumeesta, koska ’laillista’ huumetta ei ole!” V6

Maassamme huumevalistus kuvaa usein niitä huumeiden käytön järkyttävimpiä seurauksia, jonka vuoksi huumeiden tarkemmista eroista ja vaikutuksista ei juuri tiedetä (Partanen 2002, 18-19). Kannabiksen viihdekäyttöä vastustava viittaa tässä lainsäädäntöön, jonka mukaan kannabiskin kuuluu laittomiin huumeisiin. Tämä omalla tavallaan yhdistää kaikki huumeet samaksi, ja taaskin kannabiksen viihdekäytölle erikseen oli minun tutkijana vaikea löytää erillisiä merkityksiä vastustajien puheenvuoroista. Huumeet ovat huumeita, ja niitä käyttävät kuuluvat kaikki yhteen ryhmään. Tämä oli yleisin huomioni aineistostani, mutta tämän lisäksi oli huomattavissa kannabiksen viihdekäytölle luotu rikollisen toiminnan merkitys, joka taas loi omanlaisensa identiteetin kannabiksen viihdekäyttäjille.

6.2 Lakia rikkova pössyttelijä

Koska kannabis on laitton huume, on sen käyttäminen lainvastaista toimintaa (esim. Finlex: Huumausainelaki). Tämä näkyi osittain edellisessä luvussa, jossa kannabis rinnastettiin muiden laittomien huumeiden kanssa samalle tasolle sen laittomuuden vuoksi. Laittomuus on myös yksi päähuomioista, joita kannabiksen viihdekäytön vastustajien puheenvuoroissa on huomattavissa. Kannabiksen viihdekäyttö saa *laittomaan toimintaan* liittyviä merkityksiä, ja viihdekäyttäjille muodostuu tätä kautta selkeä *lakia rikkovan pössyttelijän identiteetti*, joka tarkoittaa myös sitä, että he ovat, tai heistä tulee jossakin kohtaa, *yhteiskunnallinen ongelma*.

”Yhteiskunta on olemassa ihmisiä varten ja jokaisen ihmisen on tehtävä oma osansa yhteiskunnan eteen, muuten se ei toimi. – Jos ihmiset eivät halua (syystä tai toisesta) noudattaa yhteiskunnan määräämiä sääntöjä niin laissa on kyllä määritelty mitä siitä seuraa.” V1

Yhteiskunnassamme on tietyt säännöt ja lait, jotka omilla tavoillaan säätelevät käyttäytymistämme, ainakin periaatteessa. Jos yhteiskunnan jäsen tekee sen sääntöjä vastaan, periaatteessa siitä on myös mahdollista saada myös rangaistus. Puheenvuorossa, kuten koko keskustelussa, kannabiksen käyttö, oli se sitten viihdekäyttöä tai jotakin muuta, on laitonta toimintaa. Tämä perustuu lakiimme. Toisin sanoen, vastustaja asettaa kannabiksen viihdekäytölle juurikin laittoman toiminnan merkityksen, mikä taas tekee kannabiksen viihdekäyttäjistä lainrikkojan. Viihdekäyttäjä tekee yhteiskunnassamme voimassaolevia lakeja vastoin.

Kannabiksen viihdekäytön puolustajat korostivat ensimmäisen luvun mukaan omaa yhteiskunnallista kelvollisuuttaan, vaikka toisaalta he kokivat itsensä myös erilaiseksi sellaisista ihmisistä, jotka eivät käytä mitään laittomia huumeita. Koska kannabiksen kaiken asteinen käyttö on laitonta, käyttämällä kannabista he ”omaehtoisesti asettuvat yhteiskunnan suvaitsevaisuuskynnyksen ulkopuolelle”. (Kekoni 2007, 43.) Taru Kekoni (mt.) käyttää myös termiä osittainen osallisuus, jonka ymmärrän niin, että (tässä tapauksessa) kannabiksen viihdekäyttäjät ovat usein juuri yhteiskunnallisesti kelvollisia ja tekevät oman osuutensa yhteiskunnan toimimisen eteen, mutta samaan aikaan he ovat kelvottomia

tekemällä vastoin lakia. He eivät siis ole täysin osallisia yhteiskunnassamme, koska he eivät sitä halua, ja toisaalta siksi, että heidän ei anneta olla täysin osallisia vastustajien puolelta.

”Onneksi työpaikoille on kovaa vauhtia tulossa ja tullutkin jo ’vapaaehtoiset’ testit. Siinähan ruikutatte kun on kalossin kuva perseessä. Tulen sitten saamaan teidän palkkapussinne. Vilpittömästi kiitos kaikille omalla alallani oleville käyttäjille.” V10

Koska kannabiksen käyttäminen on lainvastaista, voi kiinni jäämisestä käydä huonosti ja menettää esimerkiksi sen kelvollisuuteen liitettävän työpaikan. Tätä vastustaja tuntuu puheenvuorossaan odottavan.

”Jos joku tulee minulle tyrkyttämään jotain ’tajunnan laajentavaa’ (ts. hetkellisesti idiotisoivaa), kärehtän tyypin aivan satavarmasti.” V3

Kannabiksen käyttö nimenomaan rikollisena toimintana saattaa usein olla se ainoa asia, joka erottaa vastustajat ja puolustajat toisistaan. Kekoni nimittää tätä rikolliseksi alakulttuuriksi (Kekoni 2007, 67.) Itse en käytä alakulttuurin käsitettä, tai edes tutki kulttuuria tutkielmassani, mutta mielestäni se ajatuksena kuulostaa juuri siltä, mitä aineistostani kävi ilmi: lainrikkajuus tuntuu olevan, jos ei ainoa, niin ainakin merkittävin eron tekijä kannabiksen viihdekäytön vastustajien ja puolustajien välillä, vaikka molemmat muuten kävisivät esimerkiksi töissä.

”Minua taas nyppii nämä ’sunnuntaipössyttelijät’, jotka ajattelevat ihmisellä olevan oikeus tehdä ’mitä vain itselleen’. Ihan ok homma jos täällä ei olisi sosiaaliturvaa, mutta minä kuitenkin joudun lopulta maksamaan teidän hoitokustannuksia. Teoria tunnollisesta perheestä katoaa siinä vaiheessa kun se ryhtyy rikkomaan lakia ja polttaa jointin. Kunnollinen perhe kunnioittaa lakia. Joten se siitä.” V1

Usein esiintyvä pössyttelijä-termi antaa taas negatiivisen kuvan kannabiksen viihdekäyttäjistä, kun sitä käyttää viihdekäytön vastustaja. Kannabiksen viihdekäytön puolustajan mielestä omien oikeuksien ja valinnanvapauden puolustaminen on tärkeää ja se on selkeästi nähtävissä aineistossa, mutta vastustajan mielestä yhteiskunnassamme ihminen ei voi tehdä mitä tahansa itselleen, koska maassamme on kuitenkin kohtuullisen kattava sosiaaliturva, ainakin useaan muuhun maahan verrattaessa. Samalla rivien välistä voi lukea,

että tässäkin kannabiksen viihdekäyttäjät rinnastetaan samalle tasolle ongelmakäyttäjien kanssa, kuten tapahtui edellisessä luvussa.

Vastustajan puheenvuorosta voi päätellä, että kannabiksen viihdekäyttäjistä saattaa jossain vaiheessa tulla se yhteiskunnallinen ongelma: päihteidenkäyttäjä ja palveluiden tarvitsija. Ja näiden palveluiden kustantamiseen eivät kannabiksen viihdekäytön vastustajat välttämättä halua osallistua, koska kyseessä on oma valinta, ja lainvastainen valinta.

7 Pohdinta

Olen pro gradu -tutkielmassani tutkinut kannabiksen viihdekäytölle luotuja merkityksiä sekä kannabiksen viihdekäyttäjille merkitysten kautta rakentuvia identiteettejä. Nämä merkitykset ja niiden kautta rakentuvat identiteetit löytyivät puolustaja- ja vastustajadiskursseista, jotka ovat selkeästi esillä kahtena empirialukuna. Puheenvuoroja käyttivät niin kannabiksen viihdekäytön puolustajat kuin vastustajat, tosin puolustajien määrä oli korkeampi. Oman kiinnostuksen lisäksi aihe on hyvin ajankohtainen, sillä huumeiden käytöstä on todennäköisesti tulossa entistä normaalimpaa etenkin nuorten ja nuorten aikuisten keskuudessa. Ja näin ajattelen olevan nimenomaan kannabiksen kanssa. Väitteeni perustan lähdekirjallisuuteen sekä omiin huomioihini nuorena ihmisenä nuorten ihmisten joukossa. Lisäksi nuorten alkoholin käyttö näyttäisi olevan laskussa (esim. Helsingin Sanomat 3.6.2016), joten voisiko olla, että kannabiksesta tulisi jonkinlainen korvike tälle?

Diskurssianalyysin avulla pystyin pitäytymään ulkopuolisen ja neutraalin tarkkailijan roolissa, sillä tiedostin jo valmiiksi omat vahvat mielipiteeni ilmiöstä. Diskurssianalyysin avulla ei myöskään ole tarkoitus etsiä mitään absoluuttista totuutta, vaan keskittyä tiettyyn sosiaaliseen todellisuuteen. Nämä auttoivat neutraalin roolin ylläpitämisessä. Kuten olen aiemminkin maininnut, erilaisia diskursseja eli todellisuutta kuvaavia puhetapoja löysin kaksi, ja niiden sisältä lähdin etsimään tarkemmin viihdekäyttöön liittyviä merkityksiä ja niiden kautta identiteettejä. Tarkastelin diskurssianalyysin mukaan tekstistä kielenkäyttöä sekä muita merkkejä, kuten lainauksia ja isoja kirjaimia. Näiden kautta löysin kannabiksen viihdekäytölle luotuja merkityksiä ja näiden kautta rakentuvia identiteettejä. Suurin osa identiteeteistä rakentui viihdekäyttöä puolustavien ihmisten puheenvuoroista, mutta myös vastustajien puheenvuorot toivat myös tiettyjä näkökulmia asiaan. Epäsuhtainen jako vastustajien ja puolustajien rakentamien identiteettien välillä saattaa johtua myös siitä, että puolustajat näkevät itsensä paljon monipuolisempina kuin vastustajat, joille tärkein merkitys oli se, että kannabiksen käyttö on laitonta. Puolustajien puheenvuoroista oli löydettävissä neljä identiteettiä:

1. *Kelvollisen pössyttelijän identiteetti* muodostuu siitä, että kannabiksen viihdekäyttäjät korostavat puheenvuoroissaan niitä asioita, jotka ovat

yhteiskunnallisesti kelvollisia. Näitä ovat lähinnä opiskelu, hyvin toimeen tuleminen sekä töissä käyminen ja näin yhteiskunnan toimimiseen osallistuminen. He elävät oikeastaan niin sanotusti normaalia elämää. Kannabiksen viihdekäytön merkitykset liittyvät lähinnä vapaa-aikaan, töiden ja vastuun ulkopuolelle, eikä siitä koeta olevan haittaa esimerkiksi omalle uralle ja muulle kelvolliselle toiminnalle. Merkitykset jäävät näin mielestäni yleisesti melko neutraaleiksi siinä mielessä, että kannabiksen viihdekäyttöä ei pidetä isona tai ihmeellisenä asiana, eikä kannabikselle tunnu olevan suurta roolia elämässä.

2. *Yhteiskuntakriittisen pössyttelijän identiteetti* kuitenkin viittaa siihen, että kannabiksen viihdekäyttäjät ovat omien puheenvuorojensa perusteella erilaisia niin sanotuista tavallisista ihmisistä, niistä jotka eivät viihdekäytä. Kannabiksen viihdekäyttö saa yhteiskuntakriittisyyteen liittyviä merkityksiä, joissa lainsäädäntöön ja siitä päättäviin ihmisiin suhtaudutaan kriittisesti. Epäselväksi jää se, johtuuko kriittisyys kannabiksen käytöstä, vai onko kannabiksen käyttö jonkinlainen pieni mielenosoitus yhteiskunnan sääntöjä ja normeja kohtaan.
3. *Rauhaa ja rakkautta jakavan pössyttelijän identiteetissä* oli eniten nähtävissä 1960-luvun hippeihin liitettäviä tekijöitä. Rauha, rakkaus ja luonto olivat selkeästi nähtävillä puheenvuoroissa, kuten on myös perinteisessä hippiliikkeessä. Lisäksi kirjoitin nykyisestä vihreästä aatteesta, osittain myös vasemmistosta, joiden periaateohjelmissa ja historiassa on yhteneväisyyksiä myös hippiliikkeen kanssa. Tarkoitus on yksinkertaisesti ollut näyttää lukijalle, miten nämä kolme asiaa kietoutuvat jollakin tasolla yhteen: 1960-luvun hipit, nykypuolueiden arvot ja ajattelutavat sekä kannabiksen viihdekäyttäjät.
4. *Oikeuksiaan puolustavan pössyttelijän identiteetti* rakentuu sellaisten viihdekäytön merkitysten kautta, jotka liittyvät yksilön oikeuteen ja vapauteen tehdä omat valintansa ja päättää, mitä elämällään tekee. Cannabis on joidenkin ihmisten oma valinta, ja heillä on siihen oikeus – niin kuin ihmisellä yleensäkin tulisi olla oikeus haluamaansa elämään, kunhan se ei vahingoita muita. Muiden vahingoittaminen tuli joissakin puheenvuoroissa esiin, sillä koska kannabiksen viihdekäytön ei ajatella

aiheuttavan muille ihmisille haittaa, sen tulisi myös tästä syystä olla hyväksyttyä. Identiteettiin liittyy myös oikeus valita omat tapansa saada nautintoa.

Edellä mainitut identiteetit antavat positiivisen kuvan kannabiksen viihdekäyttäjistä, ja ne rakentuvatkin ainoastaan käyttöä puolustavien puheenvuorojen perusteella. Asia on täysin toisinpäin kannabiksen viihdekäyttöä vastustavien puheenvuoroissa, joiden perusteella onnistuin löytämään kaksi kannabiksen viihdekäyttäjille rakentuvaa identiteettiä. Niistä tulee selkeästi hyvin negatiivinen ja leimattu kuva, vaikka sama puolustajien puheenvuoroissa esiintynyt pössyttelijä-sana esiintyy myös vastustajien puheenvuoroissa:

5. *Pössyttelijä on nisti -identiteetti* on sellainen, jossa kannabiksen viihdekäytön merkitykset eivät eroa mitenkään esimerkiksi ongelmakäytöstä. Tästä syystä erillisiä kannabikseen liitettäviä merkityksiä oli hyvin vaikea löytää, oikeastaan mahdotonta. Laittomien huumeiden käyttö on aina yhtä pahasta, ja vastustajat yhdistävät kaikki huumeet ja huumeiden käyttäjät samaan. Tästä rakentuu oikeastaan kaikille huumeita käyttäville yhteinen nistin identiteetti, jossa ei erikseen erotella huumeiden käytön tasoa tai sitä, mitä huumetta käyttää, tai millainen on ihmisen elämäntilanne. Tämä identiteetti on ristiriidassa sen kanssa, että huumeiden viihdekäyttäjät ovat lähdekirjallisuuden ja tutkimusten mukaan usein koulutettuja ja töissä käyviä henkilöitä, ja näin ollen tältä osin yhteiskunnallisesti kelvollisia. Tämä tuli myös osittain ilmi aineistostani.
6. *Lakia rikkovan pössyttelijän identiteetissä* kannabiksen viihdekäyttö saa rikolliseen toimintaan liittyviä merkityksiä, koska kyseessä on lainvastainen toiminta. Kannabista viihdekäyttävät ihmiset saattavat myös jossain vaiheessa muotoutua yhteiskunnalliseksi ongelmaksi, etenkin jos heidän kannabiksen käyttönsä aiheuttaa haittaa muille, tai he ajautuvat palvelujen käyttäjiksi.

Joistakin puheenvuoroista olisi varmasti saanut materiaalia useampaankin identiteettiin. Esimerkiksi nistin identiteettiin liittyvistä puheenvuoroista saattoi olla luettavissa myös lainrikkoisuus, ja päinvastoin. Tämä toi minulle tutkijana ja kirjoittajana tietenkin omat

haasteensa, koska tutkielma piti jakaa miellyttävästi pää- ja alalukuihin. Haasteita toi myös se, että en löytänyt juurikaan sellaisia lähteitä, joissa olisi kovinkaan kattavasti tutkittu huumeiden viihdekäyttäjien, ja etenkin kannabiksen viihdekäyttäjien, identiteettejä. Varsinaista vertailukohdetta oli siinä mielessä vähän. Samaan aikaan se toisaalta harmitti, mutta koen että onnistuin varmasti löytämään jotakin, jota kukaan ei ole vielä ainakaan minun tietääkseni löytänyt. Huomion arvoisia eroavaisuuksia olivat mielestäni se, että epävarmuus omasta paikasta ja elämästä ei tullut mistään esille, samoin taiteiden ja luovuuden merkitys oli lähes olematon. Hippiliikkeelle ominainen yhteisöllisyys ja kapinoiminen eivät myöskään tulleet missään vaiheessa aineistosta esille, ja ajattelen sen johtuvan siitä, että olemme 2010-luvulla, jolloin yhteiskuntamme ei ole varmaan koskaan ollut individualistisempi. Juhliminen on myös yksi viihdekäytön ulottuvuus, vaikka oma odotukseni oli, että se tuskin tulisi pelkän kannabiksen kohdalla kovinkaan vahvasti ilmi. Näin ei käynytkään. Tärkeää on myös se, että samaan aikaan kun kannabiksen viihdekäytön puolustajat pyrkivät tuomaan kannabiksen hyviä merkityksiä esille, ja toisaalta omaa kelvollisuuttaan ja hyviä puoliaan, vastustajat rakentavat puheenvuoroillaan puolustajille hyvin negatiivisia identiteettejä. Oikeastaan jopa leimaavia, vaikka osittain käytettiin samoja sanontoja puolustajien kanssa. Tiivistettynä voisin aineistoni perusteella sanoa, että kannabiksen viihdekäyttäjissä yhdistyvät toisaalta jotkin hippiyden perinteiset ominaisuudet, ja samalla nyky-yhteiskunnalle hyvin perinteiset yksilönvapautteen liittyvät tekijät.

Kannabiksen viihdekäytöstä pelkästään en löytänyt muutoinkaan paljon ainakaan kotimaista lähdemateriaalia. Tämä mielestäni jo kertoo siitä, että tarve huumeetutkimukselle, ja tietenkin tarkemmin vielä kannabikseen ja viihdekäyttöön liittyvälle tutkimukselle on olemassa. Ne tutkimukset, joita on tehty, tuntuvat keskittyvän viihdekäytön toiseen puoleen: juhlimiskulttuuriin, jossa pääpäähteet ovat erilaisia kuin kannabiksen viihdekäytössä. Erilaisia kannabiksen viihdekäyttäjien identiteettejä voisi siis hyvin tutkia enemmänkin, jotta saataisiin esimerkiksi kuva siitä, millaisia ihmisiä he saattavat olla. On sosiaalityöntekijällekin mielestäni äärimmäisen hyödyllistä tietää, millaisia ajatusmaailmoja ja merkityksiä kannabiksen viihdekäytön taustalla saattaa olla. Se saattaa helpottaa työskentelyä tällaisten ihmisten kanssa, kun pääsee edes jotenkin sisälle heidän mahdolliseen maailmaansa, sillä mahdollisuus on kuitenkin aina olemassa, että työssä

kohtaa kannabista viihdekäyttäviä ihmisiä. Lisäksi jos laittomien huumeiden käyttö on muutenkin lisääntymässä yhteiskunnassamme, ja asiasta pitäisi pystyä keskustelemaan muutenkin kuin provosoivasti, on tutkimukseni tuottamasta tiedosta varmasti tässäkin mielessä hyötyä. Itse huomasin prosessin aikana miten haasteellista ihmisten on asiasta keskustella, ja miten omat ennakkoluulot ovat kaikissa keskustelijoissa tiukasti kiinni. Sosiaalityöntekijänä ainakin itselleni on tärkeää yrittää olla tuomitsematta asiakasta, oli taustalla mitä tahansa, koska muuten en voi auttaa objektiivisesti.

Suomalainen huumetutkimus tulee varmasti kasvamaan jatkossa, sillä tarvetta tutkimukselle tulee olemaan. Erilaisia näkökulmia löytyisi valtavasti. Identiteettikysymystä voisi tietenkin jatkaa ja tarkastella paljon syvällisemmin, kuin mitä pro gradu -tutkielmassani pääsin tekemään. Lisäksi yksi asia, joka jäi henkilökohtaisesti mietityttämään, oli kelvollisen pössyttelijän identiteetti sekä samanaikainen yhteiskuntakriittisyys systeemiä kohtaan, joka ei hyväksy kannabiksen käyttöä millään tasolla. Tämä tuntui minusta hyvin ristiriitaiselta, ja olisikin mielenkiintoista päästä todellisten mielipiteiden ja ajatusten taakse. Eli vaikka kannabiksen viihdekäyttäjät eläisivätkin niin sanotusti tavallista elämää muutoin yhteiskunnan normien mukaan, saattaa mukana olla myös tietynlaista yhteiskuntakriittisyyttä esimerkiksi lainsäätäjiä, viranomaisia tai sellaisia ihmisiä kohtaan, jotka vastustavat huumeiden käyttöä. Samaan aikaan on kuitenkin huomattavissa, että kannabiksen viihdekäyttöön liittyy tietynlaisia avarakatseisuuden merkityksiä, jotka toisaalta eivät ulotu esimerkiksi kannabiksen viihdekäyttöä vastustavien mielipiteisiin. Sosiaalityön näkökulmasta olisi hedelmällistä saada tietää kannabiksen viihdekäyttäjien suhtautumista sosiaalityöntekijöihin, sillä olen melko varma, että nämä kaksi ryhmää ovat kohdanneet. Vaikka yleisesti kannabiksen viihdekäyttäjät olisivatkin hyvin toimeentulevia, miten esimerkiksi lastensuojelu ja kannabiksen viihdekäyttö ovat kohdanneet?

Henkilökohtaisessa elämässäni olen huomannut sen, että keskustelu nimenomaan kannabiksesta on vuosien myötä vain kasvanut. En tiedä johtuuko se vain siitä, että olen nyt siinä iässä, missä kannabiksen viihdekäyttäjät yleensä ovat, mutta luulen, että taustalla on jotakin muutakin kuin sopiva ikä. Huumeiden käyttö muutenkin hiipii melkein salakavalasti elämään, esimerkiksi musiikin kautta. Siitä keskusteleminen on myös tavallisempaa, vaikka toisaalta se samaan aikaan saattaa tuoda jännitteitä keskustelijoiden välille. Olen myös

omaan kokemukseeni perustuen huomannut sen, että kannabista tarjotaan entistä enemmän. Kannabiksen, ja muidenkin huumeiden, viihdekäyttö ei ole siis vain tutkimusten mukaan kasvava ilmiö, vaan sen voi tuntea omassa arjessaankin. Tämä tekee aiheen tutkimisesta relevanttia, ja uskon huumetutkimuksen vain laajenevan tulevaisuudessa.

Lähteet

- Alasuutari, Pertti 2011: Laadullinen tutkimus 2.0. Vastapaino. Tampere.
- Allaste, Airi-Alina 2006: Drug Cultures in Estonia – Contexts, Meanings and Patterns of Illicit Drug Use. Tallinn University Press. Tallinna.
- Allaste, Airi-Alina & Voobus, Vaike & Vihma, Peeter & Kobin, Maarja 2010: Recreational Cannabis Users in Estonia and Russia. Youth Lifestyle Subcultures, 158-162.
- Becker, Howard 1963: Outsiders. Studies in the Sociology of Deviance. The Free Press. New York, USA.
- Benwell, Bethan & Stokoe, Elizabeth 2006: Discourse and Identity. Edinburgh University Press. Edinburgh, Iso-Britannia.
- Buchanan, Julian 2005: Problem Drug Use in the 21st Century: A Social Model of intervention. Teoksessa Heinonen, Tuula & Metteri, Anna (toim.): Social Work in Health and Mental Health – Issues, Developments and Actions. Canadian Scholars' Press. Ontario, Kanada, 65-84.
- Burr, Vivien 2015: Social Constructionism. Kolmas painos. Ensimmäinen painos 1995. Routledge/Taylor Francis. East Sussex, Iso-Britannia.
- Calafat, Amador 2001: Risk and Control in the Recreational Drug Culture – Sonar Project. IREFREA. Espanja.
- EMCDDA 1999: Extended Annual Report on the State of Drug Problem in the European Union. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction.
- EMCDDA Insights 2012: Cannabis Production and Markets in Europe. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. Luxembourg.
- EMCDDA 2015: Euroopan huumeraportti – suuntauksia ja muutoksia. Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus. Luxembourg.
- Engstrom, Malitta & Mahoney, Colleen & Marsh, Jeanne 2012: Substance Use Problems in Health Social Work Practice. Teoksessa Gehlert, Sara & Browne, Teri (toim.): Handbook of Health Social Work. John Wiley & Sons Inc. New Jersey, USA, 426-467.
- Finlex: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080373>. Lainattu 22.9.2016.
- Flick, Uwe 2007: Designing Qualitative Research. SAGE Publications Ltd. Lontoo, Iso-Britannia.
- Gourley, Michael 2004: A Subcultural Study of Recreational Ecstasy Use. Journal of Sociology 40(1), 59-73.
- Hakkarainen, Pekka 1992: Suomalainen huumeekysymys. Huumausaineiden yhteiskunnallinen paikka Suomessa toisen maailmansodan jälkeen. Alkoholitutkimussäätiön julkaisuja no 31. Helsinki.
- Hakkarainen, Pekka 2015: Miten tutkia huumetrenejä? Teoksessa Häkkinen, Antti & Salasuo, Mikko: Salattu, hävetty, vaiettu. Miten tutkia piilossa olevia ilmiöitä? Vastapaino. Tampere, 81-118.
- Hakkarainen, Pekka & Karjalainen, Karoliina & Ojajärvi, Anni & Salasuo, Mikko 2015: Huumausaineiden ja kuntodopingin käyttö ja niitä koskevat mielipiteet Suomessa vuonna 2014. Yhteiskuntapolitiikka 80(4), 319-333.
- Hall, Stuart 2002: Identiteetti. Vastapaino. Tampere.
- Hennink, Monique & Hutter, Inge & Bailey, Ajay 2011: Qualitative Research Methods. SAGE Publications Ltd. Lontoo, Iso-Britannia.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997: Tutki ja kirjoita. Tammi. Helsinki.

- Ilmonen, Kari: Muuan diskurssianalyysi. Esimerkkinä Chydenius-instituutin vaikuttavuustutkimus. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine: Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. PS-Kustannus. Jyväskylä, 127-142.
- Irti huumeista ry. 2010: Irti-vuosikirja – huumeiden erikoisjulkaisu. Porvoo. Irti huumeista ry.
- Jenkins, Richard 2014: Social Identity. Routledge. Lontoo, Iso-Britannia.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 1993: Diskurssianalyysin aakkoset. Vastapaino. Tampere.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 1999: Diskurssianalyysi liikkeessä. Vastapaino. Tampere.
- Jyväskylän yliopisto: https://www.jyu.fi/taiku/aikajana/taidehist/th_ny_modernismi.htm.
Lainattu 23.9.2016.
- Kaukonen, Olavi & Hakkarainen, Pekka 2002: Huumeidenkäyttäjä hyvinvointivaltiossa. Gaudeamus. Helsinki.
- Kekoni, Taru 2007: Kannabiksen käyttö, yhteiskunnallinen reagointi ja siihen vastaaminen. Tampereen yliopistopaino Oy. Tampere.
- Kielitoimiston sanakirja: <http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/netmot.exe?motportal=80>.
Lainattu 22.9.2016.
- Kiviniemi, Kari 2010: Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine: Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. PS-Kustannus. Jyväskylä, 70-85.
- Kuula, Arja 2006: Tutkimusetiikka – aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Vastapaino. Tampere.
- Kuusela, Pekka 2002: Sosiaalipsykologian maailmanhypoteesit – Tieteenalan historia ja sosiaalisen konstruktionismin muodot. Oy UNIPress Ab. Kuopio.
- Kuusela, Pekka 2006: Realismi ja sosiaalisen identiteetin episteeminen status. Teoksessa Rautio, Pertti & Saastamoinen, Mikko (toim.): Minuus ja identiteetti. Tampereen yliopistopaino Oy. Tampere, 36-56.
- Levomäki, Irma 1998: Arvojen moninaisuus tietoyhteiskunnassa. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra 178. Helsinki.
- Metso, Leena & Winter, Torsten & Hakkarainen, Pekka 2012: Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet – Huumeasenteet väestökyselyt Suomessa 1992-2010. Juvenes Print, Tampereen yliopistopaino. Tampere.
- Metsämuuronen, Jari 2006: Laadullisen tutkimuksen tiedonhankinnan strategioita. Teoksessa Metsämuuronen, Jari (toim.): Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy, 91-111.
- Mickelson, Rauli 2015: Suomen puolueet: Vapauden ajasta maailmantuskaan. Vastapaino. Tampere.
- Miller, Timothy 1991: The Hippies and American Values. The University of Tennessee Press. Knoxville, USA.
- Moilanen, Pentti & Räihä, Pekka 2010: Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine 2010: Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. PS-Kustannus. Jyväskylä, 46-69.
- Mostaghim, Amir & Hathaway, Andrew 2013: Identity Formation, Marijuana and “the Self”. A Study of Cannabis Normalization Among University Students. Frontiers in Psychiatry.
- Nicholson, Thomas & Duncan, David & White, John 2002: Is Recreational Drug Use Normal? Journal of Substance Use 7, 1-8.
- Niiniluoto, Ilkka 2000: Johdatus merkityksen merkityksiin. Teoksessa Airola, Anu & Koskinen, Heikki & Mustonen, Veera (toim.): Merkillinen merkitys. Gaudeamus. Helsinki, 13-25.

- Ottomeyer, Klaus 1988: Identiteetin muotoutuminen ja kriisi kapitalismin arkipäivässä. Teoksessa Alasuutari, Pertti (toim.): Keskustelua laadullisesta tutkimuksesta. 2. painos. 1. painos 1984. Tampereen yliopisto. Tampere, 13-35.
- Partanen, Juha 2002: Huumeet maailmalla ja Suomessa. Teoksessa Kaukonen, Olavi & Hakkarainen, Pekka 2002: Huumeiden käyttäjä hyvinvointivaltiossa. Gaudeamus. Helsinki, 13-37.
- Parker, Howard & Aldridge, Judith & Measham, Fiona 1998: *Illegal leisure – the Normalization of Adolescent Recreational Drug Use*. Routledge. Great Britain.
- Parker, Howard & Williams, Lisa & Aldridge, Judith 2002: The Normalization of 'Sensible' Recreational Drug Use. *Sociology* 36(4), 941-964.
- Perttula, Juha 2009: Kokemus ja kokemuksen tutkimus: Fenomenologisen erityistieteen tieteenteoria. Teoksessa Perttula, Juha & Latomaa, Timo (toim.): Kokemuksen tutkimus. Juvenes Print. Tampere, 115-162.
- Phillips, Nelson & Hardy, Cynthia 2002: *Discourse analysis. Investigating Processes of Social Construction*. Qualitative Research Methods Series, volume 50. SAGE Publications. Lontoo.
- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne 2009: Kurssi kohti diskurssia. Vastapaino. Tampere.
- Pitkänen, Tuuli & Perälä, Jussi & Tammi, Tuukka 2016: Huumeiden käyttäjiä on monenlaisia: kahdensadan helsinkiläisen huumeiden aktiivikäyttäjän elämäntilanne ja päihteiden käyttö. Tietopuu, Tutkimussarja 1/2016. A-klinikkasäätiö, Helsinki.
- Pohjola, Anneli 2007: Eettisyyden haaste tutkimuksessa. Teoksessa Viinamäki, Leena & Saari, Erkki (toim.): Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki, 11-31.
- Price, Sarah 2011: To What Extent Has Recreational Drug Use Become Normalised Amongst the Student Population at University? *Internet Journal of Criminology*, 1-35.
- Rantala, Irma 2010: Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine: Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. PS-Kustannus. Jyväskylä, 106-126.
- Rantala, Veikko 1994: Merkitys semiotiikassa. Teoksessa Heinämaa, Sara (toim.). Merkitys. Tampereen yliopisto. Tampere, 161-175.
- Rauhala, Pirkko-Liisa & Virokannas, Elina 2011: Sosiaalityön tutkimuksen etiikka, opettaminen ja tietoarvo. Teoksessa Pehkonen, Aini & Väänänen-Fomin, Maria: Sosiaalityön arvot ja etiikka. PS-Kustannus. Jyväskylä, 235-255.
- Rautio, Pertti 2006: Historiallista johdattelua minä- ja identiteettitutkimukseen. Teoksessa Rautio, Pertti & Saastamoinen, Mikko (toim.): Minuus ja identiteetti. Tampereen yliopistopaino Oy. Tampere, 11-22.
- Remes, Liisa 2006: diskurssianalyysin perusteet. Teoksessa Metsämuuronen, Jari: Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy, 288-374.
- Riley, Sarah & James, Charlotte & Gregory, Danielle & Dingle, Henry & Cadger, Mike 2001: Patterns of Recreational Drug Use at Dance Events in Edinburgh, Scotland. *Addiction* 96, 1035-1047.
- Saastamoinen, Mikko 2006: Yksilö, riskitietoisuus ja psykokulttuuri. Teoksessa Rautio, Pertti & Saastamoinen, Mikko (toim.): Minuus ja identiteetti. Tampereen yliopistopaino Oy. Tampere, 170-180.
- Salasuo, Mikko & Rantala, Kati 2002: Huumeiden viihdekäyttö ajankuvana. Teoksessa Kaukonen, Olavi & Hakkarainen, Pekka 2002: Huumeiden käyttäjä hyvinvointivaltiossa. Gaudeamus. Helsinki, 38-67.

- Salasuo, Mikko 2004: Huumeet ajankuvana – huumeiden viihdekäytön kulttuurinen ilmeneminen Suomessa. Gummerus Kirjapaino Oy. Saarijärvi.
- Seppä, Kaija & Aalto, Mauri & Alho, Hannu & Kiianmaa, Kalervo (toim.) 2012: Huume- ja lääkeriippuvuudet. Kustannus Oy Duodecim. Helsinki.
- Seppälä, Pauliina 2001: Ravekulttuuri ja laittomat päihteet – yhteisöllisyyttä, etiikkaa ja identiteettiä. A-klinikasäätiön raporttisarja nro 36. Helsinki.
- Sulkunen, Pekka 1997: Todellisuuden ymmärrettävyys ja diskurssianalyysin rajat. Teoksessa Sulkunen, Pekka & Törrönen, Jukka: Semioottisen sosiologian näkökulmia. Gaudeamus. Tampere, 13-53.
- Suoninen, Eero 1993: Kielen käytön vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 1993: Diskurssianalyysin aakkoset. Vastapaino. Tampere, 48-74.
- Tarvainen, Veikko 1993: 60-luvun kapina. Like. Helsinki.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015: Huumetilanne Suomessa 2014. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Tampere.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2013: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Vantaa.
- Turtiainen, Riikka & Östman, Sari 2013: Verkkotutkimuksen eettiset haasteet: Armi ja anoreksia. Teoksessa Laaksonen, Salla-Maaria & Matikainen, Janne & Tikka, Minttu (toim.) 2013: Otteita verkosta – verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Vastapaino. Tampere, 49-67.
- Valli, Raine & Perkkilä, Päivi 2015: Nettikyselyt ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa Valli, Raine & Aaltola, Juhani: Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 – Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. PS-Kustannus. Jyväskylä, 109-120.
- Van Meijl, Toon 2010: Anthropological Perspectives on Identity: From Sameness to Difference. Teoksessa Wetherell, Margaret & Talpade Mohan, Chandra: The Sage Handbook of Identity. Sage Publications. Iso-Britannia, 63-81.
- Vasemmistoliiton periaateohjelma: <http://www.vasemmisto.fi/politiikka/periaateohjelma/>. Lainattu 15.10.2016.
- Veivo, Harri & Huttunen, Tomi 1999: Semiotiikka – merkeistä mieleen ja kulttuuriin. Oy Editat Ab. Helsinki.
- Vihreiden periaateohjelma: <https://www.vihreat.fi/vihrea-politiikka/ohjelmat/vihreiden-periaateohjelma-vastuu-vapaus-valittaminen>. Lainattu 15.10.2016.
- Vilkkä, Hanna 2015: Tutki ja kehitä. PS-Kustannus. Jyväskylä.
- Virokannas Elina 2004: Normaalin rajan molemmilla puolilla. Tutkimus huumehoitoyksikön nuorten identiteettien rakentumisesta. Stakes, Tutkimuksia 144. Helsinki.
- Väyrynen Sanna 2007: Usvametsän neidot – tutkimus nuorten naisten elämästä huume kuvioissa. Lapin yliopistopaino. Rovaniemi.
- Margaret Wetherell 1996: Group conflict and the social psychology of racism. Teoksessa Wetherell, Margaret (toim.); Identities, Groups and Social Issues. SAGE Publications Ltd. Lontoo, Iso-Britannia, 175-234.)
- Wetherell, Margaret 2010: The Field of Identity Studies. Teoksessa Wetherell, Margaret & Talpade Mohan, Chandra: The Sage Handbook of Identity. Sage Publications. Iso-Britannia, 3-26.
- Woodward, Kathryn (toim.) 1997: Identity and difference. Sage Publications, Iso-Britannia.

Woodward, Kathryn 1997: Concepts of identity and difference. Teoksessa Woodward, Kathryn (toim.): Identity and difference. Sage Publications. Iso-Britannia, 7-62.